

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 4Β' (92) - ΤΕΥΧΟΣ 5 - ΜΑΪΟΣ 2015
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. **ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ**

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἑπιχειρήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κύριλλος

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κωνσταντῖνος Χολέβας

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΔΟΚΙΜΙΩΝ: Κωνσταντῖνος Χολέβας, Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Βασίλειος Τζέροπος, Δρ Θ.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Χρ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 - 115 21 Ἀθήνα. Τηλ.: 210-8160127 - Fax 210-8160128

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γεωραδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ. Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
<http://www.ecclesia.gr> e-mail: periodika@ecclesia.gr

Γιά τήν ἀποστολή ἀνακρινώσεων καί εἰδήσεων ἀπευθύνεσθε:

- γιά τό περιοδικό ΕΚΚΛΗΣΙΑ: periodika@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ: efimerios@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΘΕΟΛΟΓΙΑ: theologia@ecclesia.gr

Περιεχόμενα

ΤΕΥΧΟΣ - 5^ο,
ΜΑΪΟΣ 2015

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ	308
ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ	
<i>Τοῦ Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ,</i>	
Τό Ὁρολόγιο τοῦ Θηκαρά.....	309
<i>Τοῦ Πρωτοπρ. Θεοδώρου Ἰ. Κομμαριανοῦ,</i>	
Οἱ καιροὶ προσευχῆς στήν Ἁγία Γραφή.....	316
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ	
<i>Τοῦ Θεοδώρου Παπαγεωργίου,</i>	
Ἀπόφαση Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας 921/2015 (Νομοθετικό Καθεστῶς Ἱεροῦ Προσκυνημάτων Παναγίας Σουμελά).....	336
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	340
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ	360
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	361
ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	366

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ Μαΐου του περιοδικού ΕΚΚΛΗΣΙΑ δημοσιεύουμε τρεις εισηγήσεις του κ. Παναγιώτη Σκαλτσῆ, Καθηγητοῦ Α.Π.Θ., καὶ τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Θεοδώρου Κουμαριανοῦ, Λέκτορος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, οἱ ὁποῖες παρουσιάσθηκαν στό ΙΕ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο, πού διοργάνωσε ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως στίς 22-24.9.2014.

Στή στήλη τῶν Γνωμοδοτήσεων μπορεῖτε νά διαβάσετε τήν Ἀπόφαση 921/2015 τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας γιά τό Ἱερό Προσκύνημα τῆς Παναγίας Σουμελά μέ σχολιασμό ἀπό τόν Εἰδικό Νομικό Σύμβουλο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Θεόδωρο Παπαγεωργίου.

Ἡ ὕλη τοῦ τεύχους συμπληρώνεται μέ τά συνήθη ὑπηρεσιακά ἔγγραφα τῶν Κανονισμῶν καί τῶν Προκηρύξεων, καθώς καί μέ τῆς εἰδησεογραφικές στήλες τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Χρονικῶν καί τῶν Διορθοδόξων-Διαχριστιανικῶν.

Τό Ὠρολόγιο τοῦ Θηκαροῦ

Τοῦ Παναγιώτη Ἰ. Σκαλποῦ
Καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

(Εἰσήγησις στό ΙΕ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο
Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ἰ. Ν. Ἁγίου Γεωργίου Καρέα
Ἰ. Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ἰμμητοῦ,
22-24 Σεπτεμβρίου 2014)

Στή λειτουργική μας παράδοση καί δὴ καί στήν πράξη τῆς μοναστικῆς λατρείας ἀπό πολύ ἔνωρις διαμορφώθηκε τόσο ἡ κοινή προσευχή μέ τίς ἑπτὰ Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου, ὅσο καί ἡ κατ' ἰδίαν προσευχή μέ «*ἐργόχειρον καί μελέτην, καί κατ' ὀλίγον εὐχήν*»¹. Οἱ κοινοβιάτες δίδουν βαρύτητα στήν κοινή λατρεία ὅπου, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀκηδίας, κυριαρχεῖ ἡ ἐναλλαγή ἀναγνώσεως, ψαλμωδίας καί μελέτης, μέ ἀποκορύφωμα βεβαίως τῆς θείας Λειτουργίας, τό πρῶτιστο «*μυστήριον συνάξεως, εἶπουν κοινωνίας*»². Οἱ ἡσυχαστές καί οἱ σκητιῶτες ἀσκοῦνται μέ τό ἐργόχειρο καί τῆ νοερά προσευχή. Δέν ἔχουν ὄρες καί ὥδές³, ἀλλά «*τῆ θεωρία ἐνατενίζουσιν, ὅπερ ἐστίν ἡδὴ τῶν τελείων*»⁴. Συμμετέχουν ὁμως καί αὐτοὶ στή θεία Εὐχαριστία, τὰ Σάββατα καί τίς Κυριακές⁵, καθόσον τίποτε δέν βοηθᾷ περισσότερο στό φωτισμό τῆς ψυχῆς καί τόν ἁγιασμό τοῦ σώματος ὅσο τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας⁶.

Οἱ δύο ὡς ἄνω τρόποι προσευχῆς καί κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό δέν ἔρχονται σέ ἀντίθεση, ἀλλά ἀποτελοῦν τίς δύο ὄψεις τῆς μιᾶς ἀσιγήτου, ἀενάου καί ἀπαύστου προσευχῆς καί λατρείας⁷. Ἔχουν τίς ρίζες τους στήν Ἁγία Γραφή⁸ καί θεμελιώνονται στήν ἴδια ἐκκλησιολογική βάση, δεδομένου ὅτι «*ἡ κατ' ἰδίαν προσευχή ἀποτελεῖ ἐπέκταση τῆς προσευχῆς τοῦ ἐνιαίου σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τὰ ἐπιμέρους μέλη της. Θεμέλιό της εἶναι ἡ εὐχαριστιακή σύναξη*»⁹.

Στή μακροαίωνα ἱστορία τῆς χριστιανικῆς λατρείας καί στό πλαίσιο τῆς ἀπολύτου ἐφαρμογῆς τῆς ἀποστολικῆς προτροπῆς «*ἀδιαλείπτως προσεύχασθε*»¹⁰ ἀναπτύχθηκε πληθώρα κοινῶν καί ἀτομικῶν ἀσκητικῶν κανόνων, ἀπό τήν πλέον ἀπλή

ἔκφραση τῆς μονολογίστου ἀτομικῆς προσευχῆς ἕως τήν εἰκοσιτετράωρο κοινή ἀκοίμητο Ἀκολουθία¹¹, χωρίς νά παύσει νά ὑπάρχει ὁ συνδυασμός, ἡ ἐνότητα καί ἡ ἐναλλαγή μεταξὺ κοινῆς καί κατ' ἰδίαν προσευχῆς¹².

Ἔτσι, λοιπόν, ἀπό τοὺς πρώτους αἰῶνες μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συνιστοῦν στοὺς μοναχούς καί στοὺς ἀπλούς χριστιανούς νά τηροῦν τόν ἀτομικό τους κανόνα, ἀλλά νά μὴν ἀμελοῦν καί τίς κοινές συνάξεις¹³. Στά τυπικά τῶν ἁγίων Παχωμίου, Κασσιανοῦ, Βαρσανουφίου, Βενεδίκτου κ.ἄ. διασώζεται καί ἀναπτύσσεται ὡς γνώρισμα τῆς κοινῆς, ἀλλά καί τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς τῶν μοναχῶν ἡ ἀπό τόν τέταρτο μ.Χ. αἰῶνα γνωστή τάξη τῶν δώδεκα ψαλμῶν¹⁴. Ἦταν δέ ἀδιανόητο νά τελεῖται σύναξη στήν Ἐκκλησία καί νά ἀπουσιάζει κάποιος ἐκ τῶν μοναχῶν¹⁵.

Στή σπουδατικὴ παράδοση τονίζεται ὁ χαρισματικός χαρακτήρας τῆς κοινῆς καί τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς, οἱ ὁποῖες ἐντάσσονται στὰ ἐνδεδειγμένα ἐκκλησιολογικά πλαίσια καί τοὺς στόχους τῆς μυστικῆς ζωῆς τῶν κοινοβιατῶν Πατέρων. Ἰδιαίτερη μάλιστα σημασία δίδεται στήν τάξη, τήν κατάνυξη, τήν προσοχή, τὴ συμμετοχή καί τό συνδυασμό εὐχῆς, ἐργασίας καί ἐκκλησιαστικῆς σὺναξης¹⁶. Τὰ μοναστηριακά Τυπικά τονίζουν περισσότερο τήν κοινή λατρεία καί ὀρίζουν τίς προϋποθέσεις τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς τῶν ἡσυχαστῶν στὰ κελλιά των¹⁷. Κατ' αὐτὴν τὴν περίοδο ἐπίσης καί δὴ καί στὰ τέλη τοῦ ἑνδεκάτου ἢ τίς ἀρχές τοῦ δωδεκάτου αἰῶνα διαμορφώνεται ὁ τύπος τῆς κελιωτικῆς Ἀγρυπνίας κατὰ τὴν ὁποῖαν λεγόταν ἰδιωτικά τό ψαλτήριο μέ τροπάρια καί εὐχές μετὰ τὰ καθίσματα¹⁸. Πρόκειται γιὰ φαινόμενο πού

ἀπηχεῖ τὴν παλαιότερη πράξι τῆς εἰκοσιτετραώρου δοξολογίας καὶ ἀποτελεῖ μία ἀκόμη προσπάθεια ἐφαρμογῆς τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς¹⁹. Ἀνάλογο προσευχητικό πρότυπο εἶναι καὶ τὸ Ὡρολόγιο τοῦ Θηκαρά, στό ὁποῖο θά ἀναφερθοῦμε στή συνέχεια.

Ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα γιά τὴν παράδοση τῆς κοινῆς καὶ τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς καὶ τῆς μεταξὺ των σχέσης ἐντοπίζουμε στά πολύ σπουδαῖα κείμενα τῆς περιόδου τοῦ ἡσυχασμοῦ (13ος καὶ 14ος αἰ.). Εἶναι ἡ ἐποχὴ πού οἱ σχολιαστικοὺ τύπου θεολογικῆς ἀρχῆς τοῦ Βαβλαάμ τοῦ Καλαβροῦ θέτουν σέ ἀμφισβήτηση τὴν προσπάθεια «τῶν ἀσκητῶν νά ἐπιτύχουν τὴν θέαν τοῦ θείου φωτός διὰ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς»²⁰. Εἶναι ἡ περίοδος κατὰ τὴν ὁποῖαν ζητήματα σχετιζόμενα μέ τό δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος βρίσκονται ἐκ νέου στήν ἐπικαιρότητα λόγω τῆς ἐκ μέρους τῶν Λατίνων ἀμφισβήτησης τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων περί τῆς διάκρισης οὐσίας καὶ ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ²¹.

Κατά τὴν ἐν λόγω ἐπίσης ἐποχὴ ἀπό τούς Βογόμιλους, ὁπαδούς τοῦ ἀρχαίου Μεσσαλιανισμοῦ, ἀναβιώνει καὶ πάλι ὁ «εὐχιτισμός», ὁ τονισμός δηλαδή τῆς ἀτομικῆς προσευχῆς σέ βάρος τῆς μυστηριακῆς ἐμπειρίας, τῆς λειτουργικῆς προσευχῆς καὶ τῆς ψαλμωδίας. Αὐτοῦ τοῦ τύπου τίς ἐνθουσιαστικές καὶ ὑπερασκητικές τάσεις ἔχει ὑπόψη του καὶ ὁ μοναχός Διονύσιος (14ος αἰ.) ὅταν γράφει ὅτι «τινές τὴν εὐχὴν ταύτην, τό Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱέ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με μετιόντες, καὶ παράκλησιν ἐξ αὐτῆς εὐρόντες, ἔστησαν μέχρι ταύτης, τούς ὕμνους τοῦ Χριστοῦ ἀποστρεφόμενοι, μὴ θέλοντες, καὶ αἰνεῖν, καὶ δοξολογεῖν, καὶ εὐχαριστεῖν, καὶ εὐλογεῖν αὐτόν»²².

Στὴν προσπάθειά του ὁ ἐν λόγω μοναχός, ὁ ὁποῖος γνώριζε τό Θηκαρά, νά ἐπισημάνει τὴν ἐνότητα - συνύπαρξη δοξολογίας καὶ εὐχῆς καὶ νά τονίσει ὅτι ἡ εὐχὴ τῆς νήψεως ἀκολουθεῖ σύμφωνα μέ τὴ βούληση τοῦ καθενός, ἐνῶ ἡ δοξολογία - ψαλμωδία προηγεῖται καὶ εἶναι ὑποχρεωτικὴ γράφει: «Τό λέγειν αἰεὶ τελωνικῶς τό Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἰλάσθητι μοι τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ σώσόν με. Τοῦτο γάρ οἱ ἅγιοι Πατέρες ἡμῶν παρήνευσαν· τίνη καὶ ποία αἰτία; Διὰ τό ἔχειν αἰεὶ τὴν μνήμην τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ

τῆς εὐχῆς ταύτης· ἀλλὰ θέλει καὶ καρπὸν χειλέων ὁ Χριστός ἀφ' ἡμῶν, τουτέστι δοξολογίαν καὶ αἰνεσιν καὶ εὐχαριστίαν καὶ εὐλόγησιν· τοῦτο γάρ δεῖ ποιῆσαι κάκεινο μὴ ἀφιέναι. Μετά γοῦν τό εἰπεῖν τόν ὕμνον ἐκάστης ὥρας, ἔκτοτε, ὡς βούλεται ἕκαστος, προσευχέσθω»²³.

Περί τῆς κοινῆς καὶ κατ' ἰδίαν προσευχῆς πολὺ σημαντικῆς εἶναι καὶ οἱ ἀπόψεις ἄλλων ἡσυχαστῶν Πατέρων. Οἱ Κάλλιστος καὶ Ἰγνάτιος Ξανθόπουλοι π.χ. στό ἐκτενέστατο ἔργο τους «Μέθοδος καὶ Κανὼν σὺν Θεῷ ἀκριβῆς καὶ παρά τῶν ἁγίων ἔχων μαρτυρίας, περί τῶν αἰρουμένων ἡσυχῶς βιώναι καὶ μοναστικῶς» ἐπισημαίνουν τὴν ἐναλλαγὴ τῆς νοερᾶς προσευχῆς «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με» μέ τίς ἐπὶ μέρους ἀκολουθίες τῆς κοινῆς νυχθημέρου λατρείας καὶ προσευχῆς²⁴, ὅπως ἐπίσης τονίζουν τὸν μυστηριακὸ χαρακτήρα τῆς προσευχῆς ἀφοῦ δέν ἐννοεῖται ἄσκηση καὶ πνευματικὴ ζωὴ ἐκτός τῆς θείας Κοινωνίας²⁵. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς θεωρεῖ τὴν ἀτομικὴ προσευχὴ προϋπόθεση τῆς κοινῆς λατρείας στό Ναό. Διότι ὁποῖος παρευρίσκειται ἐκεῖ διὰ τῆς θείας Εὐχαριστίας «αὐτόν ὄρα τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, σάρκα δι' ἡμᾶς γενόμενον καὶ σκηνώσαντα ἐν ἡμῖν». Καὶ δέν τὸν βλέπει μόνο, ἀλλὰ γίνεται καὶ μέτοχος αὐτοῦ· «καὶ ἔνοικον ἐαυτῷ κτᾶται καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ θείας χάριτος πληροῦται... καὶ διὰ τῆς πρὸς αὐτὰ θέας καὶ μεθέξεως θεοειδῆς ὅλος ἐκτελεῖται»²⁶.

Σ' αὐτό τό θεολογικὸ καὶ πνευματικὸ κλίμα τῆς ἡσυχαστικῆς περιόδου ἐμφανίζεται καὶ τό ἔργο τοῦ κωνσταντινουπολίτη ἡσυχαστῆ Θηκαρά. Ὁ μοναχός αὐτός καὶ σπουδαῖος ὕμνογράφος μᾶς εἶναι γνωστός μέ τό ὄνομα αὐτό ἀπὸ τό ἐργόχειρό του, ἀφοῦ ἦταν κατασκευαστὴς θηκῶν. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα δέν ἔχει καταλήξει ποῖος ἀκριβῶς ἦταν ὁ Θηκαράς. Κατὰ μίαν ἄποψη ταυτίζεται μέ τὸν μοναχό Θεόδουλο, τὸν βυζαντινὸ δηλαδή σχολαστικὸ καὶ γραμματικὸ Θωμᾶ τό Μάγιστρο²⁷, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε σύμβουλος τοῦ αὐτοκράτορα Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἔγινε μοναχός μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1324-1328. Ὁ Θηκαράς φέρεται ἐπίσης καὶ μέ ἄλλα ὀνόματα καὶ ταυτίζεται ἀκόμη καὶ μέ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό, πρᾶγμα ἀπίθανο, διότι ὁ ἀνώνυμος μοναχός κατάγεται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ὄχι τὴ Δαμασκὸ²⁸. Τό

πραγματικό ὄνομα τοῦ Θηκαρᾶ τό γνώριζε μόνο ὁ ὑποτακτικός του μοναχός Θεόδουλος, ὁ ὁποῖος ὀρκίσθηκε νά μήν τό ἀποκαλύψει ποτέ σέ κανέναν, κατ' ἐντολήν προφανῶς τοῦ γέροντος του²⁹.

Μέ τόν τίτλο «Θηκαρᾶς» φέρεται καί μία σειρά κειμένων τοῦ ἰδίου τοῦ μοναχοῦ Θηκαρᾶ, ἀλλά καί ἄλλων ἀσκητῶν τῆς ἐποχῆς του πού ἐρμηνεύουν τό ἔργο τοῦ Θηκαρᾶ. Γνώστης τῶν θεολογικῶν καί λειτουργικῶν τάσεων τῆς ἐποχῆς του ὁ Θηκαρᾶς συντάξε Ὁρολόγιο μέ ὅλες τίς Ἀκολουθίες τοῦ Νυκθήμερου, ἀλλά μέ Ὑμνους καί Εὐχές πού ὑμνοῦν τήν Ἁγία Τριάδα. Ἄλλοι Ὑμνοι γιά τήν Ἀσκητική Ἀκολουθία τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί ἄλλοι γιά τίς ἡμέρες τῆς λοιπῆς λειτουργικῆς περιόδου.

Τό Ὁρολόγιο αὐτό, τό περιεχόμενο τοῦ ὁποῖου ὁ Θηκαρᾶς θεμελιώνει σέ ὅλη τήν περί Ἁγίας Τριάδος πατερική θεολογία, προοριζόταν γιά τόν ἀτομικό κανόνα προσευχῆς τῶν μοναχῶν καί πρὸς ἐπιμήκυνση τῶν κοινῶν ἀκολουθιῶν τῆς νυκθήμερου λατρείας³⁰. Γι' αὐτό καί προβλεπόταν ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖον ἐντάσσεται τό Ὁρολόγιο στήν κοινή Ἀκολουθία³¹, καθώς ἐπίσης καί ἡ θέση τῆς μονολογίστου εὐχῆς στήν κοινή λατρεία³². Βασική πάντως ἀρχή τοῦ Θηκαρᾶ ἦταν τό νά προηγῶνται τά στοιχεῖα τῆς τεταγμένης Ἀκολουθίας καί ἡ κατ' ἰδίαν προσευχή νά ἀκολουθεῖ³³.

Ἀναφέραμε πῶς πρῖν, ὅτι ὅλοι οἱ Ὑμνοι τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Θηκαρᾶ ὑμνοῦν τήν Ἁγία Τριάδα. Αὐτό δέν εἶναι ἄσχετο μέ τά τριαδολογικά ζητήματα τῆς ἐποχῆς του, ἀλλά ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ὁ πρωτότυπος τρόπος μέ τόν ὁποῖον δομεῖ τόν κάθε Ὑμνο προκειμένου νά εἶναι «ἀμέριστος ἐν μεμερισμένοις, εἰς τύπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς μιᾶς Θεότητος»³⁴. Ἔτσι π.χ. στήν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου δομεῖ τά καθίσματα καί τίς ὠδές τοῦ ψαλτηρίου σέ τρεῖς τάξεις, τή δοξολογία, τήν εὐχαριστία καί τήν εὐλόγηση³⁵. Σύμφωνα μέ τή συμβολική ἐρμηνεία τοῦ Θηκαρᾶ ἡ πρώτη, ἡ δεύτερη καί ἡ τρίτη ὠδή εἶναι κείμενα δοξολογίας, τετάρτη-πέμπτη-ἕκτη ὠδή εἶναι κείμενα εὐχαριστίας καί οἱ τρεῖς τελευταῖες ὠδές εἶναι ὠδές εὐλογήσεως³⁶.

Κάθε μία ἐπίσης ἀπό τίς παραπάνω τάξεις διαρεῖται σέ τρία μέρη, τή στιγμή, τή διαδοχή καί τήν ἀποστροφή³⁷, τά ὁποῖα καί πάλι ὑποδιαιροῦνται σέ

τρεῖς ἐνότητες. Ἔτσι κατανοεῖται καί ἡ ἐρμηνεία τοῦ Θηκαρᾶ, σύμφωνα μέ τήν ὁποία «ἕκαστος οὖν ὕμνος διήρηται εἰς τρία, συμπληροῦνται δέ τά τρία εἰς ἓν· καί αὐθις ἕκαστον μέρος ἔχει τρεῖς δόξας, καί ἕκαστη δόξα ἔχει τρεῖς αἶνους· εἰσι δέ καί τρεῖς διαδοχαί. Τρεῖς οὖν ἐκ τρίτου αἱ δοξολογίαί τοῦ παντός ὕμνου· καί τρεῖς, ἐννέα οἱ αἶνοι τούτων συντέθηνται· τρεῖς καί αἱ διαδοχαί τῶν δοξολογιῶν ἕκαστη στιγμή· ἀπήρηται δέ ἡ ὅλη αὕτη τριμέρεια, εἰς ἓνα ὕμνον»³⁸.

Ἐνδεικτικά φέρομε ὡς παράδειγμα τόν ὕμνο μέ τόν ὁποῖον ἀρχίζει τό Μεσονυκτικό καί εἶναι ἐμπνευσμένος ἀπό τά δόγματα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου³⁹.

«Δόξα τῇ ἀπειροτάτῃ καί παναιτίῳ καί ζωαρχικῇ βασιλείᾳ σου, ἡ ὑπερούσιος καί ὑπέρθεος καί υπεράρχιος ἐναρχική παναγία Τριάς, ἠνωμένως ἐν τρισίν ὑποστάσεσιν διακρινομένη· καί ἡ ἔνωσις, ὑπέρ νόησιν· ἡ πάντα ὑπέρ ἔννοιαν ὑπερβάλλουσα ἀγιότης, ἡ πάντων δεσπόζουσα κυριότης, ἡ πάντων ὑπερκειμένη βασιλεία· ἡ πάντων ἀρχή ὑπεράρχιος, καί ἀπειρία πάσης ἀπειρίας, καί πάντων πέρας ὑπερτελής· ἡ πάντα ἐν σεαυτῇ περιέχουσα, κατά μίαν ὑπερουσίως ἀπειρίας ἀπλότητα.

Δόξα τῇ παναιτίῳ καί ζωαρχικῇ βασιλείᾳ σου· ἡ ὑπέρζωος καί ζωοποιός καί ἀιδίως ὑπερεκβλύζουσα ζωαρχική καί ἀπλουστάτη ζωή· ἡ ἀφραστος καί ἀνεϊκαστος καί ἀνερμηνευτος ὑπεραστράπτουσα δόξα· ἡ μία καί ἀπλή καί ἀεί ὡσαύτως ἔχουσα καί ἐπί πάντα ἐκτεταμένη πηγαία δύναμις, ἀκωλύτως ἐπί πάντα χωροῦσα καί ἐνεργοῦσα, καί μέχρι μερισμοῦ σαρκός καί πνεύματος ἀρμῶν τε καί μυελῶν δῦϊκνουμένη, καί κριτική ἐνθυμήσεων καί ἐννοιῶν καρδίας.

Δόξα τῇ παναιτίῳ καί ζωαρχικῇ βασιλείᾳ σου· ἡ αὐτοὑπέροσφορος πηγαία καί ἀποπληρωτική καί ὑπερπλήρης σοφία· ἡ μία τῶν ὄλων ἀγαθοποιός καί παναίτιος, ὑπεροχικῶς ἐκπεφασμένη καί ἀφανῆς πρόνοια· ἡ ὑπέρ πᾶσαν ὑπερβαλλόντως ἀγαθότητα, ἀγαθαρχική πηγαία καί παναίτιος αὐτοὑπεράγαθος ἀγαθότης· ἡ ἐνοειδής καί ἀδιαίρετος ζωή καί δόξα καί δύναμις καί σοφία καί ἀγαθότης καί πρόνοια.

Στιγμή πρώτη.

Δόξα τῇ παναιτίῳ καί ζωαρχικῇ βασιλείᾳ σου· ὁ Πατήρ· ἡ ρίζα καί ἡ πηγὴ τῆς ὑπερουσίου θεότη-

τος και της δόξης· ὁ πάσης ὄρατῆς τε καὶ ἀοράτου κτίσεως ποιητῆς· ἡ ἀνάτιος καὶ πανταίτιος ἀρχὴ αἰδίου γεννήτορ Υἱοῦ καὶ οὐσιωδῶς Πνεύματος Ἁγίου πηγῆ.

Δόξα τῇ παναιτίῳ καὶ ζωαρχικῇ βασιλείᾳ· ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Θεοῦ· ἡ ὑπεστώσα σοφία καὶ δύναμις αὐτοῦ· δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ γῆς, τὰ αἰσθητά καὶ τὰ νοούμενα, εἴτε χερουβίμ εἴτε σεραφίμ εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε δυνάμεις εἴτε ἐξουσίαι εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἀρχάγγελοι εἴτε ἄγγελοι· εἰκῶν τοῦ ἀοράτου Πατρὸς, ἰσότητος, συναΐδιος, ὁμοουσίος αὐτῷ· ταυτοθελής, ταυτοενεργής, ταυτοδύναμος.

Δόξα τῇ παναιτίῳ καὶ ζωαρχικῇ βασιλείᾳ σου· τὸ πανάγιον Πνεῦμα· τὸ κύριον, τὸ θεοποιούν, τὸ οὐσιοποιούν πᾶσαν κτίσιν· τὸ ζωαρκές, τὸ παντοκράτες, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ἐν τῷ Υἱῷ ἀναπαυόμενον, καὶ μεταλαμβανόμενον παρὰ πάσης της κτίσεως· τὸ σῶζον, τὸ ἀγιαζον, τὸ ναοποιούν σεαυτῷ τούς ἀξιούς τῆς σῆς σωτηριώδους ἐπιδημίας· δι' οὗ πᾶσα φωτοποιός χάρις τοῖς ἀνθρώποις ἐκκέχυται, καὶ πᾶσα πρόρρησις καὶ σοφία δεδώρηται.

Στιγμὴ δευτέρα.

Δόξα τῇ παναιτίῳ καὶ ζωαρχικῇ βασιλείᾳ σου· ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἡ ἐν Τριάδι μονάς· ἡ ἐν ἀλλήλοις τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων ἀκίνητος ἴδρυσις, ὀλικῶς ὑπερηνωμένη καὶ οὐδενὶ μέρει συγκεχυμένη· ἡ ἀνίδεος ἐν τοῖς εἶδεσιν ὡς ὑπὲρ εἶδος οὐσα, καὶ ὑπερπλήρης ἐν τοῖς πλήρεσιν ὡς ἀπεριόριστος· ὑπὲρ τὰ ὄρώμενα, ὑπὲρ τὰ ἀόρατα, ἄποσος, ἀπῆλικος, ἀσύνθετος, ἀπλή, ἀπερίληπτος, αἰδῖος, ἄτρεπτος, ἄφθεγκτος, ἀπερινόητος.

Δόξα τῇ παναιτίῳ καὶ ζωαρχικῇ βασιλείᾳ σου· ἡ δημιουργοῦσα τὰ πάντα καὶ ζωοῦσα, καὶ δυναμοῦσα, καὶ τελεσιουργοῦσα καὶ συνέχουσα, καὶ ἀνακαινίζουσα, καὶ προμηθουμένη· ἡ πᾶσι τοῖς ἁγίοις σου ἐνιαίως τὸ θεουργόν φῶς σου μεταδιδούσα καὶ ἀναλόγως ἐλλάμπουσα καὶ παρακαλοῦσα καὶ ἐνηδύνουσα, πάντων ὀρῶσα καθαρῶς τούς τῶν τελουμένων λόγους, εὐθαρσοῦσα τε καὶ φαιδρύνουσα τούς ἐπὶ τὴν σὴν χρηστότητα νουεχῶς ἀνατεινομένους.

Δόξα τῇ παναιτίῳ καὶ ζωαρχικῇ βασιλείᾳ σου· ἡ τῶν κινουμένων κατὰ τινὰ ἀνίερρον σάλον ἴδρυσις

ἱερά, καὶ τῶν ἐστηκόντων ἀσφάλεια· ἡ τῶν ἀποπιπτόντων ἐκ τῆς ἰδίας περὶ τὸ καλὸν ἐνεργείας ἀνάκλησις καὶ ἀνάστασις· τῶν δὲ παραφθειρόντων τὸ κατὰ φύσιν ἀνακαινισμὸς καὶ ἀναμόρφωσις· καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἀναγομένων ὁδηγός καὶ ἀναστατική χειραγωγία· ὁ ἀπερίγραπτος καὶ ὑπερούσιος καὶ παντοκράτωρ τρισήλιος εἷς καὶ μόνος Θεός, ὁ πᾶσαν τὴν τῶν ὄντων φύσιν διαμορφώσας, ὁ μόνος αἴτιος τοῦ εἶναι τὰ πάντα καὶ τοῦ εἶναι ἔχειν, ὁ κρατῶν ἀπάντων τούς οἴακας καὶ ἄγων ὡς βούλει.

Εὐχή.

Ἐξομολογοῦμαι σοι, Κύριε, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου· κλίνω γόνυ σώματος καὶ ψυχῆς· ἐξαγορεύω σοι τῷ Θεῷ μου τὰς ἀνομίας μου. Προσδεξαί μου τὰς δεήσεις καὶ δώρησαί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ πένθος πενήθησαι ἐμαυτόν, ἵνα μὴ κλαύσω εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀνώνητα, ὅτι πᾶσαν ἁμαρτίαν ὁ ἄθλιος εἰργασάμην, ὅτι κατεμόλυνά μου καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ πολλάκις μετανοεῖν ὑποσχόμενος, τοσαύτως τοῖς αὐτοῖς περιέπεσον. Εὐκολώτερον σαγόνες ὑετοῦ ἀριθμηθήσονται, ἢ τῶν ἐμῶν ἁμαρτιῶν πληθῆς. Πᾶσάν μου αἴσθησιν ὁ τάλας καὶ πᾶν μέλος ἐμίανει, ἐφθειρα, ἠχρεῖωσα· μίαν καὶ μόνην καταφυγὴν ἔχω, Κύριε, τὴν σὴν φιλανθρωπίαν. Διὸ δυσωπῶ τὴν ἀνείκαστόν σου ἀγαθότητα, συγχώρησόν μοι πάντα τὰ πλημμελήματά μου, οἷα καὶ ὅσα ἐν ὅλῃ τῇ ζωῇ μου ἐξήμαρτον, ἅτινα καθ' ἕκαστον, ὁ ἀλάθητος οἶδέ σου ὀφθαλμός, πρεσβείαις τῆς παναχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων, ὅτι εὐλογητός εἶ εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι τὸ Ὁρολόγιο τοῦ Θηκαρᾶ διασώζεται σὲ ἑκατοντάδες χειρογράφων χρονολογούμενων ἀπὸ τὸν 14ο αἰῶνα καὶ ἐντεῦθεν⁴⁰. Αὐτὸ δείχνει τὴν μεγάλη του διάδοση, ἡ ὁποία ἔφτασε σὲ ἀπώγειό της κατὰ τοὺς 16ο καὶ 17ο αἰῶνες σὲ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀλλὰ καὶ σὲ Μονές ἐκτός αὐτοῦ⁴¹. Ἐθεωρεῖτο ἐπίσης καὶ ἀπαραίτητο ψυχοφελές ἔργο γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ κάθε χριστιανοῦ⁴². Ἰδιαιτέρη σημασία τὸ ἔργο αὐτὸ ἔχει γιὰ τὴν Ἱερά Μονὴ Ὁσίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, διότι ὁ ὄσιος Διονύσιος σύμφωνα μὲ τὸ βιογράφο του μελετοῦσε συχνὰ τὸν Θηκαρᾶ· «εἶχε τὴν ψυχοφελῆ καὶ θαυμάσιον βίβλον τοῦ Θηκαρᾶ, τὴν ὁποῖαν συχνάκις ἀνέγνω-

θεν' ...ἀνέγνωθε τούς ὕμνους τοῦ ὁσίου Θηκαρά, ἀνέγνωθε νύκτα καί ἡμέραν»⁴³.

Ἐνδεικτικό τῆς εὐρείας διάδοσης τοῦ ψυχωφελεστάτου βιβλίου τοῦ Θηκαρά εἶναι καί οἱ πολλές ἔντυπες ἐκδόσεις του. Ἡ παλαιότερη ἔγινε ἀπό τόν ἁγιορείτη μοναχό Ἀγάπιο Λάνδο στή Βενετία τό ἔτος 1643. Τήν ἔκδοση αὐτή ἀκολούθησαν καί ἄλλες ἕξι, οἱ ὁποῖες οὐσιαστικά ἀναπαράγουν, μέ κάποιες βεβαίως παραλλαγές, τό κείμενο πού ἐξέδωσε ὁ Λάνδος. Ἀναφέρουμε τίς ἐκδόσεις: α) τοῦ ἔτους 1683 στή Βενετία, παρά Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἕξ Ἰωαννίνων, β) τοῦ ἔτους 1691 στή Βενετία, παρά Νικολάφ Σάρω, κείμενο πού ἐπιμελήθηκε καί διόρθωσε ὁ Γεώργιος Ἱεροδιάκονος Μαϊώτης ἀπό τήν Κυδωνία τῆς Κρήτης, γ) τοῦ ἔτους 1783 στή Βενετία, παρά Νικολάφ Γλυκεῖ «ἐπιμελῶς διορθωθέν» παρά τοῦ Σεραφεῖμ πρώην Ἀγκύρας. Ἀπό τήν ἔκδοση αὐτή ἀργότερα ἐπιλέγει εὐχές ὁ Σιμωνάφ στό μεγάλης κυκλοφορίας Προσευχητάριό του, δ) τοῦ ἔτους 1810 στό Ἰάσιο «δαπάνη τοῦ ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει τοῦ Ἄθωνος Ἱεροῦ Κοινοβίου τοῦ Ρούσικου», ε) τοῦ ἔτους 1814 στό Ἰάσιο «ἐπιμελεία καί φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ πανοσιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου καί Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν κυρίου Σεραφεῖμ τοῦ Καρακαλληνοῦ». Ἡ ἐν λόγω ἔκδοση ἐπανεκδόθηκε σέ πολυγραφημένη μορφή ἀπό τόν Ἱερομ. Χρῦσανθο τόν Ἀγιανανίτη καί τό Ἰ. Ἡ. Ἀγίας Σκέπης, Πάνιον Ὄρος Ἀττικῆς 1976, στ) τοῦ ἔτους 1833 στή Μόσχα μέ ἐπιμέλεια τοῦ ταπεινοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γρηγεντίου Ἰβηρίτου⁴⁴.

Στά τελευταῖα χρόνια ὁ Θηκαράς ἐκδόθηκε ἀπό τόν Ἰωάννη Δημητριάδη τό ἔτος 1954 στόν Πειραιά. Πρόσφατα ἐπίσης ἡ Ἱερά Μονή Παντοκράτορος τοῦ Ἀγίου Ὄρους προέβη στήν πληρέστερη

ἕως τώρα ἔκδοση τοῦ Θηκαρά, μέ βάση τή χειρόγραφη παράδοση, ἀλλά καί τίς ἔντυπες φυλλάδες. Ἡ πολύ ἀξιόλογη αὐτή προσπάθεια περιλαμβάνει τό Ὠρολόγιο τοῦ Θηκαρά καί τά χαροποῖα πένθη, εὐχές δηλαδή καταनुκτικές τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ πού λέγονταν κάθε μέρα ἀπό τούς μοναχοὺς στό κελλί τους μετά τό Ἀπόδειπνο⁴⁵. Περιέχει ἐπίσης καί ὅλα τά ἐρμηνευτικά κείμενα τοῦ ἔργου τοῦ Θηκαρά, τούς στίχους διαφόρων τινῶν καί φιλοσόφων ἀνδρῶν εἰς τούς θεῖους Ὑμνους, τά γνωστικά κεφάλαια περὶ διαφορᾶς τῶν θεῶν Ὑμνων Διονυσίου τοῦ μοναχοῦ, τήν «Ἐρμηνεία πῶς δεῖ καί ὅθεν δεῖ μεταγράφειν τούς Ὑμνους...» ἔργο Μητροφάνους τοῦ μοναχοῦ, τούς περὶ πίστεως Λόγους πού συνέλεξε ὁ Θηκαράς, τήν «Ἐρμηνεία τῶν Ὑμνων», πόνημα τοῦ ἰδίου τοῦ Θηκαρά, τήν «Κατήχησις περὶ τῆς ἀσκητικῆς Ἀκολουθίας», τοῦ μοναχοῦ Θεοφάνους, τό κείμενο τοῦ ὑποτακτικοῦ τοῦ Θηκαρά Θεοδούλου μοναχοῦ «Διήγησις περὶ τῶν Ὑμνων πῶς θεόθεν δεδῶρηνται», καί τό «Ἀνθολόγιον περὶ τῶν Ὑμνων», πού ἔκαμε ὁ Θεόδουλος ὁ μαθητής τοῦ Θηκαρά, μέ πατερικά κείμενα πού ἀναφέρονται στήν προσευχή καί τήν πρὸς τόν Τριαδικό Θεό δοξολογία καί εὐχαριστία⁴⁶.

Ὁλοκληρώνοντας τήν περὶ τοῦ Ὠρολογίου τοῦ Θηκαρά ἀναφορά μας πρέπει νά ἐπισημάνουμε τή σπουδαιότητά του γιά τή σύγχρονη ἔρευνα, ἀλλά καί τήν πνευματική ζωή. Ἔτσι σέ ἐρευνητικό ἐπίπεδο προβάλλει τήν παράδοση τῶν Ἀνθολογίων ἀλλά καί τήν ἀνάγκη ἐμβριθοῦς μελέτης τῶν πατερικῶν καί λειτουργικῶν κειμένων. Σέ πνευματικό ἐπίπεδο ἐπισημαίνει τήν ἐνότητα κοινῆς καί κατ' ἰδίαν προσευχῆς καί ἐνθαρρύνει τήν μέσα ἀπό τή Λατρεία βίωση καί ὑπεράσπιση τῆς πίστεως.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Βίβλος Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου*, ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1974, σ. 68.
2. Διονυσίου Ἀεροπαγίτου, *Περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας*, 3, 1, PG 3, 4258.
3. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ.π., σ. 68.
4. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, *Κλίμαξ, Λόγος ΚΖ*, *Περὶ τῆς ἱερᾶς σώματος καί ψυχῆς ἡσυχίας*, PG 88, 1120Α.
5. Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, *Τά σωζόμενα Ἀσκητικά*, ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 459.

6. Κάλιστου καί Ἰγνάτιου τῶν Ξανθοπούλων, *Μέθοδος καί κανόν σύν Θεῷ ἀκριβῆς καί παρὰ τῶν ἁγίων ἔχων τάς μαρτυρίας, περί τῶν αἵρουμένων ἡσυχῶς βιῶναι καί μοναστικῶς, στό Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν*, ἐκδ. Ἀστέρος, τόμ. Δ΄, σ. 285.
7. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Συμβουλευτικόν Ἐγχειρίδιον, ἥτοι περί φυλακῆς τῶν πέντε αἰσθήσεων*, ἐκδ. Νεκτάριος Παναγόπουλος, Ἀθήναι 1991, σ. 177. Βλ. καί Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, *Ἡ παράδοση τῆς κοινῆς καί τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς, μέ εἰδική ἀναφορά στό Ὁρολόγιον τοῦ Θηκαρεῶ*, ἐκδ. Π. Πουρναρεῶ, Θεσσαλονίκη 2008, σσ. 55-102. Νικοδήμου Σκρέττα (Ἀρχιμ.), *Ἡ νοερά προσευχή ἔκφραση ἀληθοῦς λατρείας Θεοῦ, μετά συναγωγῆς κειμένων παλαιῶν καί νέων γερόντων* [Σειρά: Κανονικά καί Λειτουργικά 2], ἐκδ. «Μυγδονία», Θεσσαλονίκη 2006, σσ. 188-189.
8. Δανιήλ 6, 11-12 καί 14. *Ψαλμ.* 54, 18. *Ματθ.* 18, 19-20. *Ματθ.* 6, 4-5. Βλ. καί Παναγιώτη Σκαλτσῆ, ὁ.π., σσ. 104-123.
9. Γεωργίου Ἰ. Μαντζαρίδη, *Χριστιανική Ἠθική II*, ἐκδ. Π. Πουρναρεῶ, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 171. Βασιλείου Ἰ. Καλλιακμάνη, *Ὁ ἐκκλησιολογικός χαρακτήρας τῆς ποιμαντικῆς. Λεντίω ζωννύμενοι II*, ἐκδ. «Μυγδονία», Θεσσαλονίκη 2005, σσ. 22-23.
10. Α΄ Θεσ. 5, 17.
11. Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, *Ἡ εἰκοσιτετράωρος ἀκοίμητος δοξολογία (Διατριβή ἐπί Διδακτορία)*, ἐκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήναι 1963.
12. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὁ.π., σσ. 377-397.
13. Μεγάλου Ἀθανασίου, *Σύνταγμα διδασκαλίας πρός μονάζοντας καί πάντας χριστιανούς, κληρικούς τε καί λαϊκούς (ἀμφιβαλλόμενον)*, PG 28, 840B. Πρβλ. Μεγάλου Βασιλείου, *Λόγος Ἀσκητικός, καί παραίνεσις περὶ ἀποταγῆς βίου καί τελειώσεως πνευματικῆς*, PG 31, 644C.
14. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὁ.π., σσ. 150-190.
15. Διήγησις Ἰωάννου (Μόσχου) καί Σωφρονίου (τοῦ Σοφιστοῦ). Βλ. Δημητρίου Γ. Τσάμη, *Τό Γεροντικόν τοῦ Σινᾶ*, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς τοῦ Θεοβαδίστου Ὁρους Σινᾶ, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 306.
16. Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου, *Κεφάλαια πρακτικά καί θεολογικά ῥολστ΄, ῥλξ΄*, PG 120, 673D-647A. Τοῦ ἴδιου, *Κατήχησις Δ΄*, Sources Chretiennes 96, 326. Βλ. καί Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὁ.π. 66, 191-217.
17. Βλ. Ὑποτύπωσις ἁγ. Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου, ἐκδ. Ph. Meyer, *Die Haupturkunden für die Geschichte der Athosklöster*, Λειψία 1894 (ἀνατ. Amsterdam 1965), σ. 138 (22-24). Βλ. καί Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὁ.π., σ. 223.
18. *Ψαλτήριον μετά τροπαρίων καί εὐχῶν, ἥτοι τύπος κελλλιωτικῆς Ἀγρυπνίας ἐκ τοῦ κώδικος 43 τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος*, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος, Ἅγιον Ὅρος 2004.
19. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὁ.π., σσ. 239-240.
20. Βλασίου Ἰω. Φειδᾶ, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία Β΄. Ἀπό τήν Εἰκονομαχίαν μέχρι τῆς Μεταρρύθμισης*, Ἀθήναι 1994, σσ. 490-498.
21. Σχετικά μέ τό θέμα αὐτό βλ. Βενιζέλου Χριστοφορίδη, *Οἱ ἡσυχαστικές ἔριδες κατά τόν ἰδ΄ αἰῶνα*, Θεσσαλονίκη 1993. Γεωργίου Δ. Μαρτζέλου, *Ὁρθόδοξο δόγμα καί θεολογικός προβληματισμός. Μελετήματα δογματικῆς θεολογίας Β΄* [Φιλοσοφική καί Θεολογική Βιβλιοθήκη, 41], ἐκδ. Π. Πουρναρεῶ, Θεσσαλονίκη 1993, σσ. 149-168. Δημητρίου Ι. Τσελεγγίδη, *Χάρις καί ἐλευθερία κατά τήν πατερική παράδοση τοῦ ἰδ΄ αἰῶνα. Συμβολή στή σωτηριολογία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας*, ἐκδ. Π. Πουρναρεῶ, Θεσσαλονίκη 1987.
22. *Κεφάλαια γνωστικά πενήτηκοντα περὶ διαφορᾶς τῶν θείων Ὑμνων*, εἰσαγωγή - κριτικόν κείμενον (τό πρῶτον νῦν ἐκδιδόμενον) ὑπό Χαραλάμπους Γ. Σωτηροπούλου, Καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, Ἀθήναι, 1993, σ. 80.
23. Ὁ.π., σσ. 81-82.
24. *Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν*, ἐκδ. Ἀστέρος, τόμ. Δ΄, σσ. 197-295. PG 147, 635-812. Βλ. καί Νικοδήμου Σκρέττα (Ἀρχιμ.), ὁ.π., σσ. 154-155. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὁ.π., σ. 261.
25. *Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν*, τόμ. Δ΄, σ. 286. PG 147, 635-812. Βλ. καί Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὁ.π., σ. 261.
26. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, *Ὁμιλία Κ΄*, PG 151, 272 CD. Βλ. καί Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, «*Λειτουργικά στοιχεῖα στό ὁμηλικό ἔργο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ*», στό Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στήν ἱστορία καί τό παρόν [Πρακτικά Διεθνῶν Ἐπιστημονικῶν Συνεδρίων Ἀθηνῶν καί Λεμεσοῦ], Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου, Ἅγιον Ὅρος 2000, σσ. 349-363. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὁ.π. σσ. 277-278.
27. Παναγιώτου Χρήστου, *Ἑλληνική Πατρολογία*, τόμ. Α΄, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 248. Βλ. καί Στέφανου Κ. Σκαλιστή, *Θωμᾶς Μάγιστρος. Ὁ βίος καί τό ἔργο του* (Διδακτορική Διατριβή), Θεσσαλονίκη 1984. Ὁ Σκαλιστής

- δέν δέχεται αυτή την ταύτιση διότι τό Θηκαρᾶ τόν τοποθετεῖ στόν ἑνδέκατο αἰώνα προφανῶς ἀπό λανθασμένη χρονική ἐκτίμηση κάποιων χειρογράφων. Βλ. σχετικά Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σ. 304, σχ. 984.
28. Βλ. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σ. 290.
 29. Θεοδούλου Μοναχοῦ, Διήγησις περί τῶν Ὑμνων πῶς θεόθεν δεδώρηται, § Α, στό Θηκαρᾶς, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Παντοκράτορος, Ἅγιον Ὅρος 2008. Βλ. καί Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σ. 292.
 30. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σ. 319.
 31. Θεοδούλου Μοναχοῦ, ὅ.π., § ΙΣΤ΄-ΙΖ΄, στό Θηκαρᾶς, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Παντοκράτορος.
 32. Θεοδούλου Μοναχοῦ, ὅ.π., § Κ΄, στό Θηκαρᾶς, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Παντοκράτορος.
 33. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σσ. 394-395.
 34. Μητροφάνους Μοναχοῦ, Ἐρμηνεία πῶς δεῖ καί ὅθεν δεῖ μεταγράφειν τούς Ὑμνους, § Δ΄, στό Θηκαρᾶς, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Παντοκράτορος.
 35. Θηκαρᾶ Μοναχοῦ, Ἐρμηνεία τῶν Ὑμνων, § Ε΄, στό Θηκαρᾶς, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Παντοκράτορος.
 36. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σσ. 358-363.
 37. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σ. 348.
 38. Θηκαρᾶ Μοναχοῦ, Ἐρμηνεία τῶν Ὑμνων, § Β΄, στό Θηκαρᾶς, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Παντοκράτορος.
 39. Θηκαρᾶς, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Παντοκράτορος, σσ. 99-103.
 40. Βλ. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σσ. 293-309.
 41. Βλ. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σ. 309-329.
 42. Κωνσταντίνου Δαπόντε, τοῦ μετονομασθέντος Καισαρίου, *Κῆπος Χαρίτων*, Ἀθήνα 1995, σ. 121.
 43. Δαμασκηνοῦ [Ἐπισκόπου Λητῆς καί Ῥενδίνης], *Βίος καί πολιτεία τοῦ ὁσίου καί θεοφόρου πατρός ἡμῶν Διονυσίου τοῦ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ ὄρει ἐκλάμπαντος*, ἐκδ. Ἀποστόλου Γλαβίνα, Ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ [ΕΕΘΣΑΠΘ, παράρτ. ἀρ. 30 τοῦ 26ου τόμου], Θεσσαλονίκη 1981, σσ. 37, 53.
 44. Βλ. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σσ. 329-336.
 45. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σ. 337.
 46. Βλ. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ, ὅ.π., σσ. 338-346.

Οἱ Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου στήν ἀσματική παράδοση τῆς Ἁγίας Σοφίας

Τοῦ Πρωτοπρ. Θεοδώρου Ἰ. Κουμαριανοῦ,
Λέκτορος Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

(Εἰσήγησις στό ΙΕ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο
Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ἰ. Ν. Ἁγίου Γεωργίου Καρέα
Ἰ. Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ,
22-24 Σεπτεμβρίου 2014)

Μακαριώτατε,

ἅγιοι ἀδελφοί καί πατέρες,

οἱ Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου λαμβάνουν τήν πρώτη τους τυπική μορφή κατά τόν δ΄ αἰῶνα, κατά τόν ὁποῖο ἀνεγείρονται οἱ πρῶτοι μεγάλοι μνημειακοί ναοί τῆς Χριστιανοσύνης στά Ἱεροσόλυμα, στήν Κωνσταντινούπολη καί στίς ἄλλες πόλεις τῆς οἰκουμένης, ὅπως ἐπίσης οἰκίζονται τά πρῶτα φημισμένα ἐρημητήρια, οἱ λαῦρες καί τά κοινόβια τῶν μεγάλων ἀναχωρητῶν καί ὁσίων ἀσκητῶν τῆς Ἐκκλησίας στήν Αἴγυπτο, στούς Ἁγίους Τόπους, στήν Συρία, σέ ἀνατολή καί δύση. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καί ἡ ἅγια Ἐλένη κτίζουν τόν ναό τῆς Ἀναστάσεως στά Ἱεροσόλυμα (335) καί δύο-τρεῖς δεκαετίες ἀργότερα ὁλοκληρώνεται τό κτίσιμο τοῦ ναοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας στήν Κωνσταντινούπολη (360) ἀπό τόν Κωνσταντῖνο Β΄. Τόν ἴδιο καιρό στίς ἐρήμους τῆς Αἰγύπτου καί τῆς γῆς τοῦ Ἰσραήλ ὁ Μέγας Ἀντώνιος (†350), ὁ μαθητής του ἅγιος Ἰλαρίων (†371), ὁ ἅγιος Χαρίτων (περί τό 330), ὁ Μέγας Βασίλειος (†378), ὁ ἅγιος Εὐθύμιος ὁ Μέγας (†473) καί ὁ ἅγιος Σάββας ὁ Ἡγιασμένος (†532) (οἱ δύο τελευταῖοι ἕνα καί παραπάνω αἰῶνα ἀργότερα, στά τέλη πλέον τοῦ ε΄ καί ἀρχές τοῦ στ΄ αἰ.) θεμελιώνουν τά μεγάλα μοναστηριακά κέντρα. Κάθε ναός πού κτίζεται καί κάθε ἀσκητική ἢ μοναστηριακή ἀδελφότητα πού ἐπανδρώνεται ἐφαρμόζει τήν δική της τάξη κατά τίς συνάξεις γιά κοινή προσευχή. Βασικό καί ἀντιπροσωπευτικό βιβλίο προσευχῆς τήν ἐποχή ἐκείνη, κάτι σάν ἀναντικατάστατο ἐργαλεῖο γιά τήν καθημερινή προσευχή, εἶναι τό βιβλίο τῶν Ψαλμῶν. Τό βιβλίο τοῦ Ψαλτῆρος ἢ τοῦ Ψαλτηρίου, ὅπως εἶναι ἡ λειτουργική του ὀνομασία, καί ὁ

διαφορετικός τρόπος τῆς χρήσεώς του κατά τίς συνάξεις καθορίζουν τήν διάκριση μεταξύ καθεδρικής καί μοναστηριακῆς λειτουργικῆς πράξεως. Μέ ἕνα σχόλιο μποροῦμε νά ὀρίσουμε ἐν γένει τήν διαφορά. Στούς καθεδρικούς ναούς κάθε ἡμέρα ἐψαλλαν μετά μέλους, εἴτε στόν Ἑσπερινό εἴτε στόν Ὅρθρο, ἕνα σχετικά μικρό ἀριθμό Ψαλμῶν. Στά ἀσκητήρια καί στά μοναστήρια δέν ἐψαλλαν ἀλλά ἐδιάβαζαν χύμα ἕνα μεγάλο ἀριθμό Ψαλμῶν. Χύμα δέν σημαίνει βιαστικά ἀλλά ρυθμικά, ἔτσι ὥστε νά μποροῦν νά παρακολουθοῦν καί νά συμμετέχουν ὑποψυθιρίζοντας ὅλοι οἱ συναγμένοι μοναχοί. Παραδείγματος χάριν σέ κάποια ἀσκητήρια κατά τήν Κυριακάτικη ὀρθρινή σύναξη ἐδιάβαζαν ὅλο τό βιβλίο τοῦ Ψαλτηρίου (δηλαδή τούς 150 Ψαλμούς) σέ τρεῖς στάσεις, ἀνά 50 Ψαλμούς σέ κάθε μία στάση. Μάλιστα τό ὄνομα «στάσις» ἐδόθηκε, διότι κατά τήν ἀνάγνωση τῶν Ψαλμῶν οἱ μοναχοί στέκονταν ὄρθιοι.

Γιά τήν διαμόρφωση καί τίς ποικίλες μορφές τοῦ τυπικοῦ τῶν καθεδρικών ναῶν, τοῦ ἀσματικοῦ ἢ ἐνοριακοῦ τυπικοῦ, ὅπως συνήθως ὀνομάζεται, ἔχουν διασωθεῖ πολύ λίγα στοιχεῖα καί δύσκολα ἐντοπίζουμε σαφεῖς πληροφορίες μέχρι τήν ἐποχή τοῦ ἁγίου Συμεῶν Θεσσαλονίκης. Ὁ ἅγιος Συμεῶν Θεσσαλονίκης στίς ἀρχές τοῦ ιε΄ αἰῶνος γνωρίζει καί ἐφαρμόζει μία πολύ ὄψιμη μορφή τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ στήν Ἁγία Σοφία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ὑπηρετήσε ὡς διάκονος τά νεανικά του χρόνια, καί στήν Ἁγία Σοφία τῆς Θεσσαλονίκης καί αὐτήν τήν ὄψιμη μορφή καταγράφει μέ πολλή ἀκρίβεια στά ἔργα του. Ἀπό ἀρχαιότερες ἐποχές πολύ λίγα χειρόγραφα ἀσματικοῦ Ψαλτηρίου ἢ ἄλλων σχετικῶν λειτουργικῶν βιβλίων σώζονται μέχρι σήμερα καί αὐτό συμβαίνει

διότι όλα τα χειρόγραφα που προορίζονταν για λειτουργική χρήση έφθειρονταν πολύ εύκολα, όπως είναι αναμενόμενο, λόγω της καθημερινής χρήσεώς τους. Έσταζαν επάνω τους κεριά ή λάδι από τα λυχνάρια, έσχίζονταν και έφθειρονταν ανεπανόρθωτα από τα πολλά χέρια που τα χρησιμοποιούσαν, ως εκ τούτου κάθε φορά που έπρεπε να αντικατασταθούν εύρισκονταν σε τέτοια κατάσταση, που δέν υπήρχε κανένα ενδιαφέρον ώστε να διατηρηθούν σε κάποια βιβλιοθήκη. Επίσης σε κάθε ένα καινούριο χειρόγραφο που γράφεται ένσωματώνονται οι αλλαγές και οι προσθήκες που έχουν γίνει έν τῷ μεταξύ στην λειτουργική πράξη. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα να απορρίπτονται τα παλαιότερα χειρόγραφα ως άχρηστα και χωρίς κανένα ενδιαφέρον και έμεις να μη έχουμε σήμερα στην διάθεσή μας τίς απαραίτητες πηγές για να μελετήσουμε σε όλην του την έκταση τό ασματικό τυπικό. Τά λίγα και αρχαιότερα λειτουργικά χειρόγραφα γενικῶς που σώζονται μέχρι σήμερα προέρχονται είτε από κάποιες πολυτελείς εκδόσεις, χειρόγραφα δηλαδή που προορίζονταν για άρχοντες και εύγενεις, είτε γενικῶς χειρόγραφα που προορίζονταν για ιδιωτική χρήση μάλλον παρά για εκκλησιαστική χρήση.

Τό Αντίφωνον και τό Προκείμενον

Χαρακτηριστικό γνώρισμα του ασματικού τυπικού των καθεδρικών ναῶν των πόλεων είναι τά Αντίφωνα. Τό Αντίφωνο παίρνει τό όνομά του από τόν αντιφωνικό τρόπο, μέ τόν όποιο εκτελείται. Τό Αντίφωνο αποτελείται συνήθως από ένα ή περισσότερους Ψαλμούς, τούς όποιους ένας ψάλτης, που έχει στα χέρια του τό βιβλίον των Ψαλμών, απαγγέλλει μελωδικά κατά στίχο και ό λαός μετά από κάθε ένα στίχο αντιφωνεί ψάλλοντας μία σύντομη έπωδό. Η έπωδός, ή όποία έξ αρχής ονομάστηκε «άντίφωνον» (και από αυτόν τόν όρο πήρε τό όνομα και όλο τό Αντίφωνο), ονομάζεται επίσης «εφύμνιον», «ύπόψαλμα» ή «ύπακοή», και τό ρήμα που χρησιμοποιείται είναι τό «ύπηχύν» ή «ύποψάλλειν». Παραδείγματος χάριν ό α΄ Ψαλμός, «Μακάριος άνήρ, ός ούκ έπορεύθη έν βουλή άσεβῶν και έν όδῷ άμαρτωλῶν ούκ έστη», μαζί μέ τόν β΄ Ψαλμό (έπειδή ό πρώτος είναι σχετικά σύντομος), «Ίνατί έφρούαξαν έθνη και λαοί έμελέτησαν κενά, παρέστησαν οι βασι-

λείς της γης και οι άρχοντες συνήχθησαν επί τῷ αὐτῷ», έχοντας ως έπωδό τό «Άλληλούια» αποτελούσαν τό πρώτο Αντίφωνο του Ψαλτηρίου. Η έπωδός για κάθε ένα Αντίφωνο είναι σύντομη, ως εκ τούτου είναι πολύ εύκολο να την μάθει ό λαός και να την ύποψάλλουν όλοι. Συνηθισμένες έπωδοί για τά Αντίφωνα αρχικά ήταν πολύ σύντομες φράσεις, όπως τό «Άλληλούια», «Αντιλαβού μου, Κύριε», «Βοήθησόν μοι, Κύριε», «Έπάκουσόν μου, Κύριε», «Έλέησόν με, Κύριε», «Έλέησον ήμάς, Χριστέ ό Θεός ήμῶν», «Έλέησον ήμάς, φιάνθρωπε Κύριε», «Έλέησον ήμάς, Κύριε, έλέησον ήμάς», «Σῶσον ήμάς, Χριστέ ό Θεός ήμῶν» και άλλες παρόμοιες.

Στήν έναρξη κάθε ενός ξεχωριστου Αντιφώνου ένας ψάλτης έψαλλε την έπωδό δίδοντας στόν λαό τό ύπόδειγμα περί του τί όφειλε να ύποψάλλει μετά από κάθε ένα στίχο. Όταν έφτανε τό τέλος του Αντιφώνου οι ψάλτες έψαλλαν «Δόξα Πατρί και Υίῳ και άγίῳ Πνεύματι, και νῦν και άεί και εις τούς αιῶνας των αιῶνων» δίδοντας σημάδι στόν λαό, ότι τελειώνει τό Αντίφωνο, όποτε μετά τό «Δόξα Πατρί... και νῦν και άεί» και την τελευταία ψαλμώδηση της έπωδοῦ από τόν λαό, όλοι μαζί, ψάλτες και λαός, έψαλλαν για μία ακόμη φορά μέ λαμπρότερο τρόπο την έπωδό και ολοκληρωνόταν μέ τόν τρόπο αυτό ή εκτέλεση ενός Αντιφώνου.

Οι στίχοι των Ψαλμών των Αντιφώνων ήταν μακρύτεροι από τούς στίχους που γνωρίζουμε σήμερα στό μοναστηριακό Ψαλτήριον που χρησιμοποιούμε στίς Άκολουθίες μας. Συγκεκριμένα όλοι οι στίχοι του μοναστηριακού Ψαλτηρίου που χρησιμοποιούμε σήμερα είναι 4.784, ένῶ οι στίχοι του ασματικού Ψαλτηρίου ήταν 2.542. Για να δώσουμε μία σαφέστερη εικόνα του ασματικού Ψαλτηρίου σημειώνουμε, ότι τό μοναστηριακό Ψαλτήριον που χρησιμοποιούμε σήμερα είναι διηρημένο σε είκοσι Καθίσματα και κάθε ένα Κάθισμα είναι διηρημένο σε τρεις Στάσεις, συνολικά δηλαδή έξήντα μέρη. Μία μορφή του ασματικού Ψαλτηρίου που έχρησιμοποιείτο στην Άγία Σοφία της Κωνσταντινουπόλεως άπετελείτο από εβδομήντα τέσσερα Αντίφωνα. Λέγουμε μία μορφή διότι, όπως ύπαινηθήκαμε ήδη, κάθε καθεδρικός ναός σε κάθε μεγάλη πόλη είχε δικό του τυπικό, που σημαίνει ότι υπήρχαν και πολλών ειδῶν διαρέσεις των Ψαλμών και των στίχων τους.

Στό βιβλίο του άσματικού Ψαλτηρίου, τό όποιο όνομάζεται «Άντιφώνιον», έπειδή περιλαμβάνει του Ψαλμούς διηρημένους κατά τά Άντίφωνα, στό τέλος τής σειράς τών Ψαλμών-Άντιφώνων συμπεριλαμβάνονται υπό μορφήν Άντιφώνων οί Ψδές και ή Μεγάλη Δοξολογία, «Δόξα σοι, τῷ δείξαντι τό φῶς. Δόξα έν ύψιστοις Θεῷ και επί γῆς ειρήνη έν ανθρώποις εὐδοκία». Οί Ψδές του άσματικού Ψαλτηρίου δέν είναι μόνον οί γνωστές μας έννέα Ψδές, αλλά σύμφωνα μέ κάποια τυπικά είτε προστίθενται και άλλα κείμενα, όποτε είναι περισσότερες, είτε ένοποιούνται και κατανέμονται οί γνωστές μας Ψδές σε περισσότερα ή λιγότερα μέρη, όποτε μπορεί νά είναι και λιγότερες τών έννέα. Παραδείγματος χάριν οί γνωστές μας δύο Ψδές περί τών Τριών παιδων, ή έβδόμη και ή όγδόη τής σειράς, σε κάποια άσματικά Ψαλτήρια ένώνονται και θεωρούνται ως μία Ψδή, σε άλλα διαιρούνται σε τρία μέρη και προσμετρῶνται ως τρεις Ψδές. Σε άλλα Ψαλτήρια έντάσσονται σίς Ψδές ή Προσευχή του βασιλέως Έξεκιου (Ήσαΐας λη', 10-20) μαζί μέ τήν Προσευχή του υιού του βασιλέως Μαννασή, προερχομένη από τά Άπόκρυφα τής Παλαιάς Διαθήκης. Πρόκειται περί τών προσευχών μετανοίας δύο βασιλέων του Ίουδα: ό πιστότατος Έξεκίας ένκινδύνευε νά πεθάνει από σοβαρή άσθένεια και ό υιός του Μαννασή ταπεινωμένος εύρισκόταν αιχμάλωτος στην Βαβυλώνα χωρίς νά γνωρίζει τί του έπεφύλασσε τό μέλλον. Σε άλλα Ψαλτήρια έντάσσονται σίς Ψδές ή Προφητεία του Ζαχαρίου, πατρός του Τιμίου Προδρόμου (Λουκ. α', 68-79) και ή Προσευχή του Συμεών του Θεοδόχου (Λουκ. β', 29-32).

Μία δευτερεύουσα λειτουργική μονάδα του άσματικού τυπικού είναι τό Προκείμενον. Όπως τό Άντίφωνον, έτσι και τό Προκείμενον παίρνουν τό όνομά τους από τόν τρόπο τής έκτελέσεως μετά μέλους τών Ψαλμών. Στό Προκείμενον ό Ψαλμός έχει ως έπωδό ένα συγκεκριμένο στίχο του Ψαλμού, ό όποιος εκφωνείται πρώτος πριν από τόν Ψαλμό, και για τόν λόγο αυτό όνομάζεται προκείμενος στίχος (από τόν όποιο πήρε τό όνομά του τό Προκείμενον). Ό τρόπος έκτελέσεως είναι όμοιος μέ αυτόν του Άντιφώνου. Στην έναρξη του Προκειμένου ένας ψάλτης ψάλλει τόν προκείμενο στίχο και ό λαός άκούει τί όφείλει νά λέγει ως έπωδό. Άκολουθει όλος ό Ψαλμός, τόν όποιο άπαγ-

γέλλει έμμελῶς κατά στίχο ένας ψάλτης, και ό λαός μετά από κάθε ένα στίχο έπαναλαμβάνει τόν προκείμενο στίχο ως έπωδό. Παραδείγματος χάριν Προκείμενον είναι ό λγ' Ψαλμός, «Εὐλογήσω τόν Κύριον έν παντί καιρῷ, διά παντός ή αΐνεσις αυτού έν τῷ στόματί μου», μέ προκείμενο στίχο τό «Γεύσασθε και ίδετε, ότι χρηστός ό Κύριος». Μία σημαντική διαφορά μεταξύ Άντιφώνου και Προκειμένου είναι, ότι στό Άντίφωνο πάντα σημειώνεται τό τέλος του μέ τούς στίχους «Δόξα Πατρι... και νῦν και άεί», ένῶ στό Προκείμενο δέν λέγονται ποτέ αυτοί οί στίχοι.

Παράδειγμα Άντιφώνου, τό όποιο έχει επιβιώσει και ψάλλουμε μέχρι τών ήμερῶν μας κατά τήν Κυριακή του Πάσχα και τήν διακαιήσιμο έβδομάδα, είναι τά λεγόμενα δέκα «Χριστός άνέστη», δηλαδή ή ψαλμωδία τών τεσσάρων ψαλμικών στίχων «Άναστήτω ό Θεός και διασκορπισθήτωσαν οί έχθροί αυτού» και τών λοιπών μέ έπωδό τόν άναστάσιμο ύμνο «Χριστός άνέστη εκ νεκρῶν». Παρατηρούμε σε αυτό τό Άντίφωνο χαρακτηριστικά μιās σχετικά έξελιγμένης μορφής Άντιφώνου και όχι τήν άπλή πρωταρχική μορφή, τήν όποια προηγουμένως περιεγράψαμε. Πρώτο στοιχείο έξελίξεως είναι τό γεγονός ότι τό Άντίφωνο αυτό δέν περιλαμβάνει ένα όλόκληρο ή και περισσότερους Ψαλμούς, αλλά μόνον τέσσερις ψαλμικούς στίχους, οί όποιοι στην περίπτωση μας μάλιστα δέν προέρχονται όλοι από τόν ίδιο Ψαλμό, οί τρεις πρώτοι προέρχονται από τόν ξζ' Ψαλμό και ό τέταρτος από τόν ριζ'. Δεύτερο στοιχείο είναι τό γεγονός, ότι ή έπωδός είναι ένα όλόκληρο τροπάριο και όχι μία σύντομη φράση. Τρίτο στοιχείο έξελίξεως είναι τό γεγονός, ότι ή έπωδός στην αρχή του Άντιφώνου ψάλλεται τρεις φορές και μετά αρχίζουμε νά απαγγέλλουμε τούς ψαλμικούς στίχους. Στό τέλος παρατηρούμε αυτό πού ήδη σημειώσαμε, ότι μετά τήν τελευταία επανάληψη τής έπωδοῦ μετά τό «και νῦν και άεί», επαναλαμβάνουμε τήν έπωδό μέ λαμπρότερο τρόπο.

Η ιστορική έξέλιξη τών Άντιφώνων

Τά Άντίφωνα έψάλλονταν σίς χριστιανικές εκκλησίες ανατολής και δύσεως επί αιῶνες και, όπως είναι άναμενόμενο, ύπέστησαν πολλές αλλαγές στον τρόπο ψαλμωδήσεώς τους. Πρώτη μεγάλη πρόοδος ήταν ή σταδιακή ανάπτυξη τών έφυ-

μνίων. Στίς ἀρχές, ὅπως εἶπαμε, τὰ ἐφύμνια ἀποτελοῦνται ἀπό πολύ μικρούς καί ἀπλούς στίχους. Πολύ σύντομα ἀρχίζουν νά αὐξάνονται σέ μέγεθος καί δημιουργοῦνται τὰ πρῶτα τροπάρια, τὰ ὁποῖα φέρουν τὰ ὀνόματα «τροπάριον», «ὑπακοή», «σίχος», «σπιχηρόν», «ἀπολυτίκιον». Παραδείγματος χάριν, τό ἀναστάσιμο τροπάριο «Χριστός ἀνέστη ἐκ νεκρῶν», ἀποτελεῖ ἕνα πρῶτο βῆμα ἐξελίξεως (πιθανόν ἀνήκει στόν ε΄ ἢ στ΄ αἰ.). Εἶναι ἕνας σχετικά σύντομος ὕμνος, τόν ὁποῖο εὐκόλα ἀπομνημονεύει κανεῖς καί μπορεῖ πολλές φορές νά ἐπαναληφθεῖ χωρίς αὐτό νά γίνεταί κουραστικό. Ὅμοίως στό πρῶτο βῆμα τῆς ἐξελίξεως ἀνήκουν τὰ σύντομα ἀπολυτίκια, «Ἀποστολοι ἅγιοι, πρεσβεύσατε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα παισιμάτων ἄφεισιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν», «Ἀθλοφόρε ἅγιε καί ἰαματικέ Παντελεῆμον, πρέσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα παισιμάτων ἄφεισιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν» (αὐτά τὰ δύο, ὅπως εἶναι προφανές, ἀποτελοῦν τήν ἴδια σύνθεση), «Ἅγιοι ἀνάργυροι καί θαυματουργοί, ἐπισκέψασθε τάς ἀσθενείας ἡμῶν, δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε ἡμῖν». Μετά τὰ πρῶτα καί σύντομα τροπάρια ἡ ἐξέλιξη προχωρεῖ πρὸς τήν σύνθεση μεγαλύτερων τροπαρίων καί ἰδοῦ ἕνα γνωστό μέχρι σήμερα παράδειγμα. Κατά τήν παραμονή τῶν Χριστουγέννων στόν Ἑσπερινό, πού τελεῖται μαζί μέ τήν Θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ψάλλουμε τρία Ἀντίφωνα, τὰ δύο πρῶτα ἀπό τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν μία τέτοια ἐξελιγμένη μορφή Ἀντιφώνου, μέ μακρά καί ἐκτενῆ τροπάρια. Θυμίζω ὅτι πρόκειται τό μέν πρῶτο γιά τόν ποτ΄ Ψαλμό, «Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις», μέ ἐφύμνιο τό τροπάριο «Λαθῶν ἐτέχθης ὑπό τό σπήλαιον», καί τό δεύτερο γιά τόν ἦβ΄ Ψαλμό, «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο», μέ ἐφύμνιο τό τροπάριο «Ἀνέτειλας, Χριστέ, ἐκ παρθένου». Ἡ ἐξέλιξη γιά τήν ὁποία ὀμιλοῦμε (πιθανόν συνέβη κατά τόν στ΄ ἢ ζ΄ αἰ.), ἔγκειται στό γεγονός ὅτι τὰ τροπάρια ἔγιναν πολύ μεγάλα, ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἀφ΄ ἐνός μέν δύσκολο νά τὰ ἀπομνημονεύσει κανεῖς ἀφ΄ ἑτέρου δέ ἀδόκιμο νά ἐπαναλαμβάνεται πολλές φορές ἕνα τόσο ἐκτενές τροπάριο, ὅσο ὠραῖο καί ἄν εἶναι αὐτό. Ἡ λύση πού ἐδόθηκε ἦταν αὐτή πού ἐφαρμοζοῦμε μέχρι σήμερα, νά ψάλλουν οἱ ψάλτες τό τροπάριο ὀλόκληρο στήν ἀρχή καί στό τέλος τοῦ Ἀντιφώνου μόνον,

ἐνῶ στούς ἐνδιάμεσους στίχους νά ψάλλουν μαζί μέ τόν λαό τό λεγόμενο «ἀκροτελεύτιο», δηλαδή ἕνα τελευταῖο μέρος τοῦ τροπαρίου. Τέλος, ἕνα ἀκόμη βῆμα ἐξελίξεως ἦταν νά ὑπάρχουν δύο διαφοροτικά τροπάρια ὡς ἐφύμνια σέ ἕνα Ἀντίφωνο, τὰ ὁποῖα ψάλλονται ἐναλλάξ. Στήν περίπτωση αὐτή τό πρῶτο ἐφύμνιο ὀνομάζεται, ὅπως συνήθως, «ἀντίφωνον» καί τό δεύτερο, μέ τό ὁποῖο «ἀλλάσσουν», ὀνομάζεται «ἀνταποκρινόμενον».

Ἄλλου εἴδους ἐξέλιξη μετά τήν ἀνάπτυξη τῶν ἐφυμνίων ἦταν ἡ μείωση τῶν ψαλμικῶν στίχων σέ κάθε ἕνα Ἀντίφωνο. Ἀντί νά ψάλλεται ὅλος ὁ Ψαλμός ἐψάλλαν λίγους μόνον στίχους ἀπό αὐτόν καί ἔτσι προῆλθαν τὰ λεγόμενα «μικρά Ἀντίφωνα», τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπό τέσσερις μόνον στίχους ἐνός Ψαλμοῦ. Τέτοιου εἴδους Ἀντίφωνα εἶναι τὰ Ἀντίφωνα πού ψάλλουμε σήμερα (ἂν βέβαια ψάλλονται σωστά καί ὀλόκληρα) στήν ἀρχή τῆς Θείας Λειτουργίας. Ἀποτελοῦνται ἀπό τέσσερις ψαλμικούς στίχους τό κάθε ἕνα καί ἔχουν ὡς ἐπωδό μία σχετικά σύντομη φράση, «Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς», ἢ «Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ, ψάλλοντάς σοι ἀλληλούια» ἢ «Πρεσβείαις τῶν ἁγίων σου σῶσον ἡμᾶς, Κύριε». Στήν συνάφεια αὐτή ὀφείλουμε νά ἐπισημάνουμε, ὅτι καλόν εἶναι αὐτά τὰ τρία Ἀντίφωνα τῆς Θείας Λειτουργίας νά ψάλλονται ὀλόκληρα, ὄχι μόνον κατά τίς καθημερινές ἡμέρες ἢ τίς Κυριακές ἀλλά καί σέ κάθε μεγάλη ἑορτή. Ἐκεῖ φαίνεται ὅτι τό τρίτο Ἀντίφωνο, πού συνδέεται μέ τήν «μικρά εἴσοδο» τῆς Θείας Λειτουργίας, εἶναι καί αὐτό ἕνα πλήρες μικρό Ἀντίφωνο μέ τέσσερις ψαλμικούς στίχους, στό ὁποῖο ὡς ἐφύμνιο ψάλλεται τό ἀπολυτίκιο τῆς ἑορτῆς. Κατά τόν ι΄ αἰῶνα μάλιστα στήν Ἁγία Σοφία γιά τήν Θεία Λειτουργία τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων ὀρίζεται αὐτό τό τελευταῖο Ἀντίφωνο νά ἔχει κανονικά ὡς ἐφύμνιο τό ἀπολυτίκιο τῶν Χριστουγέννων «Ἡ γέννησις σου, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τό φῶς τό τῆς γνώσεως» καί ἀφοῦ γίνεῖ ἡ εἴσοδος τῆς Θείας Λειτουργίας ἐνῶ ψάλλεται τό «Δόξα Πατρί... καί νῦν καί ἀεί» ψάλλεται τώρα ὡς ἐπωδός γιά μία φορά μόνον τό κοντάκιον «Ἡ Παρθένος σήμερον τόν ὑπερούσιον τίκει». Ἐτσι δικαιολογεῖται αὐτό πού παρατηροῦμε σέ παλαιότερες λειτουργικές φυλλάδες, ὅτι τό κοντάκιο στήν Θεία Λειτουργία λέγεται, ὅπως συνήθως, τελευταῖο με-

τά τό ένα ή τά περισσότερα ἀπολυτικά, ἀφοῦ ψάλλουμε ὁμως τό «Δόξα Πατρί... καί νῦν καί ἀεῖ».

Ἡ διαμόρφωση τῶν ἀσματικῶν Ἀκολουθιῶν

Ἀφοῦ εἶδαμε τίς βασικές μονάδες, ἀπό τίς ὁποῖες συντίθενται οἱ Ἀκολουθίες τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ, ἄς δοῦμε τώρα πῶς διαμορφώνονται οἱ Ἀκολουθίες. Πρῶτο καί βασικό χαρακτηριστικό εἶναι ἡ κίνηση. Δηλαδή οἱ Ἀκολουθίες ξεκινοῦν ἐνῶ κληρὸς καί λαὸς εὐρίσκονται συναγμένοι στὸν αἶθροιο χῶρο μπροστά ἀπὸ τὸν ναὸ καί στὸν νάρθηκα, κάποια συγκεκριμένη στιγμή εἰσέρχονται στὸν κυρίως ναὸ καί τέλος ὀρισμένες ἡμέρες, ἰδιαίτερα τίς ἡμέρες πού ἐπρόκειτο νὰ τελεσθεῖ ἡ Θεία Λειτουργία, οἱ κληρικοί εἰσέρχονται στὸ ἅγιο βῆμα. Αὐτὴ ἡ λειτουργικὴ πράξη τῆς εὐθύγραμμης κινήσεως τῶν συνάξεων κατὰ μῆκος τοῦ κτιρίου τοῦ ναοῦ ἔχει κατὰ βάσιν θεολογικούς λόγους, σημαίνει τὴν κίνηση ἀπὸ τὸν κόσμο στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι δυνατόν ἐδῶ νὰ ἐπεκταθοῦμε περισσότερο σὲ αὐτὸ τό πολύ σημαντικό θεολογικὸ θέμα, θυμίζουμε μόνον ὅτι τό ἱστορικὸ ὑπόβαθρο εὐρίσκεται στὸν Ναὸ τοῦ Σολομῶντος, στὸν ὁποῖο ἡ προσευχὴ ἄρχιζε ἀπὸ τοὺς ἀναβαθμούς τῆς εἰσόδου στὸν Ναὸ, καί στὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως τῶν Ἱεροσολύμων καί στίς διαδοχικές καί συνεχεῖς μετακινήσεις τῶν χριστιανῶν κατὰ τίς συνάξεις ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο στὸν Γολγοθᾶ καί στὰ διάφορα ἄλλα ἱερά μέρη τῆς ἁγίας Πόλεως, τά ὁποῖα περιγράφει μὲ πολὺ ζωντάνια ἡ Αἰθερία, ἡ προσκυνήτρια τῶν Ἁγίων Τόπων κατὰ τὰ ἔτη 381-384. Δεύτερο βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ εἶναι τὰ πολλὰ διαδοχικά Ἀντίφωνα, τά ὁποῖα ἐναλλάσσονται μὲ διακονικές συναπτές καί τίς ἀντίστοιχες ἱερατικές Εὐχές. Θὰ μπορούσαμε νὰ ὀρίσουμε, ὅτι ἀρχέγονη μονάδα δομῆς μιᾶς ἀσματικῆς Ἀκολουθίας εἶναι τό σχῆμα: Ἀντίφωνο - διακονικὴ συναπτὴ - ἱερατικὴ Εὐχή, τό ὁποῖο ἐπαναλαμβάνεται πολλές φορές σὲ κάθε Ἀκολουθία. Ἐπισημαίνουμε ἄλλη μία φορά τό γεγονὸς ὅτι ψάλλονται πολλά Ἀντίφωνα σὲ κάθε σύναξη, εἴτε Ἐσπερινὴ εἴτε Ἐωθινὴ, ὄχι ἓνα ἢ δύο, ἀλλὰ τό λιγότερο ἑπτὰ, ἕως δεκαοκτὼ εἶναι καταγεγραμμένο. Ἐτσι ἐπιβεβαιώνεται αὐτὸ πού ἀναφέραμε στὴν ἀρχή, ὅτι τό βιβλίον τοῦ Ψαλτηρίου ἀποτελοῦσε ἐπὶ αἰῶνες τό βασικὸ βιβλίον τῆς προσευχῆς. Στὴν συνάφεια

αὐτὴ σημειώνουμε ὅτι στὸ ἀσματικὸ τυπικὸ δέν ὑπάρχει ἀνάγκη ὑπάρξεως ἰδιαίτερου βιβλίου τοῦ Ὁρολογίου, διότι ἡ τάξη τῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ Νυχθημέρου δέν συμπεριλαμβάνει τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον Ἀντίφωνα, τά ὁποῖα καθορίζονται ἀπὸ τὴν σειρά τῶν Ἀντιφώνων τοῦ Ψαλτηρίου, καί λίγα Προκείμενα. Ὡς ἐκ τούτου, τό μόνον βιβλίον πού εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν τέλεση τῶν ἀσματικῶν Ἀκολουθιῶν, εἶναι τό βιβλίον τοῦ Ψαλτηρίου (διηρημένο κατὰ τὰ Ἀντίφωνα), τό ὁποῖο, ὅπως ἤδη σημειώσαμε, ὀνομάζεται «Ἀντιφώνιον». Σὲ δεύτερο στάδιο θὰ ὑπάρξει ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα δεύτερο βιβλίον, τό «Τροπολόγιον», τό ὁποῖο περιλαμβάνει τὰ καινούργια τροπάρια, τὰ νέα ἐφύμνια δηλαδή τῶν Ἀντιφώνων, τά ὁποῖα, ὅπως εἶδαμε, συνεχῶς πληθύνονται σὲ ἀριθμὸ καί αὐξάνονται σὲ ἔκταση. Τό βιβλίον τοῦ Ὁρολογίου ἀποτελεῖ βιβλίον τοῦ μοναστηριακοῦ τυπικοῦ καί σὲ ἀρχικὴ μορφή περιλαμβάνει τοὺς καθορισμένους καί συγκεκριμένους Ψαλμούς γιὰ κάθε Ὁρα προσευχῆς μαζί μὲ τοὺς λίγους ἀντίστοιχους ὕμνους καί τίς σχετικὰ σύντομες φράσεις προσευχῆς τῶν μοναχῶν. Οἱ Εὐχές πού ἀνέπεμπαν οἱ ἱερεῖς καί οἱ διακονικές συναπτές καταγράφονταν σὲ ἰδιαίτερο βιβλίον, τό Εὐχολόγιον καί τό Διακονικὸν ἀντίστοιχα.

Ἡ ἀρχαιότερη μορφή κοινῆς προσευχῆς κατὰ τίς συνάξεις τοῦ Νυχθημέρου, γιὰ τὴν ὁποῖα ἔχουμε μία στοιχειώδη περιγραφή ἀπὸ τὸν δ' αἰῶνα ἔχει τὴν μορφή: Ψαλμὸς ἀπὸ τὸν λαὸ καί Εὐχὴ ἀπὸ τὸν ἱερέα. Ὁ Μέγας Βασίλειος περιγράφει μίαν ὀλονύκτια σύναξη, ἡ ὁποῖα ὅπως φαίνεται στὴν ἀρχὴ περιλαμβάνει τὴν φράση ἀπὸ τὸν Ἡσαΐα (ιστ', 9) «ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τό πνεῦμα μου πρὸς σέ, ὁ Θεός», δέν ἀποκλείεται νὰ συνεχίζεται μὲ τὸν ρητὴν Ψαλμὸν (Ἄμωμος), μετὰ ἀκολουθεῖ ἀντιφωνικὴ ψαλμωδία Ψαλμῶν κατὰ δύο τρόπους: «καί νῦν μὲν διχῆ διανεμηθέντες ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις... ἔπειτα πάλιν ἐπιτρέψαντες ἐνὶ κατάρχειν τοῦ μέλους οἱ λοιποὶ ὑπηχοῦσι». Δηλαδή α') ὁ λαὸς διαιρεῖται σὲ δύο χοροὺς, πού ψάλλουν διαδοχικά («ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις», αὐτὸ πού ἀργότερα γίνεται Ἀντίφωνον) καί β') ἓνας ψάλλει δίδει τὸν τόνο, μὲ ψαλμικὸ στίχο, καί ὁ λαὸς ὑπηχεῖ («οἱ λοιποὶ ὑπηχοῦσι», αὐτὸ πού ἀργότερα γίνεται Προκείμενον). Μετὰ ἀπὸ κάθε ψαλμωδία ἀκολουθεῖ Εὐχὴ λεγομένη ὑπὸ τοῦ ἱερέως.

Ἡ διάταξη αὐτή (ψαλμωδία Α' εἶδους - Εὐχή - ψαλμωδία Β' εἶδους - Εὐχή) ἐπαναλαμβάνεται πολλές φορές, ὥστε νά καλυφθεῖ ὅλη ἡ διάρκεια τῆς νυκτός. Ἀπό ἄλλες περιγραφές συμπεραίνουμε, ὅτι στίς ὀλονύκτιες συνάξεις κατά τὰ Σάββατα καί τίς Κυριακές προστίθενται ἀναγνώσματα καί κήρυγμα. Ἡ ὀλονύκτια προσευχή ὁδηγεῖ τελικά στόν Ὁρθρο, «καί οὕτως ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς ψαλμωδίας τήν νύκτα διενεγκόντες μεταξύ προσευχόμενοι, ἡμέρας ἤδη ὑπολαμπούσης πάντες κοινῇ ὡς ἐξ ἑνός στόματος καί μιᾶς καρδίας τόν τῆς ἐξομολογήσεως ψαλμόν ἀναφέρουσι τῷ Κυρίῳ, ἴδια ἑαυτῶν ἕκαστος τά ῥήματα τῆς μετανόιας ποιούμενοι». Δηλαδή ὁ Ὁρθρος ἀρχίζει «ἡμέρας ὑπολαμπούσης» μέ τόν ν' Ψαλμό, «τόν τῆς ἐξομολογήσεως ψαλμόν», τόν ὁποῖο λέγουν ὅλοι ρυθμικά, «πάντες κοινῇ», ὥστε νά ἀκούεται «ὡς ἐξ ἑνός στόματος», ἀκολουθοῦν ὕμνοι καί ᾠδές καί διακονικές αἰτήσεις, στίς ὁποῖες ὑπάρχει ἀπό τήν ἐποχή ἐκεῖνη ἡ φράση «ἄγγελον εἰρήνης». Ὁ ν' Ψαλμός θεωρεῖται ὅτι σημαδεύει τήν ἑναρξη τῆς ἑωθινῆς προσευχῆς, δηλαδή τοῦ Ὁρθρου, ὁτιδήποτε προηγεῖται αὐτοῦ ἀνήκει στό νυκτερινό μέρος τῆς συνάξεως. Διαπιστώνουμε μετά ἀπό αὐτά, ὅτι τό νυκτερινό μέρος τῆς συνάξεως καί οἱ ὀλονύκτιες δεήσεις δέν εἶναι χαρακτηριστικό τῆς κατά Χριστόν ζωῆς τῶν ἀσκητῶν καί τῶν ἐρημητῶν μόνον, ἀλλά χαρακτηρίζει καί τήν λειτουργική ζωή τῶν χριστιανικῶν πόλεων τοῦ δ' αἰῶνος. Παρόμοιες ὀλονύκτιες δεήσεις, κατά τίς ὁποῖες ἐψάλλονταν τά πρῶτα καί ἀρχαιότερα Ἀντίφωνα, περιγράφει κατά περίστασιν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ἐδῶ τώρα προστίθενται κατά τήν διάρκεια τῆς νυκτός, ἀλλά καί τῆς ἡμέρας, πολυπληθεῖς «λιτανεῖες» ἢ «λιτές» στίς κεντρικές λεωφόρους τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Κάποιες λιτανεῖες ἀπό αὐτές ἐγίνονταν σέ περιόδους ἀναταραχῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, λόγω τῆς ἐπιτροπῆς πού συχνά ἀσκοῦσαν οἱ αἰρετικοί στήν αυτοκρατορική αὐλή, μέ σκοπὸ νά τονωθεῖ τό ἠθικό τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Ἄλλες λιτανεῖες ἐγίνονταν γιά τήν μεταφορά καί τήν κατάθεση ἁγίων λειψάνων σέ κάποιο ναό τῆς πόλεως ἢ κατά τήν ἐπέτειο σημαντικῶν ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων.

Μία ἀκόμη μαρτυρία γιά τήν λειτουργική ζωή τοῦ δ' αἰῶνος ἀποτελοῦν οἱ περιγραφές τῆς Αἰθερίας, ἡ ὁποία ὡς γνωστόν εὐρέθηκε προσκυνήτρια

στά Ἱεροσόλυμα καί σέ ὅλες τίς γύρω περιοχές τῆς Συρίας, τοῦ ὄρους Σινᾶ καί τῆς Αἰγύπτου κατά τά ἔτη 381-384. Σύμφωνα μέ τήν περιγραφή τῆς Αἰθερίας ἕνας καθημερινός Ἑσπερινός στήν βασιλική τῆς Ἀναστάσεως (Μαρτύριον) ἔχει τήν ἑξῆς μορφή:

Ἄναμμα τῶν λύχνων τοῦ ναοῦ μέ φῶς ἀπό τό ἀκοίμητο κανδήλιον τοῦ Παναγίου Τάφου

Ἑσπερινοὶ Ψαλμοὶ - Ἀντίφωνα (συμπεριλαμβάνεται ὁ Ψαλμός ρμ')

Εἴσοδος τοῦ ἐπισκόπου

Ὑμνοι καί Ἀντίφωνα

Διακονικά αἰτήματα καί Εὐχές ὑπὲρ πάντων

Κεφαλοκλισία καί Εὐχή ὑπὲρ κατηχουμένων

Κεφαλοκλισία καί Εὐχή ὑπὲρ πιστῶν

Ἀπόλυσις - ἀσπασμός τῆς δεξιᾶς τοῦ ἐπισκόπου ὑπὸ πάντων

Μεταβαίνουν ὅλοι στόν Γολγοθᾶ ψάλλοντας ὕμνους (λιτή)

Ἐμπρός ἀπό τόν Τίμιο Σταυρό ἀναπέμπεται Εὐχή ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων καί Εὐχή ὑπὲρ τῶν πιστῶν - ἀσπασμός τῆς δεξιᾶς τοῦ ἐπισκόπου ὑπὸ πάντων

Μεταβαίνουν ὅλοι πίσω ἀπό τόν Τίμιο Σταυρό, ὅπου ἐπαναλαμβάνονται τά ἴδια.

Προφανῶς ἡ διαμόρφωση τοῦ χώρου γύρω ἀπό τόν Γολγοθᾶ δέν εἶχε τήν σημερινή μορφή καί μποροῦσε ἕνα εὐάριθμο πλῆθος νά μεταβαίνει ἐμπρός καί πίσω ἀπό τόν Τίμιο Σταυρό. Σημειώνουμε ἰδιαίτερως, ὅτι κατά τήν ἐποχή ἐκεῖνη στοὺς καθεδρικούς ναοὺς ἐγίνονταν δύο μόνον Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου, Ἑσπερινός καί Ὁρθρος. Στό μοναστηριακὸ πρόγραμμα εἶχαν κάνει τήν ἐμφάνισή τους ἀρχικά ἡ Ἑκτη καί ἡ Ἐνάτη Ὁρα, ἢ Τρίτη μόνον κατά τήν Μεγ. Τεσσαρακοστή, καί γιά τήν νύκτα ὑπῆρχε μόνον ἡ τακτική ὀλονύκτια σύναξη τό βράδυ τοῦ Σαββάτου. Στόν Πανάγιο Τάφο, ὁ ὁποῖος ἀποτελοῦσε καθεδρικό ναό, ἐτελεῖτο ἡ Ἑκτη καί ἡ Ἐνάτη Ὁρα καθημερινῶς λόγω τῆς παρουσίας πολλῶν μοναχῶν προσκυνητῶν, ἐνῶ κατά τήν Μεγ. Τεσσαρακοστή προσετίθετο ἡ Τρίτη.

Μετά ἀπό αὐτές τίς σημειώσεις περὶ τῶν ἀρχαιότερων ἀσματικῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ δ' αἰῶνος μποροῦμε νά δώσουμε ἕνα γενικό σχῆμα μιᾶς ἀσματικῆς Ἀκολουθίας. Ὅπως ἔχουμε σημειώσει, οἱ λίγες μαρτυρίες πού διαθέτουμε μᾶς δίδουν με-

ρικά στιγμιότυπα, θά λέγαμε, τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς τους. Μποροῦμε λοιπόν νά σκιαγραφήσουμε ἕνα σκαρίφημα τῆς τάξεως, ἡ ὁποία ἴσχυσε στήν Μεγάλη Ἐκκλησία κάποια ἐποχή μεταξῦ τοῦ ι´ μέχρι τοῦ ιγ´ αἰῶνος, μέ τήν βεβαιότητα, ὅτι πολλές λεπτομέρειες μᾶς διαφεύγουν, καί μέ τήν σημείωση ὅτι σέ κάθε μία πόλη καί στόν καθεδρικό ναό τῆς ὑπῆρχαν ἀρκετές ἰδιομορφίες.

Διάταξις Ἀσματικοῦ Ἐσπερινοῦ ἢ Λυχνικοῦ

Α´. Ἀκολουθία στόν νάρθηκα:

Μεγάλη Συναπτή καί Εὐχή [1] - α´ Ἀντίφωνον, σταθερό: Ψαλμός πε´ «Κλῖνον, Κύριε, τό οὖς σου καί ἐπάκουσόν μου»

Μικρή Συναπτή καί Εὐχή [2] - β´ Ἀντίφωνον, τυχαῖο τῆς σειρᾶς τῶν Ἀντιφώνων

...ὁμοίως μικρές συναπτές καί Εὐχές [3], [4], [V], [5], [6] μέ Ἀντίφωνα...

Μικρή Συναπτή καί Εὐχή [8] («πρό τοῦ Κυρίου, ἐκέκραξα», τῆς εισόδου) - η´ Ἀντίφωνον, σταθερό: Ψαλμός ρμ´ «Κύριε, ἐκέκραξα πρὸς σέ»

Εἴσοδος στόν ναό

Β´. Ἀκολουθία στόν ναό:

Προκείμενον

Μέγα «Κύριε, ἐλέησον» (Ἐκτενής ἱερασίας)

Μικρή Συναπτή καί Εὐχή [IX] - α´ μικρό Ἀντίφωνο: Ψαλμός ριδ´ «Ἠγάπησα, ὅτι εἰσακούσεται Κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου», «Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου...».

Μικρή Συναπτή καί Εὐχή [X] - β´ μικρό Ἀντίφωνο: Ψαλμός ριε´ «Ἐπίστευσα, διό ἐλάλησα· ἐγὼ δέ ἐταπεινώθην σφόδρα», «Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ... Δόξα... Ὁ μονογενῆς Υἱός καί Λόγος».

Μικρή Συναπτή καί Εὐχή [XI] - γ´ μικρό Ἀντίφωνο: Ψαλμός ριστ´ «Αἰνεῖτε τόν Κύριον, πάντα τά ἔθνη, ἐπαινέσατε αὐτόν, πάντες οἱ λαοί», Τρισάγιος ὕμνος.

Εἴσοδος τῶν κληρικῶν στό ἅγιο βῆμα

Γ´. Ἀκολουθία στό ἅγιο βῆμα:

(Ἀναγνώσματα Παλαιᾶς Διαθήκης)

Συναπτή Κατηχομένων καί Εὐχή [XII]

Μεγάλη Συναπτή καί δύο Εὐχές Πιστῶν [XIII] [XIV]

Συναπτή πληρωτική καί Εὐχή ἀπολύσεως [7]

Εἰρήνευση καί Εὐχή κεφαλοκλισίας [9]

«Ὁ διάκονος. Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν» (Ἀπόλυσις)

Δ´. Στόν ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας μόνον ἀκολουθεῖ λιτή, ὡς ἐξῆς:

Μετάβαση στό σκευοφυλάκιο (φυλάσσονται τό Εὐαγγέλιον καί ὅλα τά τίμια σκεῦη)

Συναπτή καί Εὐχή «τῶν καταγύρων ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ» [XVIII]

Εἰρήνευση καί Εὐχή κεφαλοκλισίας [XIX]

Μετάβαση στό Μέγα Βαπτιστήριον

Εὐχή στό Μέγα Βαπτιστήριον [XX]

Εἰρήνευση καί Εὐχή κεφαλοκλισίας [XXI]

Ἀπόλυσις [XXII].

Ὑπόμνημα: Οἱ Εὐχές τοῦ Ἐσπερινοῦ ἢ Λυχνικοῦ

Κατωτέρω σημειώνουμε τήν ἐναρκήρια φράση κάθε μᾶς Εὐχῆς ἀπό αὐτές πού ἀναπέμπουν οἱ ἱερεῖς κατά τήν τέλεση τοῦ ἀσματικοῦ Ἐσπερινοῦ (ἐκτός ἀπό αὐτές τῆς λιτῆς). Ὅπως παρατηροῦμε μέ ἀραβικό ἀριθμό σημειώνονται οἱ Εὐχές πού ἔχουν παραμείνει μέχρι σήμερα στό Εὐχολόγιο καί ἀναπέμπονται κατά τόν Ἐσπερινό, εἴτε συγκεντρωμένες ὅλες μαζί στήν ἀρχή τῆς Ἀκολουθίας εἴτε σέ ἄλλο σημεῖο τῆς. Μέ λατινικό ἀριθμό σημειώνονται οἱ Εὐχές ἐκεῖνες, οἱ ὁποῖες σήμερα ἔχουν ἐκπέσει καί δέν εἶναι πλέον ἐν χρήσει. Ὅρισμένες μόνον ἀπό αὐτές τίς Εὐχές λέγονται σήμερα κατά τόν Ἐσπερινό τῆς Γονυκλισίας, στόν ὁποῖο ἔχουν ἐπιβιώσει λόγω τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ Ἀκολουθία αὐτή τελεῖται μία μόνον φορά κάθε χρόνο. Ὅπως εἶναι λογικό, κάθε χρόνο ἐπεδίωκαν νά τελεσθεῖ ἡ Ἀκολουθία αὐτή ὁμοίως μέ αὐτήν τοῦ προηγουμένου ἔτους, μέ ἀποτέλεσμα οἱ ἐπεμβάσεις πού ἐγίνονταν σέ αὐτήν νά εἶναι λιγότερες σέ σύγκριση μέ τίς ἐπεμβάσεις καί τίς ἀλλαγές πού ἐγίνονταν στίς Ἀκολουθίες πού ἐτελοῦντο καθημερινῶς καί κατά συνέπειαν διατηροῦνται σέ αὐτήν περισσότερα στοιχεῖα ἀμετάβλητα ἀπό ὅσα στίς καθημερινές Ἀκολουθίες. Τό ἴδιο συμβαίνει, ὅπως ἔχουμε ἤδη ἐπισημάνει μέ κάποια παραδείγματα, στίς Ἀκολουθίες τῶν μεγάλων δεσποτικῶν ἑορτῶν (Πάσχα, Χριστούγεννα καί Θεοφάνια).

[1] «Κύριε, οἰκτίρημον καί ἐλεῆμον, μακρόθυμε καί πολυέλεε...»

[2] «Κύριε, μή τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης ἡμᾶς...»

[3] «Κύριε, ὁ Θεός ἡμῶν, μνήσθητι ἡμῶν...»

[4] «Ὁ τοῖς ἀσιγήτοις ὕμνοις καί ἀπαύστοις δοξολογίαις...»

[V] «Εὐλογητός εἶ, Κύριε ὁ Θεός ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἐπιστάμενος...»

[5] «Κύριε, Κύριε, ὁ τῆ ἀχράντω σου παλάμη...»

[6] «Ὁ Θεός ὁ μέγας καί θαυμαστός, ὁ ἀνεκδιηγήτῳ ἀγαθωσύνη...»

[8] «Ἐσπέρας καί πρωί καί μεσημβρίας αἰνοῦμεν, εὐλογοῦμεν...»

[IX] «Εὐλογητός εἶ, Κύριε, δέσποτα παντοκράτορ, ὁ φωτίσας τὴν ἡμέραν...»

[X] «Κύριε, Κύριε, ὁ ρυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ πάντος βέλους πετομένου ἡμέρας...»

[XI] «Ὁ Θεός ὁ μέγας, ὁ αἰώνιος, ὁ ἅγιος καί φιλόανθρωπος, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς...»

[XII] «Ὁ Θεός, ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρό γενέσεως αὐτῶν...»

[XIII] «Κύριε, ὁ Θεός ἡμῶν, καί νῦν προσερχόμεθα ἐν ὄλῃ καρδία ἡμῶν...»

[XIV] «Κύριε, ὁ Θεός, τὸ ἀπρόσιτον οἰκῶν φῶς, ὁ παραγαγὼν ἡμᾶς τῷ μεγάλῳ...»

[7] «Ὁ Θεός ὁ μέγας καί ὑψιστος, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον...»

[9] «Κύριε, ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ κλίνας οὐρανούς καί καταβάς...»

Σχόλια στὴν διάταξη τῶν ἀσματικῶν Ἀκολουθιῶν

Παρόμοια διάταξη ἔχει καί ἡ Ἑωθινή Ἀκολουθία, σχεδιάγραμμα τῆς ὁποίας θὰ δώσουμε πῶς κάτω. Παρατηροῦμε στὴν διάταξη τοῦ Λυχνικοῦ, ὅτι στό πρῶτο μέρος, πού τελεῖται στόν νάρθηκα, ὑπάρχουν πολλά Ἀντίφωνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτο μόνον καί τὸ τελευταῖο, τὸ ὄγδοο, εἶναι καθορισμένοι Ψαλμοί, ἀντίστοιχα ὁ Ψαλμός πε' «Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς σου καί ἐπάκουσόν μου, ὅτι πτωχός καί πένης εἰμί ἐγώ» καί ὁ γνωστός ἔσπερινός Ψαλμός ρμ' «Κύριε, ἐκέκραξα πρὸς σέ, εἰσάκουσόν μου». Τὰ ὑπόλοιπα καί περισσότερα Ἀντίφωνα εἶναι τυχαῖα κάθε ἡμέρα, οἰαδήποτε τύχουν στὴν σειρά τοῦ Ἀντιφωναρίου, καί δέν ἔχουν ιδιαίτερη σχέση οὔτε μέ τὴν ἔσπερινή οὔτε μέ τὴν ἑωθινή προσευχή. Σχετικά μέ τὴν τυχαία κατανομή τῶν Ἀντιφώνων σημειώνουμε, ὅτι τὰ Ἀντίφωνα τοῦ πρῶτου μέρους δέν εἶναι πάντα ὀκτώ, ὅπως φαίνεται στό ἀνωτέρω σχεδιάγραμμα. Ἀνάλογα μέ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἔτους καί τὴν διάρκεια τῆς νυκτός καί τῆς ἡμέρας, ἐρρυθμίζετο τὸ πλῆθος τῶν Ἀντιφώνων ἔτσι ὥστε κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ χειμῶνος, πού ἡ νύκτα εἶναι μακρά, νά ἔχει ὁ Ὁρθρος πολλά Ἀντίφωνα καί ὁ Ἐσπερινός λίγα καί ἀντιστρόφως κατὰ τὸ θέρος, πού ἡ νύκτα εἶναι μι-

κρή, νά ἔχει ὁ Ὁρθρος λίγα Ἀντίφωνα καί ὁ Ἐσπερινός πολλά. Ἔτσι, σύμφωνα μέ μία μαρτυρία, κατὰ τὸν χειμῶνα ὁ Ὁρθρος ἔχει στό πρῶτο μέρος δέκα-ὀκτώ Ἀντίφωνα καί ὁ Ἐσπερινός ἑπτὰ, τὰ ὁποῖα μέχρι νά ἔλθει τὸ θέρος βαθμιαίως ἀνακατανέμονται, ἔτσι ὥστε κατὰ τὸ θέρος ὁ Ἐσπερινός νά ἔχει στό πρῶτο μέρος δέκα-ὀκτώ Ἀντίφωνα καί ὁ Ὁρθρος ἑπτὰ.

Πρὶν ἀπὸ κάθε ἓνα Ἀντίφωνο προηγεῖται μία διακονική συναπτή καί μία ἱερατικὴ Εὐχή. Παρατηροῦμε, ὅτι τὸ σχῆμα αὐτό: διακονική συναπτή - ἱερατικὴ Εὐχή - Ἀντίφωνον, ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τὸ σχῆμα πού εἶδαμε στίς περιγραφές τοῦ δ' αἰῶνος, στίς ὁποῖες προηγεῖται τὸ Ἀντίφωνο καί ἔπεται ἡ ἱερατικὴ Εὐχή. Προφανῶς ἡ νέα διάταξη ἐφαρμόσθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη κάποια στιγμή ἀπὸ τὸν δ' αἰῶνα καί μετὰ. Σημειώνουμε ἰδιαίτερος, ὅτι κάθε ἀσματικὴ Ἀκολουθία ἀρχίζει μέ τὴν πρόσκληση ἐκ μέρους τοῦ διακόνου «Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν» καί ὄχι μέ οἰαδήποτε ἄλλη ἐκφώνηση. Ἔχει διατυπωθεῖ ἡ ἄποψη, ὅτι οἱ Ἀκολουθίες τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ ἀρχίζαν μέ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία», ἐνῶ τοῦ μοναστηριακοῦ τυπικοῦ μέ τὸ «Εὐλογητός ὁ Θεός». Ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης εἶναι αὐτὸς πού πρῶτος σημειώνει ὅτι ἡ ἑναρξὴ τῶν ἀσματικῶν Ἀκολουθιῶν γίνεται μέ τὴν ἐκφώνηση «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία» σέ ἀντίθεση μέ τὴν ἑναρξὴ τῶν μοναστηριακῶν Ἀκολουθιῶν μέ τὸ «Εὐλογητός ὁ Θεός», καί κάνει, ὅπως συνήθως, ἓνα θεολογικὸ σχόλιο ἐπ' αὐτοῦ: «ἐν τῷ ἀσματικῷ ἔσπερινῷ τοίνυν στάς ὁ ἱερεὺς πρὸ τῆς ἀγίας τραπέζης ὡς ἐν οὐρανῷ πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ εὐλογεῖ τὸν ἐν τριάδι Θεόν οὐ λέγων· Εὐλογητός ὁ Θεός, οὐ γὰρ ἔθος τοῦτο ἐν τῇ τάξει τοῦ ἁσματος, ὅτι τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς τοῦτο μόνης, ἀλλ' ὡσπερ ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ· Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πάντοτε, τὸ ἐνιαῖον τῆς βασιλείας καί φύσεως καί τὸ τριαδικόν θεολογῶν τοῦ Θεοῦ, ὃ τῆς χάριτος ἐστὶ κήρυγμα, ἡ ἐπίγνωσις καί ὁμολογία τοῦ μόνου ἐν τριάδι Θεοῦ»ⁱⁱ Ἀρχαιότερες ὁμῶς πηγές καί συγκεκριμμένα ἀπὸ τὸν θ' καί ι' αἰῶνα μαρτυροῦν ῥητῶς, ὅτι γιὰ τὴν ἑναρξὴ δέν ἐκφωνεῖ κάτι ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ ἀρχιερεὺς, ἀλλὰ καλεῖ ὁ διάκονος τὸν λαὸ νά ἀρχίσει τὴν προσευχὴν μέ τὴν πρόσκληση «Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν»ⁱⁱⁱ. Αὐτὴ ἡ ἑναρ-

κτήρια πρόσκληση από τόν διάκονο εύρίσκειται σέ απόλυτη αντίστοιχία μέ τήν καταληκτική πρόσκληση κατά τήν απόλυση τών άσματος Άκολουθιών, ή όποία επίσης γίνεται από τόν διάκονο, «Έν ειρήνη προέλθωμεν». Μέ τό στοιχείο αυτό τών διατάξεων του άσματος τυπικού προβάλλεται ιδιαίτέρως ή άυστηρή διάκριση τών διακονημάτων, ή όποία όφείλει πάντα νά εφαρμόζεται στην λειτουργική ζωή της Έκκλησίας. Δηλαδή κατά τίς λειτουργικές συνάξεις τά διακονήματα και οί ευθύνες τών διακόνων είναι διαφορετικά προφανώς από αυτά τών πρεσβυτέρων και άλλα εκείνα τών επισκόπων, κάτι πού σήμερα δέν είναι πάντα τόσο ευδιάκριτο^{iv}. Τήν εποχή εκείνη, κατά τήν όποία όλοι οί χριστιανοί συνάζονταν είτε για τίς Άκολουθίες του Νυχθημέρου είτε για τήν Θεία Λειτουργία στον ένα καθεδρικό ναό της πόλεως, στον όποιο ύπηρετούσαν πληθος κληρικών όλων τών βαθμών και ήταν ως επί τό πλείστον πάντα παρών και ό επίσκοπος της πόλεως, εύκολα διαπιστώνεται, ότι ύπήρχε ή δυνατότητα νά εφαρμόζεται απόλυτως ή άρχή αυτή χωρίς καμία παρέκκλιση.

Κατά τήν διάρκεια του τελευταίου και σταθερού Άντιφώνου του πρώτου μέρους, δηλαδή του έσπερινού Ψαλμού ρμ', γίνεται ή είσοδος από τόν ναρθηκα στον κυρίως ναό. Η αντίστοιχη Ευχή της εισόδου, πού λέγουμε μέχρι σήμερα, περιλαμβάνει φράσεις έμπνευσμένες από τόν Ψαλμό αυτόν. Άκολουθεί τό δεύτερο μέρος της Άκολουθίας, πού τελείται στον κυρίως ναό. Σέ αυτό περιλαμβάνονται τρία μικρά Άντίφωνα, τά όποια είναι όμοια μέ τά τρία εισαγωγικά Άντίφωνα της Θείας Λειτουργίας. Ο άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης σημειώνει ένδεικτικά ότι πολλοί χριστιανοί άσυνήθιστοι στό άσματος τυπικό τών Άκολουθιών, όταν εύρίσκονταν στην Άγία Σοφία της Θεσσαλονίκης και συμμετείχαν στον άσματος Έσπερινό, πού έτελειτο εκεί, ένόμιζαν ότι έπρόκειτο νά τελεσθεί έσπερινή Θεία Λειτουργία. Θυμίζουμε, ότι κατά τήν εποχή του άγιου Συμεών τό άσματος τυπικό εφαρμόζονταν στις Άκολουθίες του Νυχθημέρου σέ δύο μόνον εκκλησίες, στην Μεγάλη Έκκλησία, τήν Άγία Σοφία της Κωνσταντινουπόλεως, και στην Άγία Σοφία της Θεσσαλονίκης. Μάλιστα στην Άγία Σοφία της Κωνσταντινουπόλεως εφαρμόζονταν τρεις μόνον ήμέρες του χρόνου, ήτοι της

Υψώσεως του Τιμίου Σταυρου (14η Σεπτ.), του άγιου Ιωάννου του Χρυσοστόμου (13η Νοεμ.) και της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (15η Αύγ.), ένω στην Άγία Σοφία της Θεσσαλονίκης όλον τόν χρόνο. Όλες οί άλλες τοπικές εκκλησίες σέ όλες τίς άλλες πόλεις της μικρης πλέον αυτοκρατορίας είχαν εφαρμόσει τό μοναστηριακό τυπικό. Ο άγιος Συμεών, όταν έγινε αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, εύρηκε τό άσματος τυπικό νά εφαρμόζεται στον μητροπολιτικό ναό της πόλεως, ένω σέ όλους τούς άλλους ναούς εφαρμόζονταν τό μοναστηριακό τυπικό, μέ τό όποιο ήταν πλέον όλοι έξοικειωμένοι.

Κατά τήν διάρκεια του τρίτου και τελευταίου μικρου Άντιφώνου και ένω ψάλλεται ως έφύμνιο ό Τρισάγιος ύμνος, «Άγιος ό Θεός, άγιος ισχυρός, άγιος άθάνατος έλέησον ήμάς», γίνεται ή είσοδος τών κληρικών στο άγιο βήμα κατά τίς ήμέρες μόνον πού πρόκειται νά τελεσθεί τήν έπαύριο Θεία Λειτουργία. Έάν δέν πρόκειται νά τελεσθεί Θεία Λειτουργία ή Άκολουθία συνεχίζεται και ολοκληρώνεται σύμφωνα μέ τήν άνωτέρω διάταξη, ένω οί κληρικοί παραμένουν στον κυρίως ναό εμπρός από τά κικλιδώματα του άγιου βήματος και έξ αυτών ένας διάκονος κάθε φορά άνέρχεται στον άμβωνα για νά εκφωνήσει τήν καθωρισμένη συναπή. Κατά τίς ήμέρες πού εισέρχονται οί κληρικοί στο άγιο βήμα ό διάκονος, πού βαστάζει τό θυμιατήριο, θυμιάζει τήν άγία τράπεζα, ό επίσκοπος και οί πρεσβύτεροι προσκυνούν και άσπάζονται τήν άγία τράπεζα και συνεχίζουν τήν πορεία τους πέρα από τήν άγία τράπεζα προς τήν κόγχη του άγιου βήματος μέχρι νά φθάσει ό επίσκοπος και νά άνέλθει στον θρόνο του στο κέντρο του ήμικυκλικου συνθρόνου, οί πρεσβύτεροι νά πάρουν τίς θέσεις τους στο ήμικυκλικό σύνθρονο έκατέρωθεν του επισκόπου και οί διάκονοι μετά τους πρεσβυτέρους στις άκρες του συνθρόνου. Όλοι οί κληρικοί εύρίσκονται πλέον στις θέσεις τους όρθιοι ένω ολοκληρώνεται ή ψαλμωδία του Τρισαγίου ύμνου, όποτε ένας διάκονος εκφωνεί «Πρόσχωμεν» και ό επίσκοπος ειρηνεύει τόν λαό, «Ειρήνη πάσι», καθέζεται στον θρόνο και μαζί του όλοι οί κληρικοί και συνεχίζεται τό τρίτο μέρος της Άκολουθίας μέ τά αναγνώσματα από τήν Παλαιά Διαθήκη ή, άν δέν υπάρχουν αναγνώσματα, μέ τήν συναπή υπέρ τών κατηγουμένων και τά λοιπά.

Ὅπως παρατηροῦμε, ἀπό τό σημεῖο αὐτό πλέον καί ἐξῆς δέν ὑπάρχουν ἄλλοι ὕμνοι ἢ Ἀντίφωνα. Ἡ Ἀκολουθία ὀλοκληρῶνεται μέ Εὐχές καί τίς ἀπολύσεις τῶν δύο τάξεων τῶν συμμετεχόντων, πρῶτα τῶν κατηγουμένων καί ἔπειτα τῶν πιστῶν. Λέγεται πρῶτα ἡ γνωστή διακονική συναπτή ὑπέρ τῶν κατηγουμένων, ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή ὑπέρ αὐτῶν καί γίνεται ἡ ἀπόλυσή τους. Ἀκολουθεῖ ἡ μεγάλη συναπτή μαζί μέ τίς δύο Εὐχές τῶν πιστῶν καί μετὰ λέγεται ἡ τελευταία καί καταληκτική διακονική συναπτή, ἡ ὁποία ἀρχίζει μέ τήν πρόσκληση «Πληρώσωμεν τήν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ» καί, ὅπως εἶναι λογικό, λέγεται πάντοτε τελευταία ἀκριβῶς πρὶν ἀπό τήν ἀπόλυση τῶν ἀσματικῶν Ἀκολουθιῶν. Ὅπως παρατηροῦμε, ἡ συναπτή αὕτη ἐκτός ἀπό τήν ρητὴ ἀναφορά ὅτι ἔφθασε τό πλήρωμα, ἡ ὀλοκλήρωση δηλαδή, τῆς Ἀκολουθίας καί πρόκειται τώρα νά «πληρώσωμεν τήν δέησιν ἡμῶν», ἔχει καί ἄλλα χαρακτηριστικά «πληρωτικῆς» ἢ ἀπολυτικῆς συναπτῆς. Περιλαμβάνει αἰτήματα, τά ὁποῖα ἀναφέρονται στήν συνέχιση τῆς ζωῆς μετὰ τό πέρας τῆς συνάξεως, τήν ἔξοδο τῶν χριστιανῶν ἀπό τόν ναό καί τήν ἐνασχόλησή τους μέ τίς ποικίλες δραστηριότητες τῆς ζωῆς. Ἡ «πληρωτικῆ» ἢ ἀπολυτικῆ διακονική συναπτή συνοδεύει μία ἀντιστοιχὴ Εὐχή, ὀνομαζομένη τῆς «ἀπολύσεως», καί ἀμέσως ἀκολουθεῖ ἡ ἀπόλυση, ἡ ὁποία στό ἀσματικό τυπικό ἔχει πάντα τήν ἐξῆς μορφή: ὁ προεστῶς ἀρχιερεὺς εἰρηνεύει τόν λαό, «Εἰρήνη πᾶσι», ὁ διάκονος καλεῖ «Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν» καί ἐνῶ ὁ λαός κλίνει τὰς κεφαλὰς ἀναπέμπει ὁ προεστῶς τήν Εὐχὴ τῆς κεφαλοκλισίας, μετὰ τό πέρας τῆς ὁποίας ὁ διάκονος ἀπολύει τόν λαό μέ τήν φράση «Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν», μέ τήν ὁποία σημειώνεται τό πέρας τῆς Ἀκολουθίας. Στήν συνέχεια ὁ προεστῶς ἀρχιερεὺς στέκεται κοντά στό κιγκλίδωμα ἢ ἐμπρός ἀπό τήν εἴσοδο τοῦ ἁγίου βήματος καί περνοῦν ἕνας-ἕνας ὅλοι οἱ χριστιανοί καί δέχονται εὐλογία ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς τοῦ προεστῶτος.

Μετὰ τά ἀνωτέρω δημιουργεῖται πρόβλημα μέ τήν ἔλλειψη ἀντιστοιχίας μεταξύ τοῦ μεταβλητοῦ πλήθους τῶν Ἀντιφῶνων τοῦ πρώτου μέρους καί τοῦ σταθεροῦ πλήθους τῶν ἀντιστοιχῶν Εὐχῶν, πού ἀναπέμπονται ἀπό τοὺς ἱερεῖς. Τὰ Ἀντίφωνα τοῦ πρώτου μέρους, ὅπως σημειώσαμε, ἀνάλογα

μέ τήν ἐποχὴ τοῦ ἔτους εἶναι μεταβλητοῦ πλήθους καί τό γεγονός αὐτό ἔρχεται σέ ἀναντιστοιχία μέ τό σταθερὸ πλήθος τῶν Εὐχῶν, πού καταγράφονται στὰ χειρόγραφα Εὐχολόγια ὡς Εὐχές ἀντιστοιχῆς αὐτῶν τῶν Ἀντιφῶνων, οἱ ὁποῖες εἶναι πάντα ὀκτώ. Ὅλα ἀνεξαιρέτως τά χειρόγραφα Εὐχολόγια, χωρὶς καμμία ἐξαιρέση γιὰ τόν Ἑσπερινὸ καί μέ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις γιὰ τόν Ὅρθρο (πρόκειται περὶ πέντε ἢ ἕξι χειρογράφων ἐπὶ συνόλου ἄνω τῶν ἑκατὸν-πενήντα), ἀπό τοῦ ἡ' μέχρι τοῦ ιε' αἰῶνος καί ἀπό οἰοδήποτε μέρος τῆς οἰκουμένης κι ἂν προέρχονται καταγράφουν ὀκτὼ καί μόνον συγκεκριμένες Εὐχές, τίς ἴδιες πάντα, γιὰ αὐτά τά Ἀντίφωνα τοῦ πρώτου μέρους τῶν Ἀκολουθιῶν, τίς ὁποῖες ὀνομάζουν «Εὐχὴ ἀντιφώνου α'», «Εὐχὴ ἀντιφώνου β'» καί οὕτω καθ' ἐξῆς μέχρι τοῦ η' . Οἱ Εὐχές αὐτές τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τοῦ Ὁρθρου εἶναι ἐν χρήσει μέχρι σήμερα καί συμπεριλαμβάνονται, ὅπως εἶπαμε, μεταξύ τῶν Εὐχῶν πού ἀναπέμπονται συγκεντρωμένες στήν ἀρχὴ τῶν Ἀκολουθιῶν πού τελοῦμε σήμερα. Τὰ περισσότερα χειρόγραφα Εὐχολόγια ἐπίσης δηλώνουν ὅτι καταγράφουν τήν παράδοση τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὑπάρχει ἕνα μόνον χειρόγραφο, τό ὁποῖο προέρχεται ἀπό τήν Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καί γράφεται τό ἔτος 1027, στό ὁποῖο ὁ ἀντιγραφέας σημειώνει στόν κολοφῶνα, ὅτι διαθέτει σέ ἄλλο χειρόγραφο τίς ὀγδόντα-δύο Εὐχές τῶν Ἀντιφῶνων. Μαρτυρεῖ δηλαδή, ὅτι ὑπῆρχαν ἐν χρήσει στήν Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ (καί πολὺ πιθανόν νά ἦταν διαδεδομένες σέ ἄλλες τοπικὲς ἐκκλησίες πέρα ἀπὸ τήν Κωνσταντινούπολη) κατὰ τό ἔτος 1027 πλῆθος Εὐχῶν, πού ἡ κάθε μία ἀντιστοιχοῦσε σέ κάθε ἕνα Ἀντίφωνο, ἑβδομήντα-τέσσαρες γιὰ τά ψαλμικά Ἀντίφωνα καί ὀκτὼ γιὰ τίς Ὁδές. Τό παράδοξο εἶναι ὅτι ἀπὸ αὐτὴν τὴν μεγάλη συλλογὴ Εὐχῶν δέν ἔχει διασωθεῖ οὔτε ἕνα δεῖγμα. Διαθέτουμε πλῆθος χειρογράφων Εὐχολογίων ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἐφαρμόζετο τό ἀσματικό τυπικό, περὶ τά διακόσια, τά ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ ὅλα τά μέρη τῆς οἰκουμένης, δέν διαθέτουμε ὅμως οὔτε ἕνα δεῖγμα ἀπὸ αὐτές τίς ἰδιαιτέρως Εὐχές τῶν Ἀντιφῶνων. Προφανῶς δέν ἐπέρασαν ποτέ στό βιβλίον τοῦ Εὐχολογίου καί ὁ πιθανότερος λόγος πού συνέβη αὐτὸ εἶναι τό γεγονός, ὅτι ἄλλη ἦταν ἡ λειτουργικὴ θέση τοῦ Εὐχολογίου καί ἄλλη ἡ λειτουργικὴ θέση τῆς συλλογῆς αὐτῆς.

Πρώτη υπόθεση και απλούστερη, λόγω του γεγονότος ότι δεν εϋρίσκουμε καμμία παρόμοια πληροφορία πουθενά άλλου, είναι, ότι η συλλογή αυτή ήταν πολύ πρόσφατη κατά τό έτος 1027, κατά τό όποιο σημειώνεται η ύπαρξή της, δεν έτυχε όπως φαίνεται αποδοχής και περιέπεσε σε άχρηστία πολύ σύντομα πριν προλάβει νά διαδοθεί. Δεύτερη υπόθεση, η όποία είναι κοντά σε αυτό που ήδη σημειώσαμε περί της λειτουργικής θέσεως, είναι, ότι παρά τό γεγονός, ότι συνήθως όλοι οί αντιγραφείς κατά την δημιουργία ενός καινούργιου χειρογράφου Εϋχολογίου επενέβαιναν πολλές φορές και προσέθεταν Εϋχές ή έπεξεργάζονταν παλαιότερες Εϋχές είτε διευκρίνιζαν μέ καινούργιες όδηγίες, όσα έπρεπε νά τελέσουν οί ιερείς, αντιθέτως κατά την αντιγραφή των Εϋχών του Έσπερινοϋ και του Όρθρου ένσυνείδητα προφανώς δεν επενέβησαν ποτέ ούτε στό κείμενο ούτε στό πλήθος των Εϋχών (έξαιρεση για τό πλήθος μόνον των Εϋχών αποτελοϋν έλάχιστα χειρόγραφα για τίς Εϋχές του Όρθρου, όπως σημειώσαμε) πιθανόν από σεβασμό προς κάποια λειτουργική άρχή, που δεν μπορούμε νά γνωρίζουμε σήμερα. Ένω κάθε ένας αντιγραφείς διεμόρφωνε τίς όδηγίες που κατέγραφε σχετικά μέ την ένταξη των Εϋχών αυτών στην διάταξη της Άκολουθίας και σύμφωνα μέ τίς πολλές ποικιλίες των άσματικών τυπικών, που εφαρμόζονται σε κάθε έποχή και σε κάθε μία πόλη, δεν άλλαξε ποτέ και κανείς ούτε τό περιεχόμενο ούτε τό πλήθος των Εϋχών αυτών. Σημειώνουμε, ότι μέ τόν ίδιο σεβασμό περιέβαλλαν οί αντιγραφείς τίς Εϋχές των δύο Θείων Λειτουργιών, Μεγάλου Βασιλείου και Ιωάννου του Χρυσοστόμου, και της Προηγιασμένης.

Διάταξις άσματικού όρθρου ή έωθινής άκολουθίας

Α΄. Άκολουθία στόν νάρθηκα (νυκτερινή Άκολουθία):

Μεγάλη Συναπτή και Εϋχή [1] - α΄ Αντίφωνον, σταθερό: Ψαλμοί γ΄, ξβ΄, ρλγ΄ «Κύριε, τί έπληθύνθησαν οί θλίβοντές με;», «Ό Θεός, ό Θεός μου, προς σε όρθρίζω», «Ίδού δή εϋλογεíte τόν Κύριον, πάντες οί δοϋλοι Κυρίου»

Μικρή Συναπτή και Εϋχή [2] - β΄ Αντίφωνον, τυχαίο της σειρᾶς των Αντιφώνων

...όμοίως μικρές συναπτές και Εϋχές [3], [4], [5], [6], [7] μέ Αντίφωνα...

Μικρή Συναπτή και Εϋχή [8] - η΄ Αντίφωνον, σταθερό: Δαν. γ΄, 34-65 "Ύμνος Τριών Παίδων «Εϋλογεíte, πάντα τά έργα Κυρίου τόν Κύριον» Εΐσοδος στόν ναό.

Β΄. Άκολουθία στόν ναό (έωθινή Άκολουθία): (Άνάγνωσις Συναξαρίου της ημέρας)

Μικρή Συναπτή και Εϋχή [10] - α΄ μικρό Αντίφωνο: Ψαλμός ν΄ μέ τροπάριο της έορτής (πεντηκοστάριον, απολυτίκιον, κοντάκιον)

Μικρή Συναπτή και Εϋχή [11] - β΄ μικρό Αντίφωνο: Ψαλμοί των αΐνων ρμη΄-ρν΄ συναπτά μέ την Ώδή του Ζαχαρίου

γ΄ μικρό Αντίφωνο: «Δόξα έν ύψιστοις Θεῶ...» Μεγάλη Δοξολογία - Τρισάγιος ύμνος μέ τροπάριο (τίς Κυριακές άναστάσιμο)

Εΐσοδος των κληρικῶν στό άγιο βήμα

Γ΄. Άκολουθία στό άγιο βήμα:

Προκείμενον (τίς Κυριακές Ψαλμός θ΄ «Έξομολογήσομαι σοί, Κύριε, έν όλη καρδιά μου»)

(Άναγνώσματα Παλαιᾶς Διαθήκης)

(Μικρή Συναπτή και Εϋχή [9] - Έωθινό Εϋαγγέλιο Κυριακῶν)

(Έκτενης ίκεσία)

Συναπτή Κατηχουμένων και Εϋχή [XII]

Μεγάλη Συναπτή και δύο Εϋχές Πιστῶν [XIII] [XIV]

Συναπτή πληρωτική και Εϋχή απολύσεως [12]

Ειρήνευση και Εϋχή κεφαλοκλισίας [13]

«Ό διάκονος. Έν ειρήνη προέλθωμεν» (Άπόλυσις)

Ύπόμνημα: Οί Έωθινές ή Όρθρινες Εϋχές

Ύπενθυμίζουμε, ότι μέ άραβικό άριθμό σημειώνονται οί Εϋχές που έχουν παραμείνει μέχρι σήμερα στό Εϋχολόγιο και αναπέμπονται κατά τόν Όρθρο, είτε συγκεντρωμένες όλες μαζί στην άρχή της Άκολουθίας είτε σε άλλο σημείο της, και μέ λατινικό άριθμό σημειώνονται οί Εϋχές εκείνες, οί όποίες έχουν εκπέσει και δεν είναι πλέον έν χρήσει σήμερα.

[1] «Εϋχαριστοϋμεν σοι, Κύριε, ό Θεός ήμῶν, τῶ έξαναστήσαντι ήμᾶς...»

[2] «Έκ νυκτός όρθρίζει τό πνεϋμα ήμῶν... δικαιοσύνην και άγιασμόν...»

[3] «Έκ νυκτός όρθρίζει τό πνεϋμα ήμῶν... δίδασκον ήμᾶς, ό Θεός ...»

[4] «Δέσποτα, ό Θεός ό άγιος και άκατάληπτος, ό εϊπών εκ σκότους...»

[5] «Ἀγαθὸν θησαυρὲ πηγὴ ἀέναος, πάτερ ἅγιε, θαυμαστοποιέ...»

[6] «Εὐχαριστοῦμεν σοί, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν σωτηριῶν ἡμῶν, ὅτι πάντα...»

[7] «Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐξαναστήσας ἡμᾶς...»

[8] «Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν τοῦ ὕπνου ραθυμίαν ἀποσκεδάσας ἀφ' ἡμῶν...»

[10] «Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν διὰ μετανοίας ἄφεσιν τοῖς ἀνθρώποις...»

[11] «Ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὰς νοεράς καὶ λογικάς ὑποστησάμενος δυνάμεις...»

[9] «Λάμπρον, δέσποτα φιλόανθρωπε, ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν...»

[XII] «Εὐλόγησον καὶ νῦν, Κύριε, τοὺς δούλους Σου τοὺς κατηχομένους...»

[XIII] «Κύριε, σὴ ἐστὶν ἡ ἡμέρα καὶ σὴ ἐστὶν ἡ νύξ, σὺ κατηρτίσω φαῦσιν...»

[XIV] «Τὴ διατάξει σου, Κύριε, Κύριε, διαμένει ἡ ἡμέρα καὶ σέ ὑμνεῖ...»

[12] «Αἰνοῦμεν, ὑμνοῦμεν, εὐλογοῦμεν καὶ εὐχαριστοῦμεν...»

[13] «Κύριε ἅγιε, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινά ἐφορῶν...»

Σημειώνουμε, ὅτι συνολικά τὰ ψαλμικά Ἀντίφωνα πού εἶναι σταθερά καὶ ἐπαναλαμβάνονται στίς Ἀκολουθίες εἶναι ἕξι. Πέντε ἀπὸ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνονται καθημερινά: τὰ δύο τοῦ Ἑσπερινοῦ (α' καὶ η', δηλαδή Ψαλμοὶ πε' καὶ ρμ'), ἓνα τοῦ πρώτου μέρους τοῦ Ὁρθρου (α', δηλαδή Ψαλμ. γ', στὸν ὁποῖο ἀπὸ κάποια ἐποχὴ καὶ ἐξῆς προστίθενται καὶ συμπάλλονται οἱ Ψαλμοὶ ξβ' καὶ ρλγ') καὶ δύο ἀκόμη τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Ὁρθρου (Ψαλμός ν' καὶ Ψαλμοὶ ρμη' - ρν'). Ἐνα ἐπαναλαμβάνεται κάθε Κυριακή: ὁ ρη' Ψαλμός (Ἄωμος) διηρημένος σὲ τρία μέρη σάν τρία Ἀντίφωνα. Ἐνα ἀκόμη σταθερὸ Ἀντίφωνο, τὸ ὁποῖο ὁμως δέν εἶναι ψαλμικό, εἶναι ὁ ὕμνος τῶν Τριῶν Παίδων, ὁ ὁποῖος ἐπαναλαμβάνεται καθημερινά στὸν Ὁρθρο ὡς τελευταῖο ὄγδοο Ἀντίφωνο. Μὲ τὴν κατανομή αὐτὴ καὶ λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὰ σταθερά καὶ τὰ ἐναλλασσόμενα Ἀντίφωνα τὸ Ψαλτήριον (Ἀντιφωνάριον) ἐξαντλεῖται μέσα σὲ δύο καὶ μισὴ περίπου ἡμέρες. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειά της ἐβδομάδος τὸ Ψαλτήριον ἀνακυκλώνεται πολλές φορές. Δύο συγκεκριμένες ἡμέρες τοῦ ἔτους ὀρίζεται ἀπὸ τὸ Τυπικὸν τῆς Μεγάλης

Ἐκκλησίας κατὰ τὸν ι' αἰῶνα νὰ ἀρχίζει ἡ ψαλμωδία τῶν Ἀντιφώνων ἀπὸ τὸν πρώτο Ψαλμὸ (στό β' Ἀντίφωνο τῆς ἀντίστοιχης Ἀκολουθίας) μὲ ἀποτέλεσμα νὰ διακόπτεται ἡ συνέχιση τῆς ἀνακυκλώσεως τῶν Ἀντιφώνων τιθεμένης νέας ἀρχῆς. Αὐτές εἶναι ὁ Ὁρθρος τῆς Καθαρῆς Δευτέρας καὶ ὁ Ἑσπερινὸς τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα (ὁ ὀνομαζόμενος σήμερα τῆς Ἀγάπης).

Τὸ ἀσματικὸ τυπικὸ κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἁγίου Συμεῶν Θεσσαλονίκης

Ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ὅπως ἤδη ἔχουμε σημειώσει, στίς ἀρχές τοῦ ιε' αἰῶνος γνωρίζει καὶ ἐφαρμόζει τὴν τελευταία μορφή πού ἔλαβε τὸ ἀσματικὸ τυπικὸ στὴν Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ἐξῆσε ὡς νέος καὶ διάκονος. Ἐθαύμαζε τὸ ἀσματικὸ τυπικὸ καὶ ἔγραφε γιὰ αὐτό: «ἐν τῇ ἀσματικῇ καλῶς λεγομένη ἀκολουθίᾳ, ἥτις παρὰ τῶν πατέρων ἡμῖν ἄνωθεν δέδοται, ... αἱ καθολικαί... ἐκκλησιαὶ πᾶσαι ἀνά τὴν οἰκουμένην ἀπαρχῆς ταύτην ἐτέλουν μελωδικῶς, μηδὲν χωρὶς λέγουσαι μέλους, εἰ μὴ τὰς τῶν ἱερέων μόνον εὐχὰς καὶ τὰς τῶν διακόνων αἰτήσεις»^{vi}. Στίς ἐκτενεῖς περιγραφές τῆς λειτουργικῆς πράξεως τῆς ἐποχῆς του, οἱ ὁποῖες εἶναι πολύτιμες γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα, φαίνονται οἱ προσθήκες καὶ οἱ ἀλλαγές, πού ἔχει πλέον ὑποστῆ τὸ ἀσματικὸ τυπικὸ στίς ἡμέρες του. Ἔχουμε ἤδη ἀναφερθεῖ σὲ ὀρισμένες ἀπὸ αὐτές, ἅς δοῦμε τώρα πιὸ συστηματικὰ μερικὲς ἀκόμη.

Ἀμέσως πρὶν ἀρχίσει οἰαδήποτε Ἀκολουθία κάποια παλαιότερη ἐποχὴ ἐφρόντιζαν «οἱ ὑπηρεταί», γράφει, νὰ γεμίσει ὁ ναὸς μὲ θυμίαμα, ὥστε νὰ τυποῦται μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, «πρότερον μὲν ἢν ἔθος θυμιάματος πρὸ τῆς ἀκολουθίας πληροῦν τὸν ναὸν τοὺς ὑπηρετάς εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ τύπον τῆς τοῦ Θεοῦ θείας δόξης, ἥτις ἐπλήρωσεν ποτὲ τὴν σκηνὴν», ἔτσι ὥστε, ὅταν ἔλθει ἡ ὥρα γιὰ νὰ εἰσέλθουν ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς ἀπὸ τὸν νάρθηκα στὸν ναό, νὰ εὐρίσκουν τὸν ναὸ πλήρη εὐωδίας. Σήμερα, σημειώνει, αὐτὸ δέν γίνεται, παρὰ μόνον γιὰ τὴν Θεία Λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποία πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ ἀμέσως μόλις ὀλοκληρωθεῖ ἡ προετοιμασία τῆς προθέσεως ὁ διάκονος ἢ ὁ ἱερεὺς θυμιάζουν «ἐν σιγῇ», ὅπως παρατηρεῖ, τὸ ἅγιο βῆμα ἢ καὶ ὄλον τὸν ναό. Ἐπισημαίνουμε, ὅτι γιὰ τίς Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέ-

ρου αναφέρεται για τό θυμίαμα αυτό σέ ύπηρέτες καί ὄχι στούς διακόνους καί ὅτι προσθέτει ἐπίσης, ὅτι αὐτό γίνεται στίς ἡμέρες του στά μοναστήρια πρό τοῦ μεγάλου Ἑσπερινοῦ μόνον, γεγονός πού μᾶς θυμίζει σήμερα τήν ἀντίστοιχη θυμίαση τῶν μοναστηριακῶν ναῶν κατά τίς ἀγρυπνίες ἀπό ἀπλούς μοναχοῦς, οἱ ὁποῖοι δέν φέρουν τόν ἱερατικό βαθμό τοῦ διακόνου.

Ἡ ἔναρξις τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἑσπερινοῦ γίνεται, ὅπως γράφει, ἀπό τόν ἱερέα, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἴσταται «πρό τῆς ἁγίας τραπέζης ὡς ἐν οὐρανῷ πρό τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ» καί ἐκφωνεῖ τό «Εὐλόγημένη ἡ βασιλεία». Σημειώσαμε ἤδη κάποια στοιχεῖα σχετικά μέ τήν ἐκφώνηση αὐτή σέ σχέση μέ τό ἀσματικό τυπικό. Ὑπάρχουν πολλά ἀκόμη πού μποροῦμε νά ἐπισημάνουμε σχετικά μέ τήν ἐκφώνηση αὐτή, τά ὁποῖα εἶναι γνωστά ἀπό τά χειρόγραφα Εὐχολόγια σέ σχέση μέ τήν ἔναρξη τῆς Θείας Λειτουργίας, δέν πρέπει ὅμως νά σταθοῦμε περισσότερο στό θέμα αὐτό ἐδῶ. Θά παρατηρήσουμε μόνον, ὅτι, ὅπως σημειώνει ὁ ἅγιος Συμεών, ὁ ἱερεὺς ἴσταται πρό τῆς ἁγίας τραπέζης. Ὅπως γνωρίζουμε οἱ ἀσματικές Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου ἀρχίζουν στόν νάρθηκα, καί φαίνεται αὐτό καί στά γραφόμενα τοῦ ἁγίου Συμεών, ὁ ὁποῖος ἐκτός τῶν ἄλλων γιά τήν ἔναρξη τοῦ Ὁρθρου σημειώνει, ὅτι ὁ ἱερεὺς ἴσταται ἐμπρός ἀπό τίς κλειστές βασιλικές πύλες, δηλαδή ἐμπρός ἀπό τήν κλειστή εἴσοδο πού ὁδηγεῖ ἀπό τόν νάρθηκα στόν ναό. Τό γεγονός ὅτι ὁ ἱερεὺς γιά τήν ἔναρξη τοῦ Ἑσπερινοῦ (καί μόνον τοῦ Ἑσπερινοῦ) εὐρίσκεται στό ἅγιο βῆμα καί ἐκφωνεῖ τήν ἔναρκτηρία εὐλογία, ἐνῶ ὁ ναός εἶναι ἄδειος καί ὄλοι, κληρὸς καί λαός, εὐρίσκονται στόν νάρθηκα, ἀποτελεῖ ἕνα πρῶτο δεῖγμα τῶν ἀλλοιώσεων πού ἔχει ὑποστῆ ἡ ἀσματική τάξη. Σύμφωνα μέ τήν ἀσματική τάξη πάντοτε ὄλοι μαζί, κληρὸς καί λαός, ὡς ἕνα σύνολο ξεκινοῦν τήν Ἀκολουθία, σέ οἰονδήποτε τόπο καί ἂν εὐρίσκονται, καί στήν συνέχεια ὄλοι μαζί μετακινοῦνται κατά τήν διάρκεια τῆς Ἀκολουθίας. Σημειώνουμε ἐπίσης, ὅτι σύμφωνα μέ τόν ἅγιο Συμεών κατά τήν εἴσοδο στόν ναό ἕνας διάκονος φέρει τό θυμιατήριον καί θυμιάζει σύμφωνα μέ τήν τάξη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἄλλος διάκονος φέρει τό βιβλίον τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπό τήν προϋπόθεση ὅτι πρόκειται νά ἀναγνωσθεῖ Εὐαγγέλιο στήν Ἀκολουθία, οἱ ὑποδιάκονοι φέρουν τίς λα-

μπάδες, καί κατά τόν Ὁρθρο τῆς Κυριακῆς ἕνας ἱερέας φέρει τόν Τίμιο Σταυρό, ἐπάνω στόν ὁποῖο ἔχουν τοποθετηθεῖ τρία κεριά, ὁ ὁποῖος «πήγνυται» ἐπάνω στόν ἄμβωνα καί παραμένει ἐκεῖ μέχρι τήν εἴσοδο τῶν κληρικῶν στό ἅγιο βῆμα, ὅποτε πάλι θά τόν φέρει μαζί του ἕνας ἱερεὺς μέσα στό ἅγιο βῆμα.

Τά Ἀντίφωνα, ὅπως εἶναι ἀναμενόμενο, εἶναι αὐτά πού ἔχουν ὑποστῆ τίς περισσότερες ἀλλαγές καί ἰδιαίτερος τό πλῆθος τῶν ψαλλομένων Ἀντιφώνων καί τά ἐφύμνια τους. Ἔχει μειωθεῖ τό πλῆθος τῶν Ἀντιφώνων τοῦ πρώτου μέρους καί συγκεκριμένα ἔχουν διατηρηθεῖ μόνον τά δύο σταθερά Ἀντίφωνα, τό πρῶτο καί τό ὄγδοο, τά ὁποῖα, ὅπως ἔχουμε σημειώσει, ἔχουν σχέση μέ τήν ὥρα τῆς συνάξεως, ἔσπερινή ἢ ἑωθινή. Κανένα ἀπό τά ἄλλα Ἀντίφωνα δέν ψάλλεται πλέον. Μόνον στόν Ὁρθρο τοῦ Σαββάτου ἔχουν διατηρηθεῖ καί ψάλλονται οἱ ἑπτὰ Ὁδές τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ (περὶ τῶν ὁποίων βλέπε κατωτέρω). Τά παλαιότερα γνωστά ἐφύμνια ἔχουν πληθυνθεῖ καί παράλληλα ἔχει γίνει περισσότερο πολύπλοκη ἡ ἐφαρμογή τους. Ὡς παραδείγματα μόνον ἀναφέρουμε, ὅτι τό πρῶτο καί σταθερό Ἀντίφωνο τοῦ Λυχνικοῦ (Ψαλμός πε´) ἔχει τώρα ὡς ἐφύμνιο τό «Δόξα σοι, ὁ Θεός», τό τελευταῖο (ὄγδοο) Ἀντίφωνο κάθε Σάββατο ἀπόγευμα (Ψαλμός ρμ´) ἔχει ἐφύμνιο τήν μία ἑβδομάδα «Τήν ζωηφόρον σου ἔγερσιν, Κύριε, δοξάζομεν, ὃ λέγεται τῇ μιᾷ Κυριακῇ, τῇ δέ ἑτέρᾳ: Τήν σωτήριόν σου ἔγερσιν, Κύριε, δοξάζομεν». Ὅμοιος τό πρῶτο Ἀντίφωνο τοῦ Ὁρθρου ἔχει ὡς ἐφύμνιο συνήθως τό «Δόξα σοι, ὁ Θεός», ἐνῶ γιά τίς ἑορτές «τά τριαδικά», ὅπως τά ὀνομάζει, δηλαδή τό «Δόξα σοι, Πάτερ, δόξα σοι, Υἱέ, δόξα σοι, τό Πνεῦμα τό ἅγιον» «καί τά ὅμοια». Παρατηρεῖται ἐπίσης ἀλλοίωση στήν χρησιμοποιουμένη ὀρολογία. Παραδείγματος χάριν τό τελευταῖο Ἀντίφωνο τοῦ πρώτου μέρους τοῦ Λυχνικοῦ ὀνομάζεται τώρα καί προκειμένου, εἶναι ὅμως ἀμέσως κατανοητή ἡ σύγχυσις πού προκαλεῖται καί γιά τόν λόγο αὐτό κατονομάζεται καί μέ τά δύο ὀνόματά του, «Τό κατά τήν ἡμέραν... προκειμένου, ὃ καί τελευταῖον ἀντίφωνον». Λίγο πῶ κάτω πάλι ὀνομάζεται ὀρθῶς προκειμένου τό ἐκ παραδόσεως προκειμένου τοῦ Ἑσπερινοῦ «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν» ἀπό τόν ἕβ´ Ψαλμό. Ἐπίσης αὐτό τό τελευταῖο Ἀντίφωνο, τό ὁποῖο συνδέεται

μέ την είσοδο από τόν νάρθηκα στόν ναό, ἔχει ἐμπλουτιστεῖ τώρα μέ στιχηρά τροπάρια, τά ὁποῖα λέγονται ἀμέσως μετά τήν είσοδο καί ἀποτελοῦν προσθήκη ἀπό τόν μοναστηριακό Ἑσπερινό. Ἡ προσθήκη αὐτή ὀφείλεται προφανῶς στήν ποιικιλία καί στόν πλοῦτο τῆς θεολογίας τῶν ἀναστασίμων στιχηρῶν τροπαρίων, τά ὁποῖα ἔδιδαν ιδιαίτερη αἴγλη στήν Ἀκολουθία καί εἶχαν ἤδη τήν ἐποχή ἐκείνη θεωρηθεῖ ἀναντικατάστατα γιά τόν Ἑσπερινό τό Σάββατο βράδυ. Ὁμοίως στόν Ὁρθρο ἔχουν προστεθεῖ στό δεύτερο μέρος τῆς Ἀκολουθίας (μέσα στόν ναό) μετά τό πρῶτο μικρό Ἀντίφωνο (ν΄ Ψαλμός) τά τροπάρια τῶν κανόνων καί τά ἔξαποστειλάρια καί μετά τό τρίτο μικρό Ἀντίφωνο (Ψαλμοί τῶν αἰῶνων) τά στιχηρά τροπάρια. Μέσα ἀπό αὐτές τίς προσθήκες καί ἀπό τόν τρόπο, μέ τόν ὁποῖο κατανέμονται στίς ὑφιστάμενες ἀσματικές Ἀκολουθίες, διαφαίνεται ἕνας ἀπό τούς τρόπους, μέ τούς ὁποίους τά στιχηρά τροπάρια τοῦ μοναστηριακοῦ τυπικοῦ συνδέθηκαν μέ τόν ἑσπερινό ρμ΄ Ψαλμό «Κύριε, ἐκέκραξα πρὸς σέ» καί μέ τούς ἐωθινούς Ψαλμούς τῶν αἰῶνων.

Ὅπως σημειώσαμε στόν Ὁρθρο τοῦ Σαββάτου ψάλλονται στήν θέση τῶν ἐναλλασσομένων Ἀντιφώνων τοῦ πρῶτου μέρους οἱ ἑπτὰ Ὠδές τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ. Κατά τήν ἐποχή τοῦ ἁγίου Συμεῶν Θεσσαλονίκης οἱ Ὠδές πλέον ἀριθμοῦνται σέ ἑννέα (σύμφωνα μέ τό μοναστηριακό τυπικό) καί κατανέμονται οἱ πρῶτες ἑπτὰ στό πρῶτο μέρος τοῦ ἀσματικοῦ Ὁρθρου καί οἱ ὑπόλοιπες δύο στό δεύτερο μέρος μετά τόν ν΄ Ψαλμό.

Οἱ ἑπτὰ Ὠδές τοῦ Ἀσματικοῦ Τυπικοῦ

Σέ μία μορφή ἀσματικοῦ τυπικοῦ οἱ Ὠδές ἀριθμοῦνται σέ ἑπτὰ καί συναποτελοῦνται ἀπό δέκα ξεχωριστά κείμενα (ἢ ἑνδεκα, ἂν χωρίσουμε τήν προσευχή ἀπό τόν ὕμνο τῶν Τριῶν Παίδων), τά ἑξῆς:

α΄. Ὠδή τοῦ Μωυσέως (Ἐξοδ. ιε΄, 1-19) «Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γάρ δεδόξασται» μέ ὑπόψαλμα «Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν, ἐνδόξως γάρ δεδόξασται».

β΄. Θρῆνος τοῦ Μωυσέως (Δευτ. λβ΄, 1-43) «Πρόσεχε, οὐρανέ, καί λαλήσω» μέ ὑπόψαλμα «Δόξα σοι, ὁ Θεός». Στόν στίχο «Καί ἔφαγεν Ἰακώβ» ἀλλάζει ὑπόψαλμα «Φύλαξόν με, Κύριε», στόν στίχο «Ὅτι πῦρ ἐκκέαυται» ὑπόψαλμα «Δί-

καιος εἶ, Κύριε» καί στόν στίχο «Ἴδετε, ἴδετε» ὑπόψαλμα «Δόξα σοι, δόξα σοι».

γ΄. Προσευχή τοῦ Ἀββακούμ (Ἀββ. γ΄, 1-19) «Κύριε, εἰσακήκοα τήν ἀκοήν σου» μέ ὑπόψαλμα «Εἰσάκουσόν μου, Κύριε».

δ΄. Προσευχή τοῦ Ἡσαΐου (Ἡσ. κατ΄, 9-20) «Ἐκ νυκτός ὀρθρίζει τό πνεῦμά μου» μαζί μέ τήν Προσευχή τοῦ Ἰωνᾶ (Ἰων. β΄, 3-10) «Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον» μέ ὑπόψαλμα «Οἰκτείρησόν με, Κύριε».

ε΄. Προσευχή τῆς Ἄννης, μητρὸς Σαμουήλ, (Α΄ Βασ. β΄, 1-10) «Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ» μαζί μέ τήν Ὠδή τῆς Θεοτόκου (Λουκ. α΄, 46-55) «Μεγαλύνει, ἡ ψυχὴ μου, τόν Κύριον» μέ ὑπόψαλμα «Ἐλέησόν με, κύριε».

στ΄. Προσευχή τοῦ Ἐζεκιίου (Ἡσαΐας λη΄, 10-20) «Ἐγὼ εἶπα, ἐν τῷ ὕψει τῶν ἡμερῶν μου πορεύσομαι ἐν πύλαις ἄβου» μαζί μέ τήν Προσευχή τοῦ Μανασσῆ «Κύριε παντοκράτορ, ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καί Ἰσαάκ καί Ἰακώβ καί τοῦ σπέρματος αὐτῶν τοῦ δικαίου» μέ ὑπόψαλμα «Ἰλάσθητί μοι, Κύριε».

ζ΄. Προσευχή τῶν ἁγίων Τριῶν Παίδων (Δαν. γ΄, 2-33) «Εὐλογητός εἶ, Κύριε, ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν» μαζί μέ τόν Ὑμνο τους (Δαν. γ΄, 34-65) «Εὐλογεῖτε πάντα τά ἔργα Κυρίου τόν Κύριον» μέ ὑπόψαλμα «Εὐλογητός εἶ, Κύριε».

Παράλληλα, σέ ἄλλη μορφή ἀσματικοῦ τυπικοῦ οἱ Ὠδές ἀριθμοῦνται σέ δέκα-πέντε. Συγκεκριμένα, τήν διαίρεση αὐτὴν τήν εὐρίσκουμε σέ πολυτελές χειρόγραφο Ψαλτήριον (Ἀντιφωνάριον) τοῦ θ΄ αἰ., τό ὁποῖο μάλιστα προέρχεται ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη καί ἀνήκει σήμερον στήν συλλογή Chludon, γεγονός πού ἐπιβεβαιώνει τήν συνύπαρξη πολλῶν εἰδῶν ἀσματικῶν τυπικῶν μέσα στήν ἴδια πόλη. Συγκεκριμένα, διαριεῖται σέ τρία μέρη ἡ διήγηση περὶ τῶν Τριῶν Παίδων (Δανιήλ γ΄, 26-45 τό πρῶτο, δεύτερο οἱ στίχοι 52-56 καί τρίτο οἱ 57-88, τό τελευταῖο τμήμα ὀνομάζεται «εὐλογητάρια») καί προσμετρῶνται στίς Ὠδές ἡ Προφητεία Ζαχαρίου, πατρός τοῦ τιμίου Προδρόμου, ἡ Προσευχή Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου καί ἡ Μεγάλη Δοξολογία.

Στόν Ὁρθρο τῶν Κυριακῶν στό πρῶτο μέρος ψάλλονται πέντε μόνον Ἀντίφωνα. Τά δύο σταθερά (τό πρῶτο καί τό τελευταῖο) καί ἐνδιάμεσα ὁ ρη΄ Ψαλμός (Ἄμωμος) διηρημένος ὡς συνήθως

σέ τρία Ἀντίφωνα. Ὅμοιως κατά τίς μεγάλες ἑορτές μειώνονται τά Ἀντίφωνα στόν Ὅρθρο, διότι ἡ μακρά καί πανηγυρική κατά κάποιον τρόπο Ἀκολουθία τελεῖται κατά τήν παραμονή τῆς ἑορτῆς στόν Ἐσπερινό συνδυαζομένη μάλιστα κατά τίς μεγάλες δεσποτικές ἑορτές μέ Θεία Λειτουργία.

Στό δεύτερο ἀπό τά μικρά Ἀντίφωνα τοῦ Ἐσπερινοῦ, δηλαδή στό δεύτερο μέρος τῆς Ἀκολουθίας (ἐντός τοῦ ναοῦ), τό ἐφύμνιο ἔχει ἤδη διαμορφωθεί κατά τήν ἐποχή τοῦ ἁγίου Συμεών μέ τίς παραλλαγές πού γνωρίζουμε σήμερα, «Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν ψάλλοντάς σοι, ἢ πρός τήν ἑορτήν ἢ τό ὁ ἐν ἁγίοις θαυμαστός, εἰ οὐκ ἔστι Κυριακή ἢ ἑορτή ἀλλ' ἁγίου μνήμη τινός». Στό τέλος τοῦ Ἀντιφώνου αὐτοῦ προστίθενται στά ἐφύμνια δύο ἀκόμη τροπάρια: «εἰς τό Δόξα, τό Ὁ μονογενής, λέγομεν, Υἱός, ... εἰς δέ τό Καί νῦν, Τήν ὑπερένδοξον τοῦ Θεοῦ, λέγομεν, μητέρα». Στό τρίτο μικρό Ἀντίφωνο ψάλλεται ὡς ἐφύμνιο ὁ Τρισάγιος ὕμνος. Ὅλα αὐτά τά στοιχεῖα τῶν τριῶν μικρῶν Ἀντιφώνων τοῦ Ἐσπερινοῦ, ὅπως διαπιστώνουμε ἄλλη μία φορά, εἶναι πολύ ὅμοια μέ τά ἀντίστοιχα τρία Ἀντίφωνα πού ψάλλονται κατά τήν ἑναρξη τῆς Θείας Λειτουργίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καί μέχρι σήμερα.

Στόν Ὅρθρο ἐπίσης ἔχουν πληθυνθεῖ τά τροπάρια πού συνοδεύουν τά τρία μικρά Ἀντίφωνα, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καί τά τροπάρια τοῦ ν' Ψαλμοῦ, «πεντηκοστάριον οὖν ἀρμοδίως ἐν τούτῳ λέγεται κατά στίχον ἐν ἑκατέρῳ χορῶ ἢ τό τῆς ἡμέρας ἢ τό τῆς ἑορτῆς ἢ τό τοῦ ἁγίου ἀπολυτίκιον. Καί εἰς μέν τὰς δεσποτικές ἑορτάς, Δόξα καί νῦν, τό τῆς ἑορτῆς, καθ' ἡμέραν δέ τό τῆς ἡμέρας, καί εἰς τό Μῆ ἀπορρίψης με ἀπό τοῦ προσώπου σου τό Προστασία τῶν χριστιανῶν, εἰς δέ τό Δόξα τό Ὁ μονογενής, καί εἰς τό Καί νῦν Τήν ὑπερένδοξον». Διευκρινίζουμε, ὅτι τά τροπάρια τῶν κανόνων, πού ἀναφέραμε ἀνωτέρω ὡς προσθήκη ἀπό τήν μοναστηριακή Ἀκολουθία, ψάλλονται μετά ἀπό ὅλα αὐτά τά «πεντηκοστάρια» τροπάρια.

Μία ἀξιοσημείωτη ἀλλαγὴ κατά τήν ἐποχή τοῦ ἁγίου Συμεών παρατηρεῖται στήν τυπική διάταξη περί τῆς εἰσόδου τῶν κληρικῶν στό ἅγιο βῆμα. Ὅπως ἔχουμε σημειώσει, ἐκ παραδόσεως ὁ ἐπίσκοπος καί ὅλοι οἱ κληρικοί εἰσέρχονται στό ἅγιο βῆμα κατά τό τέλος τοῦ δευτέρου μέρους τῆς Ἀκολουθίας, αὐτοῦ δηλαδή πού γίνεται μέσα στόν κυ-

ρίως ναό, καί συγκεκριμένα πρός τό τέλος τοῦ τρίτου μικροῦ Ἀντιφώνου, τό ὁποῖο μάλιστα κατά τόν Ἐσπερινό ἦταν συνδεδεμένο μέ τόν Τρισάγιο ὕμνο. Τώρα ὁ ἅγιος Συμεών σημειώνει, στόν Ἐσπερινό μόνον καί ὄχι στόν Ὅρθρο, ὅτι οἱ κληρικοί εἰσέρχονται στό ἅγιο βῆμα ὅταν γίνεται ἡ πρώτη εἴσοδος κλήρου καί λαοῦ ἀπό τόν νάρθηκα στόν κυρίως ναό, ἡ ὁποία συνδιάζεται, ὅπως ἔχουμε δεῖ, μέ τό τελευταῖο Ἀντίφωνο τοῦ πρώτου μέρους (ρμ΄ Ψαλμός «Κύριε, ἐκέκραξα πρός σέ»). Δηλαδή ἡ εἴσοδος τῶν κληρικῶν στό ἅγιο βῆμα ἔχει τώρα μετατεθεῖ σέ προγενέστερο σημεῖο τῆς Ἀκολουθίας ἀπό τό παραδεδομένο. Στόν Ὅρθρο ἡ εἴσοδος τῶν κληρικῶν στό ἅγιο βῆμα ἔχει ἐπίσης μετατεθεῖ σέ προγενέστερο σημεῖο τῆς Ἀκολουθίας, ἀλλά σέ μικρότερο βαθμό, σέ σημεῖο δηλαδή πιό κοντινό πρός τό παραδεδομένο. Συγκεκριμένα τώρα ἡ εἴσοδος γίνεται κατά τούς Ψαλμούς τῶν αἰῶν, δηλαδή στό δεύτερο μικρό Ἀντίφωνο τοῦ δευτέρου μέρους καί ὄχι στό τρίτο, ὅπως ἔπρεπε. Σημειώνεται ἐπίσης, ὅτι κατά τήν εἴσοδο τίς Κυριακές οἱ κληρικοί βαστάζουν μαζί μέ τόν Τίμιο Σταυρό τό βιβλίον τοῦ Εὐαγγελίου, διότι ἀμέσως μετά τήν Μεγάλῃ Δοξολογία (τό τρίτο μικρό Ἀντίφωνο) θά γίνει ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ἑωθινοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ὁποία γίνεται ἀπό πρεσβύτερο ἐπάνω στόν ἄμβωνα. Σύμφωνα μέ αὐτήν τήν διάταξη, πού περιγράφει ὁ ἅγιος Συμεών, πρῖν ἀπό τήν ἀνάγνωσις τοῦ ἑωθινοῦ Εὐαγγελίου ἔχουν προηγηθεῖ τά ἐπιπρόσθετα, ὅπως σημειώσαμε, ἀναστάσιμα στιχηρά τῶν αἰῶν μαζί μέ τό ἑωθινό δοξαστικό καί «τροπάριον ἀναστάσιμον τό, Σήμερον σωτηρία, ἐν μιᾷ Κυριακῇ, καί τό, Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος, ἐν ἑτέρῳ, τρίς ἡδυμελῶς, ἐκτός τέ παρα τῶν ψαλῶν καί ἐντός παρα τῶν ἱερέων ψάλλεται», ἔχει ψαλεῖ ἀκόμη ἡ Μεγάλῃ Δοξολογία (τό τρίτο μικρό Ἀντίφωνο) καί ὡς προκείμενον τοῦ Εὐαγγελίου ἔχει ψαλεῖ ὁ στίχος «Ἀνάστηθι, Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψώθητω ἡ χεὶρ σου, μή ἐπιλάθῃ τῶν πενήτων σου εἰς τέλος» (Ψαλμ. θ', 33). Μετά τό ἑωθινό Εὐαγγέλιο ἀκολουθοῦν σύμφωνα μέ τήν ἐκτεθεῖσα διάταξη οἱ διακονικές συναπτές μέ τίς ἀντίστοιχες Εὐχές ὑπέρ τῶν κατηχομένων καί τῶν πιστῶν καί ἡ ἀπόλυσις (δέν ὑπάρχουν δηλαδή ἄλλοι ὕμνοι).

Δέν ἔχουμε ἀναφερθεῖ μέχρι τώρα στήν ἐξοδο τῶν κληρικῶν ἀπό τόν ναό μετά τό πέρας τῆς Ἀκο-

λουθίας. Οί κληρικοί όλων τῶν βαθμῶν πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη οἰασδήποτε Ἀκολουθίας ἐνδύονται τὰ ἄμφιά τους στό σκευοφυλάκιο, παραλαμβάνουν ἀπὸ ἐκεῖ ἐπίσης τὰ ἅγια σκεύη, ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν Ἀκολουθία, τὸ θυμιατήριον, τίς λαμπάδες, τὸν Τίμιον Σταυρὸ καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ἑορτὴ τὸ βιβλίον τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ ἄλλα λειτουργικὰ βιβλία, καὶ γιὰ νὰ μεταβοῦν στὸν ναὸ σχηματίζουν κατὰ τάξιν λιτανευτικὴ πομπή, ἡ ὁποία ὀνομάζεται «λιτή», καὶ μεταβαίνουν ἀπὸ τὸ σκευοφυλάκιο στὸν νάρθηκα, στὸν ὁποῖο εὐρίσκεται ἤδη συγκεντρωμένος ὁ λαός, καὶ ἐκεῖ, ὅπως ἔχουμε δεῖ, ἀρχίζει ἡ Ἀκολουθία. Προφανῶς ἀνάλογα μὲ τὴν ἡμέρα, ἂν δὲν ἐπαρκεῖ ὁ χώρος τοῦ νάρθηκα, λαός εὐρίσκεται ἐπίσης συγκεντρωμένος στό αἶθριον τοῦ ναοῦ ἔξω ἀπὸ τὸν νάρθηκα. Ὅπως εἶναι ἀναμενόμενο μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἀκολουθίας γιὰ νὰ ἀποδυθοῦν τὰ ἄμφιά τους οἱ κληρικοὶ πρέπει νὰ μεταβοῦν πάλι στό σκευοφυλάκιο, ἐκεῖ ἐπίσης ὀφείλουν νὰ ἀποθέσουν τὰ ἅγια σκεύη. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ μετὰ τὴν ἀπολυτικὴ ἐκφώνηση τοῦ διακόνου «Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν» καὶ τὴν εὐλογία, πού δέχεται κάθε ἕνας πιστὸς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὅλοι οἱ κληρικοὶ σχηματίζουν πάλι «λιτή», ὅπως ὅταν εἶχαν εἰσέλθει στὸν ναὸ, καὶ μεταβαίνουν ἀπὸ τὸ ἅγιον βῆμα πρὸς τὴν ἔξοδο τοῦ ναοῦ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κατευθύνονται πρὸς τὸ σκευοφυλάκιο. Στὴν περίπτωσιν πού ἔχει τελεσθεῖ Θεία Λειτουργία κατὰ τὴν μετάβαση αὐτὴ ἀπὸ τὸ ἅγιον βῆμα πρὸς τὴν ἔξοδο τοῦ ναοῦ φέρουν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, μαζί τους τοὺς ἁγίους δίσκους καὶ τὰ ἅγια ποτήρια, τὰ ὁποῖα εἶναι κενὰ καὶ καθαρὰ, διότι ἡ κατάλυση τῶν ἁγίων Μυστηρίων ἔχει γίνεσθαι ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας μεταλήψεως τῶν πιστῶν καὶ ἐνῶ ψάλλεται ἀδιακόπως καὶ ἐπανειλημένως ὁ «κοινωνικός» λγ΄ Ψαλμός^{vii}. Σημειώνουμε ὅτι ἡ ψαλμωδία τοῦ κοινωνικοῦ Ψαλμοῦ ἀρχίζει μετὰ τὴν ἐκφώνηση «Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις» καὶ δὲν διακόπτεται παρὰ μόνον μετὰ τὸ πέρας ὅλης τῆς διαδικασίας τῆς θείας μεταλήψεως (στὴν ὁποία συμπεριλαμβάνεται, ὅπως εἶναι εὐλόγον, ἡ κατάλυση) μὲ τὴν ἐκφώνηση τοῦ διακόνου «Ὁρθοί. Μεταλαβόντες τῶν θείων... μυστηρίων». Στὴν Θεία Λειτουργία κατὰ τὸν ζ΄ ἢ η΄ αἰῶνα προστίθεται κατὰ τὴν ἔξοδο τῆς «λιτῆς» ἡ ὀπισθάμβωνος Εὐχή, τὴν ὁποία ἀναπέμπει ἐξερχόμενος ὁ ἀρχιε-

ρέας κάνοντας σύντομη στάση ἀμέσως μὲτὰ τὴν ἐκφώνηση τὸν ἄμβωνα (ὀπίσω τοῦ ἄμβωνος). Στὸ ἴδιον ἀκριβῶς σημειοῦ, πίσω ἀπὸ τὸν ἄμβωνα δηλαδὴ, σημειώνει ὁ ἅγιος Συμεών, ὅτι γίνεται κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ στόν Ἑσπερινὸ ἢ «λιτή». Ἐξερχομένης τῆς «λιτῆς», γράφει, ὅταν περάσουν τὸν ἄμβωνα γίνεται μία μικρὴ στάση καὶ ψάλλονται ἀπόστιχα, ἐκφωνεῖται ἡ ἐκτενὴς ἱκεσία, ψάλλονται τὰ ἀπολυτικά καὶ ἀπολύονται: «καὶ εἴη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου, ἐκφώνως καὶ ὀλοφύχως λέγοντος εὐθύς τὰ τῆς λιτῆς ὀπισθεν τοῦ ἄμβωνος γίνεται... καὶ τῶν ἀναστασίμων ψαλλομένων τῶν ἀποστίχου (sic) καὶ τοῦ Δόξα Καὶ νῦν, παρὰ τοῦ ἱερέως ἐκτενὴς γίνεται δέησις καὶ τὸ Κύριε, ἐλέησον, καθάπερ ἔθος ὡς κατενώπιον τοῦ τάφου Χριστοῦ. Καὶ μετὰ τὸ Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Θεός, τὰ ἀπολυτικά καὶ ἡ ἀπόλυση. Εἰ δὲ κοινὴ ἐστὶν ἡμέρα λιτῆ οὐ γίνεται, τὸ ἀπολυτικὸν δὲ λέγεται κατερχομένου τοῦ ἱερέως εἰς τύπον λιτῆς ὀπισθεν τοῦ ἄμβωνος ψαλλομένου τοῦ Θεοτόκε, Παρθένε, καὶ μετὰ τοῦτο ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὅτι σὺ εἶ ὁ φωτισμὸς ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, καὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν... καὶ οὕτως ἡ ἀπόλυσις γίνεται»^{viii}. Ὅπως διαπιστώνουμε, ὁ ὄρος «λιτή» γιὰ τὴν σύντομη δέηση (πού συνδέεται ἐπίσης κάποια στιγμὴ μὲ τὴν ἀρτοκλασία), ἡ ὁποία γίνεται στό κέντρο τοῦ ναοῦ (ἢ στὸν νάρθηκα σύμφωνα μὲ τὸ μοναστηριακὸ τυπικόν), προέρχεται ἀπὸ τὴν ὀρολογία τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ. Σημειώνουμε, ὅτι ὁ ὄρος «λιτή» δὲν ἀφορᾷ μόνον στοὺς συντεταγμένους κληρικούς ὅλων τῶν βαθμῶν, ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον μέχρι τῶν ἀναγνωστῶν καὶ τῶν ψαλτῶν, ἀλλὰ συμπεριλαμβάνει καὶ τὸν λαὸ πού συνοδεύει συνήθως. Ἡ «λιτή» πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῶν Ἀκολουθιῶν ἀνάλογα μὲ τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ἑορτὴ, ὅπως καταγράφεται σὶς πηγές, μεταβαίνει ἀπὸ τὸ αἶθριον τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ στὴν ἀγορὰ τῆς πόλεως καὶ ἐπιστρέφει πίσω πάλι στὸν ναὸ γιὰ τὴν Ἀκολουθία, ἄλλοτε μεταβαίνει ἀπὸ τὸν καθεδρικό ναὸ σὲ ἄλλον ναὸ, στὸν ὁποῖο πρόκειται νὰ τελεσθεῖ ἡ Ἀκολουθία («σύναξις») ἐκείνη τὴν ἡμέρα^{ix}. Ὅπως διαπιστώνουμε, μὲ τὴν προσθήκην τῶν ποικίλων τροπαρίων καὶ δεήσεων στὴν «λιτή» τῆς ἐξόδου μετὰ τὸ πέρας τοῦ Ἑσπερινοῦ, ὅπως λεπτομερῶς περιγράφει ὁ ἅγιος Συμεών, δίδεται ἡ ἀφορμὴ γιὰ νὰ προστεθεῖ μετὰ τὴν παραδεδομένη ἀπόλυση τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ («ἐν εἰρήνῃ προ-

έλθωμεν») ή απόλυση του μοναστηριακού τυπικού, όπως την γνωρίζουμε μέχρι σήμερα μετά τα απολυτικά στις Ἀκολουθίες του Νυχθημέρου και καθ' ἕλξιν από αυτές στην Θεία Λειτουργία μετά την ὀπισθάμβωνο Εὐχή.

Τελικές γενικές σημειώσεις

Τελειώνοντας μέ την περιγραφή των Ἀκολουθιών του ἁσματικού τυπικού προσθέτουμε ἕνα σύντομο σχόλιο γιά δύο γενικά χαρακτηριστικά στοιχεία του τυπικού αὐτοῦ, τά ὁποῖα ἔχουν ἀφήσει μέχρι σήμερα μέ τόν ἕνα ἢ μέ τόν ἄλλο τρόπο τήν σφραγίδα τους στίς Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας.

α) Ἀπό κάποια ἐποχή και μετά οἱ ἱερεῖς ἀποτελοῦν και αὐτοί ἕνα εἶδος χοροῦ ψαλτῶν, οἱ ὁποῖοι ψάλλουν ἐναλλάξ μέ τόν χορό ἢ τούς χορούς τῶν ψαλτῶν και τοῦ λαοῦ ὀρισμένα ἐφύμνια ἢ στίχους τῶν Ἀντιφώνων, ὅπως παραδείγματος χάριν τόν Τρισάγιο ὕμνο, τά ἀπολυτικά, τά εἰσοδικά ἐφύμνια («Δεῦτε προσκυνήσωμεν και προσπέσωμεν» και ἄλλα) ἢ τόν κοινωνικό λγ΄ Ψαλμό. Εἶναι γνωστό ὅτι ἐπί Ἰουστινιανοῦ στήν Ἁγία Σοφία και στούς ἄλλους τρεῖς πατριαρχικούς ναούς, τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις και τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἐν τοῖς Σφορακίοις, ὀρίζεται νά ὑπηρετοῦν ἐξήντα (60) πρεσβύτεροι, ἕκατό (100) διάκονοι, σαράντα (40) διακόνισσες, ἐνενήντα (90) ὑποδιάκονοι, ἕκατόν-δέκα (110) ἀναγνώστες, εἴκοσι πέντε (25) ψάλτες και ἕκατόν (100) ὀστιάριοι ἢ θυρωροί. Παρατηροῦμε ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ψαλτῶν εἶναι πολύ μικρός σέ σύγκριση μέ τίς ἄλλες τάξεις τῶν κληρικῶν και αὐτό δικαιολογεῖται ἀπό τό γεγονός ὅτι, ὅπως εἶπαμε, ὅλοι οἱ κληρικοί ἔψαλλαν, ὁπότε οἱ ψάλτες ἀποτελοῦσαν τήν ἐποχή ἐκείνη ἕνα μικρό μέρος αὐτῶν πού ἐγνώριζαν τήν ψαλτική τέχνη και μπορούσαν νά καθοδηγήσουν τόν λαό στήν ψαλμωδία. Στήν ἀρχιερατική Θεία Λειτουργία, ὅπως τελεῖται σήμερα, και στίς Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου «χοροστατοῦντος» ἀρχιερέως (πού σημαίνει, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς προΐσταται τοῦ χοροῦ τῶν πρεσβυτέρων και διακόνων) διατηρεῖται αὐτό τό χαρακτηριστικό τοῦ ἁσματικού τυπικού και ψάλλονται ὀρισμένοι ὕμνοι, ὅπως τά εἰσοδικά και τά ἀπολυτικά, ὁ τρισάγιος ὕμνος, ὁ ἔσπερινος ὕμνος «Φῶς ἰλαρόν» και τά προκείμενα, ὄχι μόνον ἀπό τούς ψάλτες, ἀλλά και ἀπό τούς κληρικούς.

β) Σχεδόν ὅλες οἱ Εὐχές τῶν Ἀκολουθιών τοῦ Ἐσπερινοῦ και τοῦ Ὁρθρου (ἐκτός ἀπό δύο Εὐχές, μία τῆς ἐκτενοῦς ἰκεσίας και μία τῆς κεφαλοκλισίας, δηλαδή ὅλες οἱ Εὐχές πού ἀντιστοιχοῦσαν σέ Ἀντίφωνα) σήμερα ἀναπέμπονται συγκεντρωμένες ὅλες μαζί ἀπό τόν ἱερέα, ὁ ὁποῖος ἴσταται ἐμπρός ἀπό τήν ἁγία τράπεζα και τίς διαβάξει μυστικῶς, κατά τήν διάρκεια τοῦ Προοιμιακοῦ Ψαλμοῦ τοῦ Ἐσπερινοῦ ἢ τοῦ Ἐξαψάλμου τοῦ Ὁρθρου ἀντιστοιχῶς. Ὅπως εἶδαμε, οἱ Εὐχές αὐτές ἦταν ἐξ ἀρχῆς κατανεμημένες καθ' ὅλην τήν διάρκεια τῆς Ἀκολουθίας. Ὅρισμένες ἀντιστοιχοῦσαν στά Ἀντίφωνα τοῦ πρώτου μέρους τῆς Ἀκολουθίας (στόν νάρθηκα), ἄλλες στά Ἀντίφωνα τοῦ δευτέρου μέρους (στόν κυρίως ναό) και ἄλλες στό τρίτο μέρος, μέ τελευταία πάντα αὐτήν τήν κεφαλοκλισία. Προσθέτουμε ἐπίσης ὅτι οἱ ἁσματικές Ἀκολουθίες δέν περιελάμβαναν οὔτε τόν Προοιμιακό Ψαλμό, οὔτε τόν Ἐξάψαλμο. Προφανῶς, κατά τήν μετάβαση ἀπό τόν ἁσματικό τύπο τῶν Ἀκολουθιῶν στόν μοναστηριακό οἱ Εὐχές ἄρχισαν νά μετατοπίζονται σέ νέες θέσεις, γεγονός πού διαπιστώνεται ἐμφανῶς ἀπό τήν μελέτη τῶν χειρογράφων Εὐχολογιῶν ἀπό τοῦ ἠ΄ μέχρι τοῦ ιε΄ αἰῶνος. Καθῶς προστίθενται στοιχεία ἀπό τήν μοναστηριακή Ἀκολουθία και ὑποχωροῦν και ἀφαιροῦνται στοιχεία τοῦ ἁσματικού τυπικού, οἱ ἀντίστοιχες Εὐχές συνδυάζονται τώρα μέ τά νέα εἰσερχόμενα στοιχεία, διότι τά Ἀντίφωνα, μέ τά ὁποῖα ἦταν συνδεδεμένες, δέν ψάλλονται πλέον ὅλα ἢ δέν ψάλλονται καθόλου. Ἀντιστοιχῶς παραμένουν κάποια στοιχεία τῆς ἁσματικῆς Ἀκολουθίας, ὅπως εἶναι ἡ εἴσοδος ἀπό τόν νάρθηκα στόν ναό, σέ μεταλλαγμένη βέβαια μορφή (στόν Ἐσπερινό και στήν Θεία Λειτουργία μέ τήν μορφή τῆς «μικρᾶς εἰσόδου», κατά τήν ὁποῖα δέν γίνεται πλέον πραγματική εἴσοδος, ἀλλά γίνεται μία κυκλική μετάβαση ἀπό τό ἅγιο βῆμα διά τοῦ ναοῦ πάλι στό ἅγιο βῆμα). Ἐνα ἀκόμη σημαντικό στοιχεῖο, τό ὁποῖο ἐπηρέασε τίς ἀλλαγές αὐτές στήν διάταξη τῶν Ἀκολουθιῶν, εἶναι τό γεγονός ὅτι μειώθηκε τό πλῆθος τῶν πρεσβυτέρων, τῶν διακόνων και τῶν κατωτέρων κληρικῶν πού συμμετεῖχαν σέ κάθε Ἀκολουθία. Ὡς ἐκ τούτου θεωρήθηκε κατάλληλη λύση νά συγκεντρωθοῦν οἱ Εὐχές σέ μία ἐνότητα ὅλες μαζί, ἔτσι ὥστε νά παρέχεται ἡ δυνατότητα στόν ἕνα συνήθως πρεσβύτερο, πού

τελεῖ τώρα τὴν Ἀκολουθία μόνος, νὰ ἐπιμεληθεῖ τὰ ποικίλα διαφορετικά καθήκοντα, μὲ τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ ἀσχοληθεῖ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ἀκολουθίας, λόγω τῆς ἀπουσίας διακόνου, ὑποδιακόνων καὶ ἄλλων κατωτέρων κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι μέχρι τότε ἦταν ὑπεύθυνοι γιὰ αὐτά. Ἡ κατανομή τῶν Εὐχῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς Ἀκολουθίας, ὅπως ἦταν στὸ ἀσματικό τυπικό, ἐφαρμόζεται σήμερα μόνον στὸν Ὁρθρο τοῦ Πάσχα καὶ τῆς διακαινησίμου ἑβδομάδος, στὸν ὁποῖο, ὅπως σημειώσαμε, ἔχουν διατηρηθεῖ στοιχεῖα τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσα σὲ ἓνα καθημερινὸ Ἑσπερινό. Συγκεκριμμένα οἱ ὠδὲς τοῦ κανόνου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ οἱ αἶνοι ἔχουν ἀρκετὰ κατὰ κάποιον τρόπο τὴν θέση τῶν Ἀντιφώνων (ὑπενθυμίζουμε, ὅτι δὲν λέγεται ὁ Ἐξάψαλμος). Ὡς ἐκ τούτου οἱ Εὐχὲς τοῦ Ὁρθρου κατανομονται καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς Ἀκολουθίας καὶ ἀναπέμπονται μία-μία σύμφωνα μὲ τὴν ἐξῆς διάταξη:

Στὴν μεγάλη συναπτή (πού λέγεται ἀμέσως μετὰ τὰ δέκα «Χριστὸς ἀνέστη») ἀντιστοιχεῖ ἡ πρώτη Εὐχή (Εὐχή α')

Μετὰ τὴν α' ὠδὴ τοῦ κανόνου ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή β'

μετὰ τὴν γ' ὠδὴ ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή γ'

μετὰ τὴν δ' ὠδὴ ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή δ'

μετὰ τὴν ε' ὠδὴ ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή ε'

μετὰ τὴν στ' ὠδὴ ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή στ'

μετὰ τὴν ζ' ὠδὴ ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή ζ'

μετὰ τὴν η' ὠδὴ ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή η'

μετὰ τὴν θ' ὠδὴ ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή ια'

κατὰ τὴν διάρκεια τῶν αἰνῶν λέγονται τὰ πληρωτικά καὶ σὲ αὐτὰ ἀντιστοιχεῖ ἡ Εὐχή ιβ' (σημειώνουμε, ὅτι ἡ ἐκτενὴς ἰκεσία παραλείπεται κατὰ τὴν διακαινησίμο ἑβδομάδα) καὶ ἀμέσως μετὰ, ὡς συνήθως, ἀναπέμπεται ἡ Εὐχή τῆς κεφαλοκλισίας.

Ὅπως διαπιστώνουμε, δὲν ἀναπέμπονται οἱ Εὐχὲς θ' καὶ ι', διότι ἡ πρώτη εἶναι ἡ Εὐχή τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ὁποία δὲν ἐντάσσεται στὶς Εὐχὲς τοῦ ἀσματικοῦ Ὁρθρου ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε ἐωθινὸ Εὐαγγέλιο στὴν ἀσματικὴ Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Σοφίας, καὶ ἡ δευτέρη εἶναι ἡ Εὐχή πού συνοδεύει τὸν ν' Ψαλμό, ὁ ὁποῖος δὲν ἀναγιγνώσκεται κατὰ τὴν διακαινησίμο ἑβδομάδα.

Ἐπίλογος

Τὸ ἀσματικό τυπικό εἶχε χαρακτήρα μεγαλοπρεπῆ. Ἀπαιτοῦσε γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ του πλῆθος κληρικῶν καὶ πλῆθος λαοῦ. Ἦταν τυπικό τῶν καθεδρικῶν ναῶν μὲ ὅλην τὴν σημασία τοῦ ὄρου. Τότε πού σὲ κάθε Κυριακάτικη ἢ ἑορταστικὴ σὺνάξη συνάζονταν στὸν καθεδρικό ναὸ κάθε μίας πόλεως ὁ ἐπίσκοπος, ὅλοι οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι καὶ ὅλοι οἱ κατώτεροι κληρικοί, ὅλος ὁ χριστιανικὸς λαὸς τῆς πόλεως καὶ ἀπὸ τὰ περὶχωρα, ὅσοι μποροῦσαν, τότε πού ἦταν συνήθως παρόντες καὶ ὅλοι οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πόλεων αὐτῶν τὸ ἀσματικό τυπικό ἔδιδε στὴν μεγάλη αὐτὴ σὺνάξη τὴν μεγαλοπρέπεια πού τῆς ἐπρεπε, ὥστε νὰ μποροῦν καὶ οἱ πιὸ ἀπλοῖκοι χριστιανοὶ νὰ δοῦν τὴν σὺνάξη αὐτὴ σάν μίαν προεικόνιση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔχουμε νοερὴ τὴν εἰκόνα πού περιγράφει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος γιὰ τὴν ἀπειλητικὴ ἐπίσκεψη τοῦ αὐτοκράτορα Οὐάλλη στὸν μητροπολιτικό ναὸ τῆς Καισαρείας τὴν ὥρα τῆς σὺνάξεως, τότε πού πήγαινε ὁ αὐτοκράτορας μὲ σκοπὸ νὰ φοβίσει καὶ νὰ ἐπιπλήξει τὸν μέγα ἅγιο καὶ κατέληξε νὰ ἐλεγχθεῖ, νὰ ἐκπλαγεῖ καὶ νὰ φοβηθεῖ ὁ ἴδιος ὁ αὐτοκράτορας καὶ οἱ ἀκόλουθοί του ἀπὸ τὸ θέαμα πού ἀντικρουσαν. Τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ, ἡ αὐτοκρατορία εὐρισκόταν στὴν ἀκμὴ τῆς, τὸ ἀσματικό τυπικό ἦταν ἐκεῖνο πού ἔδιδε τὸν κατάλληλο τόνο σὲ κληρὸ καὶ σὲ λαὸ ὥστε νὰ βλέπουν στὶς μεγαλοπρεπεῖς σὺνάξεις τὴν προεικόνιση τῆς ἀληθινῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ.

Ἐνα ἀδύναμο σημεῖο τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ ἦταν ὁ περιορισμένος ἀριθμὸς τῶν ὕμνων πού ἐψάλλονταν καὶ κατὰ συνέπειαν τῶν θεολογικῶν νοημάτων πού ἐκφράζονταν μέσῳ αὐτῶν. Οἱ Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ καὶ οἱ Ὠδὲς μὲ τὰ ἐφύμνια τῶν Ἀντιφώνων ἦταν τὰ βασικά ὕμνολογικά κείμενα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὰ ὁποῖα ἐπαναλαμβάνονταν ἀρκετὲς φορές μέσα σὲ κάθε μίαν ἑβδομάδα.

Ὅταν ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (†826) στά τέλη του η' αἰῶνος μὲ ἀρχὲς τοῦ θ' σὲ μίαν ἐπιστολὴν του εὐχαριστοῦσε τὸν ἡγούμενο τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Σάββα γιὰ τοὺς ὕμνους πού τοῦ εἶχε στείλει καὶ τὸν πληροφοροῦσε ὅτι θὰ ὄριζε νὰ τοὺς ψάλλουν ὡς προσθήκη στὸ τέλος τῶν ἀσματικῶν Ἀκολουθιῶν στὴν μονὴ τοῦ Στουδίου, ἔδινε

τό πρώτο έναυσμα για την σταδιακή υποχώρηση των Αντιφώνων και την συνεχή ανάπτυξη των «νέων» ύμνολογικών συνθέσεων, δηλαδή των κανόνων, των στιχηρών και των αποστίχων. Πρόσφατα την εποχή εκείνη, λίγο πριν γεννηθεί ο άγιος Θεόδωρος, οι άγιοι Άνδρέας Κρήτης (†740), Ιωάννης Δαμασκηνός (†749) και Κοσμάς ο Μαΐουμᾶ (†752/4) είχαν παρουσιάσει τις λαμπρές ύμνολογικές συνθέσεις τους, τους κανόνες και άλλους ύμνους του Πάσχα, των Χριστουγέννων, της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, τους αναστασίμους των Κυριακών και άλλων εορτών, με τις όποιες είχαν εκπλήξει τον χριστιανικό κόσμο με τον πλούτο της θεολογίας και των ποιητικών τους σχημάτων. Ήταν λοιπόν έτοιμο τό έδαφος για την μεγάλη αλλαγή, η οποία έγινε σιγά σιγά μέσα σε ένα χρονικό διάστημα τεσσάρων αιώνων. Δύο θετικά χαρακτηριστικά είχαν αυτές οι νέες συνθέσεις, που την εποχή εκείνη άρχισαν να εκποπίζονται τα Αντίφωνα. Τό ένα ήταν θεολογικό χαρακτηριστικό και τό άλλο πρακτικό. Τό πρακτικό ήταν ότι οι ύμνοι εισήγαγαν την ποικιλία των κειμένων και των ήχων με αποτέλεσμα οι Άκολουθίες να παρουσιάζουν όλο και αυξανόμενο πλούτο και ποικιλία και ως προς τά κείμενα και ως προς την μουσική μελωδία. Χαρακτηριστικό του άσματικού τυπικού, όπως είδαμε, ήταν οι συχνές και συνεχείς επαναλήψεις των ιδίων Ψαλμών και των ιδίων εφυμνίων, γεγονός που τό έκανε να φαίνεται μονότονο σε σύγκριση με τους νέους ύμνους των κανόνων, με τά στιχηρά τροπάρια και τά απόστιχα, τά όποια επάλλονταν είτε μία φορά τόν χρόνο είτε κάθε όκτώ εβδομάδες κατά τους όκτώ ήχους, ως εκ τούτου γίνεται άμέσως κατανοητός ό λόγος, για τόν όποιο τά παλαιά Αντίφωνα όλίγον κατ' όλίγον εγκαταλείπονταν και υποχωρούσαν εμπρός στην εμφάνιση των νέων ύμνων. Τό θεολογικό χαρακτηριστικό είναι ότι οι νέοι ύμνοι μεταφέρουν στην καθημερινή λειτουργική πράξη τόν θεολογικό πλούτο της Έκκλησίας. Οίσοδήποτε χριστιανός, όσοδήποτε έγγράμματος ή άγράμματος και άν ήταν είχε την δυνατότητα, έφ' όσον έσύχναζε σίς συνάξεις της έκκλησίας, να μαθαίνει σιγά σιγά και χωρίς ιδιαίτερο κόπο, αντιθέτως μάλιστα με τόν πιο εύχαριστο και ψυχαγωγικό τρόπο, μέσα από την ύμνωδία, όλα τά θεολογικά δόγματα της έκκλησίας περί της σωτηρίας του ανθρώπου,

περί της έν Χριστώ οικονομίας, όπως επίσης μέσα από τους βίους των άγίων, τους όποιους οι νέοι ύμνοι διηγούνταν με ποιητικό τρόπο, να μαθαίνει αυτό που έπρεπε να πράττει ό ίδιος για να όμοιάσει με τους άγιους και να οικειωθεί την σωτηρία που ό Χριστός έχάρισε στον άνθρωπο.

Τό πρώτο και άνεπανόρθωτο πλήγμα στό Άσματικό τυπικό τό έδωσε η Φραγκοκρατία με την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως τό 1204. Ό άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης τό λέγει ξεκάθαρα και τά γεγονότα τό επιβεβαιώνουν. «Και μάλλον οι έσχηκότες άρχηθεν ταύτην δή την ακολουθίαν, οι Κωνσταντινουπολίται, τούτο άρτι θαυμάζουσι μή ειδότες ως ταύτα διωγμῶ Λατίνων τά κάλλιστα κατέλιπον έθη»^{xi}, στην εποχή του, λέγει, ακόμη και οι Κωνσταντινουπολίτες άπορούσαν για τίς άσματικές Άκολουθίες, διερωτώμενοι τί είδους Άκολουθίες είναι αυτές, διότι ούτε εκείνοι δέν έγνώριζαν, ότι αυτήν την θαυμαστή λειτουργική πράξη την είχαν εγκαταλείψει λόγω του διωγμού που ύπέστησαν από τους Λατίνους. Όταν μετά από έξηντα περίπου έτη επανήλθαν σίς θέσεις τους, ό αυτοκράτορας και ό πατριάρχης είχαν ήδη παρέλθει δύο γενιές όρθοδόξων χριστιανών, που σίς δύσκολες εκείνες περιστάσεις είχαν εφαρμόσει πολλές αλλαγές στό τυπικό, οι όποιες προέρχονταν από πρότυπα του μοναστηριακού τυπικού. Όσο και άν ήθελαν να επαναφέρουν την παλαιά τάξη των Άκολουθιών πολλά είχαν ξεχαστεί και ήταν πολύ δύκολο να επανέλθει τό τυπικό στην παλαιά του αίγλη. Στην Άγία Σοφία της Κωνσταντινουπόλεως εφαρμόστηκε πάλι τό άσματικό τυπικό με πολύ περισσότερες τώρα αναμίξεις από τό μοναστηριακό τυπικό. Παραδείγματος χάριν στή κατανομή του Ψαλτηρίου μέσα σίς Άκολουθίες εμφανίζεται η τάση να όλοκληρώνεται τώρα τό Ψαλτήριον μία φορά μέσα σε κάθε εβδομάδα και όχι περισσότερες, όπως ήταν παλαιότερα. Έμφανίζεται λοιπόν νέα κατανομή των Αντιφώνων, ώστε να ψάλλονται λιγότερα Αντίφωνα σε κάθε Άκολουθία και έτσι να επιτυγχάνεται ό σκοπός που αναφέραμε. Μία άλλη τάση ήταν τά Αντίφωνα που την μία εβδομάδα επάλλονταν στους Έσπερινούς, την επομένη εβδομάδα να ψάλλονται στους Όρθρους και αντιστρόφως. Με τόν τρόπο αυτό έμειώθηκε η παρουσία των Αντιφώνων σίς Άκολουθίες και προσεφέρθη ό χρόνος,

πού ήταν απαραίτητος για τήν ανάπτυξη τῶν νέων εἰδῶν τῶν ὕμνων. Μὲ τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453 καὶ τήν πικρὴ ἐξέλιξη τῆς ἱστορίας τὸ ταπεινὸ καὶ καταφυκτικὸ μοναστηριακὸ τυπικὸ ἐφαρμόστηκε πλέον καθ' ὅλοκληρίαν. Ἔπαυσε νὰ ὑπάρχει αὐτοκράτορας, ἔπαυσαν νὰ λειτουργοῦνται μὲ λαμπρότητα οἱ μεγάλοι ναοί. Τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν πού συνάζονταν δὲν εἶχαν πλέον τὴ διάθεση νὰ συμμετέχουν σὲ μία μεγαλοπρεπῆ τελετῆ, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ θρηνησοῦν γιὰ τὴν κατάστασι, στὴν ὁποία εὐρίσκονταν, καὶ νὰ παρακαλέσουν τὸν Θεὸ μὲ πολλὴ ταπείνωσι νὰ τοὺς διαφυλάττει ἄτρωτους ἀπὸ τίς ποικίλες ἀπει-

λές. Ἔτσι τὸ τυπικὸ τῶν Ἀκολουθιῶν ἐπῆρε τὸ καταφυκτικὸ καὶ ταπεινὸ ὕφος πού γνωρίζουμε. Τὸ θαῦμα ἦταν, ὅτι μέσα σὲ αὐτὸ τὸ ταπεινὸ καὶ καταφυκτικὸ ὕφος τῶν μοναστηριακῶν Ἀκολουθιῶν, μέσα ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν ὕμνων, τὸν θεολογικὸ, τὸν ποιητικὸ καὶ τὸν μουσικὸ πλοῦτο, ἐδιδάσκονταν ὅλοι, ἀπὸ τὸν πατριάρχη μέχρι τὸν τελευταῖο χριστιανό, μὲ τὸν τελειότερο τρόπο τὴν θεολογία τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ, τῆς ταπεινῆς βιοτῆς Του μέσα σὲ ἓνα ταπεινὸ κόσμον καὶ τοῦ κεκρυμμένου μυστηρίου τῆς Ἀναστάσεως τῶν πᾶντων.

Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- i Μεγ. Βασιλείου, Ἐπιστολὴ 207, τοῖς κατὰ Νεοκαισαρείαν κληρικοῖς. ΒΕΠΕΣ 55, 240-243.
- ii Περί τῆς Θείας Προσευχῆς, κεφ. 347. MPG 155, 624-625.
- iii Κατ' ἐξοχὴν στό Τυπικόν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, Mateos, J., *Le Typicon de la Grand Église*, tome I-II (*Orientalia Christiana Analecta* 165-166). Roma 1962, 1963, σὲ πολλά σημεῖα (βλ. στό εὑρετήριο) σημειώνεται, ὅτι δὲν λέγει ὁ διάκονος τὸ «Εὐλόγησον, δέσποτα, ἀλλ' οὕτως ἄρχεται· Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν».
- iv Περισσότερα περὶ αὐτοῦ βλ. Κουμαριανοῦ, Θεοδώρου, «Ἡ εὐταξία τῆς θείας λατρείας ὡς μέσον λειτουργικῆς ἀγωγῆς» στό «Λειτουργικὴ Ἀγωγή», Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 2010, σελ. 293-319.
- v Βλέπε Strunk, O., *The Byzantine Office at Hagia Sophia*. *Dumbarton Oaks Papers* 9-10 (1956), σελ. 190-191.
- vi Περί τῆς Θείας Προσευχῆς, κεφ. 345. MPG 155, 624.
- vii Δέν εἶναι σαφές πότε ἐφαρμοζόταν ἡ κατάλυσι τῶν ἁγίων ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης. Ἀπὸ τὸν ἑ' αἰῶνα καὶ ἐξῆς στό χειρόγραφο Εὐχολόγιον φαίνεται, ὅτι ἔχει ἐπικρατήσει πλέον ἡ κατάλυσι νὰ γίνεταί στό σκευοφυλάκιον.
- viii Περί τῆς Θείας Προσευχῆς, κεφ. 348. MPG 155, 633-636.
- ix Βλ. τὸν ὄρο στό εὑρετήριο τῆς ἐκδόσεως τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας (ἀνωτέρω σημ. 3).
- x Βλ. Arranz, *Les prières sacerdotales des vePRES byzantines*. *Orientalia Christiana Periodica* 37(1971)114-115. Τὸ ἀρχαιότερο χειρόγραφο Εὐχολόγιον, στό ὁποῖο συγκεντρώνονται ὅλες οἱ Εὐχές σὲ μία ὁμάδα χωρὶς ἀντιστοίχησι μὲ Ἀντίφωνα προέρχεται ἀπὸ τὴν Καλαβρία καὶ εἶναι γραμμένο μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1197-1211. Ὁ πιθανότερος λόγος, πού καταγράφονται ὅλες οἱ Εὐχές καὶ δὲν ἀπορρίπτεται καμμία, εἶναι, ὅτι οἱ Εὐχές θεωροῦνταν πάντα ἀνεξάρτητες ἀπὸ τίς ἐναλλαγές τῶν Ἀντιφώνων καὶ, ὅπως ἔχουμε ἤδη ἀναφέρει, δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ ἀλλοιωθεῖ τὸ περιεχόμενον τοῦ Εὐχολογίου ἐπειδὴ ἔχει ἀλλοιωθεῖ σὲ κάποιον βαθμὸ ἢ διάταξι τοῦ Ἐσπερινοῦ ἢ τοῦ Ὁρθοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ψαλλομένων Ἀντιφώνων. Οἱ ἐπόμενοι χρονικὰ μάρτυρες τῆς πράξεως αὐτῆς προέρχονται ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἀπὸ τὸν 18' αἰ. καὶ ἐξῆς. Οὐσιαστικὰ καὶ πρακτικὰ αὐτοὶ εἶναι οἱ πρώτοι χρονολογικὰ μάρτυρες τῆς συγκεντρώσεως τῶν Εὐχῶν καὶ τῆς ἀναγνώσεώς τους μυστικῶς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Προοιμιακοῦ Ψαλμοῦ ἢ τοῦ Ἐξαψάλμου (οἱ ὁποῖοι προέρχονται ἀπὸ τὸ μοναστηριακὸ τυπικὸ) λόγῳ τῆς πλήρους ἐξαφανίσεως τῶν Ἀντιφώνων.
- xi Περί τῆς Θείας Προσευχῆς, κεφ. 347. MPG 155, 625.

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

**Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας 921/2015
(Νομοθετικό Καθεστῶς Ἱεροῦ Προσκυνήματος
Παναγίας Σουμελά)**

Μέ σχολιασμό τοῦ Θεοδώρου Παπαγεωργίου,
Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἀριθμός 921/2015
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Γ'

Σύνθεση: Αἰκ. Συγγούνα, Ἀντιπρόεδρος ΣτΕ, Πρόεδρος τοῦ Γ' Τμήματος, Φ. Τζίμας, Δ. Μακρῆς, Β. Ἀναγνωστοπούλου - Σαρρῆ, Θ. Τζοβαρίδου, Σύμβουλοι, Π. Τσούκας, Ἰ. Παπαγιάννης (εἰσηγητής), Πάρεδροι.

Παριστάμενοι δικηγόροι: Ἀναστάσιος Μιχόπουλος, Θεόδωρος Παπαγεωργίου, Κωνσταντῖνος Χρυσογόνος, Δήμος Νικόπουλος.

«Μέ τήν αἴτηση αὐτή τό αἰτοῦν σωματεῖο ἐπιδιώκει νά ἀκυρωθοῦν: 1) ἡ ὑπ' ἀριθμ. 47/1973 Κανονιστική Διάταξη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 2) ὁ ὑπ' ἀριθμ. 215/2010 Κανονισμός τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί 3) ἡ ὑπ' ἀριθμ. 9/2010 ἀπόφαση (πρακτικό 5/28.12.2010) τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Καστανιάς Δήμου Βεροίας καί κάθε ἄλλη σχετική πράξη ἢ παράλειψη τῆς Διοικήσεως.

Ἡ ἐκδίκαση ἄρχισε μέ τήν ἀνάγνωση τῆς ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητῆ, Παρέδρου Ἰ. Παπαγιάννη.

Κατόπιν τό δικαστήριο ἄκουσε τόν πληρεξούσιο τοῦ αἰτοῦντος σωματείου, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε καί προφορικά τούς προβαλλόμενους λόγους ἀκυρώσεως καί ζήτησε νά γίνει δεκτή ἡ αἴτηση, τόν πληρεξούσιο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τό δικηγόρο τοῦ παρεμβαίνοντος σωματείου καί τόν πληρεξούσιο τῶν παρεμβαίνόντων: α) Ἐκκλησιαστικοῦ Προσκυνήματος καί β) Ἱερᾶς Μητροπόλεως, οἱ ὁποῖοι ζήτησαν τήν ἀπόρριψή της.

Μετά τή δημόσια συνεδρίαση τό δικαστήριο συνήλθε σέ διάσκεψη σέ αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου καί

Ἄφου μελέτησε τά σχετικά ἔγγραφα
Σκέφθηκε κατά τό Νόμο

1. Ἐπειδή μέ τήν κρινόμενη αἴτηση, γιά τήν ἄσκηση τῆς ὁποίας καταβλήθηκε τό νόμιμο παράβολο (...), ζητεῖται ἡ ἀκύρωση α) τῆς ὑπ' ἀριθμ. 47/1973 Κανονιστικῆς Διατάξεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περί διοικήσεως, λειτουργίας καί διαχειρίσεως τοῦ (Πανελληνίου) Ἱεροῦ Ἰδρύματος «Ἱερά Μονή τῆς Παναγίας Σουμελά» (Α' 58/14.3.1973), β) τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθμ. 215/2010 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περί λειτουργίας, διοικήσεως καί διαχειρίσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Προσκυνήματος «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΙΕΡΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΟΥΜΕΛΑ» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας καί Ναούσης (Α' 191/8.11.2010) καί γ) τῆς ὑπ' ἀριθμ. 9/2010 ἀπόφασης (πρακτικό 5/28.12.2010) τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Καστανιάς Δήμου Βεροίας, μέ τήν ὁποία ὀρίζεται μέλος, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Δήμου Βεροίας, γιά τή συγκρότηση τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ ὡς ἄνω Ἐκκλησιαστικοῦ Προσκυνήματος, καθώς καί ὁ ἀναπληρωτής του.

2. Ἐπειδή στή δίκη παρεμβαίνουν διά χωριστῶν δικογράφων, μέ ἔννομο συμφέρον καί ἐν γένει παραδεκτῶς, α) τό Νομικό Πρόσωπο μέ τήν ἐπωνυμία «Πανελλήνιον Ἱερόν Προσκύνημα Παναγίας Σουμελά» καί β) ἡ Ἱερά Μητρόπολη Βεροίας, Ναούσης καί Καμpanίας. Παρεμβαίνει ἐπίσης, διά κοινοῦ δικογράφου μέ τό ὑπό στοιχεῖο α) νομικό πρόσωπο, τό Σωματεῖο (ν.π.δ.δ.) μέ τήν ἐπωνυμία «Παναγία Σουμελά»,

3. Ἐπειδή καθ' ὃ μέρος ἡ κρινόμενη αἴτηση στρέφεται κατά τῆς ὑπ' ἀρ. 47/1973 Κανονιστικῆς Διατάξεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρέπει

νά απορριφθεί ως εκπρόθεσμη, σύμφωνα με τό άρθρο 46 παρ. 1 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), δεδομένου ότι η ανωτέρω πράξη δημοσιεύθηκε στην Έφημερίδα της Κυβερνήσεως (Α' 58/14.3.1973) τριάντα (38) έτη περίπου πριν την άσκηση της αίτησεως.

4. Έπειδή τό αίτοϋν σωματείο άσκει την αίτηση με έννομο συμφέρον, δοθέντος ότι, όπως προβάλλεται και δέν άμφισβητείται, μετέχει, υπό την ιδιότητα του άναγνωρισμένου και ενεργοϋ ποντιακοϋ σωματείου, με εκπροσώπους του στο «ΚΟΙΝΟ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ», δηλαδή σέ συλλογικό όργανο του συσταθέντος με τό β.δ. 924/1966 νομικοϋ προσώπου δημοσίου δικαίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ», του όποιου τή διοίκηση και λειτουργία άφορουν οί προσβαλλόμενες πράξεις (άρθρα 6 παρ. 2 του β.δ. 924/1966, 6 παρ. 2 και 3 της 47/1973 Καν. Διατάξεως της Έρεās Συνόδου, 6 παρ. 2-3 του Καν/σμοϋ 215/2010 της Έρεās Συνόδου).

5. Έπειδή με τό άρθρο 5 του ν. 4326/1963 (Α' 157) προβλέφθηκε ότι διά διατάγματος εκδιδόμενου με πρόταση του Έπουργοϋ Παιδείας και Θρησκευμάτων επιτρέπεται όπως ναοί ένοριακοί ή μή, παρεκκλήσια ή έξωκλήσια, έξαιρούνται της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας περί ιερών ναών και έφημερίων, καθιστάμενοι ίδια νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, καθώς και νά καθορίζεται ή διοίκηση, ή διαχείριση και διάθεση των πόρων τους. Κατ' έπίκληση της ανωτέρω έξουσιοδοτικής διατάξεως εκδόθηκε τό β.δ. 924/1966 (Α' 250), με τά άρθρα 1 και 2 του όποιου όρίζεται ότι ό εύρισκόμενος στην περιφέρεια της (πρώην) Κοινότητας Καστανιάς του Ν. Ήμαθίας μή ένοριακός ναός της «Παναγίας Σουμελά» έξαιρείται των διατάξεων της εκάστοτε νομοθεσίας περί ιερών ναών και έφημερίων και καθίσταται ίδιο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, έδρεϋον στή Θεσσαλονίκη, ως ίδρυμα «Θρησκευτικόν και κοινωφελές», τό όποιο υπάγεται «υπό την έποπτεία και τόν έλεγχον του Έπουργείου Έθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων και υπό την πνευματικήν έπιστασίαν της Έρεās Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης». Σύμφωνα με τό άρθρο 3 του ως άνω βασιλικοϋ διατάγματος, σκοποί του συσταθέντος ν.π.δ.δ. ήσαν, μεταξύ άλλων, ή συντήρηση, σύμφωνα με τίς θρησκευτικές, έθνικές και κοινωνικές παραδόσεις

του Ποντιακοϋ Έλληνισμοϋ, του ως άνω ναοϋ και ή φύλαξη σέ αυτόν της ιερής εικόνας της «Παναγίας Σουμελά» (ή όποία μεταφέρθηκε στην Έλλάδα από την Έερά Μονή Σουμελά του Πόντου), ή άνέγερση στον ίδιο χώρο και νεότερου, μεγαλοπρεποϋς ναοϋ της «Παναγίας Σουμελά», ή συντήρηση, βελτίωση, επέκταση και έπισκευή ύφισταμένων βοηθητικών έγκαταστάσεων, καθώς και ή άνέγερση νέων «πρός έξυπηρέτησιν των άναγκών του Έεροϋ Ναοϋ ..., του προσωπικοϋ του και των προσκυνητών», ή εκτέλεση κοινωφελών και άλλων συναφών έργων στην περιοχή του ίδρουμένου ν.π.δ.δ. και στον περιβάλλοντα χώρο αυτού, ή άνάπτυξη των έθνικοθρησκευτικών δεσμών μεταξύ όλων των εν γενει των εκ Πόντου καταγομένων όρθοδόξων Έλλήνων» και «ή διατήρησις του προσκυνηματικοϋ και θρησκευτικοϋ χαρακτήρος του ιδρύματος». Με τό άρθρο 4 του β.δ. 924/1966 προβλέφθηκε ότι πόροι εκ του ίδρυθέντος ν.π.δ.δ. είναι, μεταξύ άλλων, τά έσοδα «εκ της προσκυνήσεως» της ιερής εικόνας της «Παναγίας Σουμελά», ή προικοδότηση του νομικοϋ προσώπου με 50.000 δρχ. από τό Σωματείο «Παναγία Σουμελά», καθώς και «τά έσοδα εν γενει της κατά οικείον δωρητήριον ειδικής εκ μέρος του Σωματείου προς αυτό δωρεάς πενήκοντα (50) στρεμμάτων εκτάσεως γής, κειμένης εις την ένθα και ό Ναός άνατολικήν πλευράν του όρους Βεργίου της περιφερείας της Κοινότητος Καστανιάς του Νομοϋ Ήμαθίας».

6. Έπειδή, με τό άρθρο 59 παρ. 1 του ν. 590/1977 «Περί του Καταστατικοϋ Χάρτου της Έκκλησίας της Ελλάδος» (Α' 146) όρίζεται ότι ή διοίκηση και διαχείριση των κειμένων στην περιοχή της Έκκλησίας της Ελλάδος Έερών Προσκυνημάτων καθορίζεται, έφ' όσον αυτά έχουν τεθεί από πολλοϋ χρόνου στή δημόσια λατρεία («...τούτων εκπαλαι τεθειμένων και εις την δημοσίαν λατρείαν...») και «άνεξαρτήτως της μέχρι τουδε νομικής αυτών μορφής και καταστάσεως», με αποφάσεις της Διαρκοϋς Έερεās Συνόδου, οί όποίες εγκρίνονται από την Έερά Σύνοδο της Έεραρχίας και δημοσιεύονται στην Έφημερίδα της Κυβερνήσεως (διάταξη όμοίου περιεχομένου προς την ανωτέρω περιείχε τό άρθρο 42 παρ. 7 του ν.δ. 126/1969, Α' 27, του προϊσχύσαντος δηλαδή Καταστατικοϋ

Χάρτη της Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος). Μὲ τὴν παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 59 τοῦ ν. 590/1977 ὁρίζεται ὅτι Πρόεδροι τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων εἶναι «αὐτοδικαίως» οἱ οἰκεῖοι Μητροπολίτες. Κατ' ἐφαρμογὴν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ἐκδόθηκε ἡ ἀπὸ 11.3.2010 ἀπόφαση τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου (Συνοδικὴ Περίοδος 153η, Συνεδρία ΚΑ'), μὲ τὴν ὁποία ἀποφασίσθηκε νὰ ἀναγνωρισθοῦν οἱ ὑφιστάμενοι δύο Ἱεροὶ Ναοὶ τῆς Παναγίας Σουμελᾶ στὴν Καστανιά Ἡμαθίας ὡς «προσκυνηματικοί», νὰ ἐγκριθεῖ τὸ ὑποβληθέν ἀπὸ τὸν οἰκεῖο Μητροπολίτη σχέδιο Κανονισμοῦ γιὰ τὴ λειτουργία, διοίκηση καὶ διαχείριση τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος καὶ νὰ ὑποβληθοῦν «ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω» πρὸς ἔγκριση στὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας, ἡ ὁποία τὰ ἐνέκρινε μὲ τὴν ἀπὸ 8.10.2010 ἀπόφασή της. Κατόπιν τούτου δημοσιεύθηκε στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ὁ προσαλλόμενος ἤδη Κανονισμὸς διοικήσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος μὲ ἀριθμὸ 215/2010. Στὴν ἀνωτέρω ἀπόφαση τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ἀναφέρεται, μεταξύ ἄλλων, ὅτι ἡ Σύνοδος ἔλαβε ὑπ' ὄψιν «τὴν ἀπὸ 8.2.2010 ὁμόφωνον εἰσήγησιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Σωματείου «Παναγία Σουμελᾶ» περὶ συμμετοχῆς πλέον τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτου εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Ἱερῶν Ναῶν», καθὼς καὶ «τὴν ἀπὸ ἐτῶν πανελλήνιον καὶ ὑπερτοπικὴν λατρευτικὴν σημασίαν, ἣν ἔχουν προσλάβει οἱ δύο ἀνωτέρω Ἱεροὶ Ναοὶ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ εὐλαβοῦς ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ, περιελθόντες οὕτως ἤδη ἀπὸ καιροῦ εἰς τὴν δημοσίαν λατρείαν». Ὅπως, ἐξ ἄλλου, προκύπτει ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ φακέλου, κατόπιν παραχωρήσεως τὸ ἔτος 1952 ἐκτάσεως 500 στρεμμάτων ἀπὸ τὴν τότε Κοινότητα Καστανιάς στό Σωματεῖο «Παναγία Σουμελᾶ», τὸ τελευταῖο ἀνήγγειρε μὴ ἐνοριακὸ ναὸ πρὸς τιμὴν τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου», στόν ὁποῖο τοποθετήθηκε ἡ παραχωρηθεῖσα στό Σωματεῖο μὲ πράξη του τότε Ὑπουργείου Ἑθνικῆς Παιδείας κ.λπ. (ἀριθ. πρωτ. 94456/3466/3.11.1952) ἱερὴ εἰκόνα τῆς «Παναγίας Σουμελᾶ», ἡ ὁποία εἶχε μεταφερθεῖ στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη Ἱερά Μονὴ Σουμελᾶ τοῦ Πόντου. Μετὰ τὴν ἐγκατάσταση τῆς εἰκόνας ἄρχισαν νὰ συρρέουν στόν ναὸ, κατὰ τὸν ἑορτασμό τοῦ Δεκαπενταγούστου, προσκυνητὲς ποντιακῆς κυρίως καταγωγῆς. Ἐν

ὄψει τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἐκδόθηκε τὸ β.δ. 924/1966, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ὑφιστάμενος τότε ιδιόκτητος μὴ ἐνοριακὸς ναὸς ἀπέκτησε ἴδια νομικὴ προσωπικότητα καὶ ἐξαιρέθηκε ἀπὸ τὴν ἐκάστοτε ἰσχύουσα νομοθεσία περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων, καθὼς σέ διαφορετικὴ περίπτωσις ἔπρεπε ἢ νὰ ἀπαλλοτριωθεῖ ἀναγκαστικῶς ὑπὲρ τοῦ πλησιέστερου ἐνοριακοῦ ναοῦ ἢ νὰ κλείσει (ἄρθρο 6 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος τότε ἀ.ν. 2200/1940 περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων, Α' 42).

7. Ἐπειδὴ, μὲ τὰ ἀνωτέρω δεδομένα, οἱ ὑφιστάμενοι ἱεροὶ ναοὶ τῆς Παναγίας Σουμελᾶ στὴν Καστανιά Ἡμαθίας, ὡς ἔχοντες ἀπὸ τὴ δημιουργία τους προεχόντως χαρακτηριστὰ «Ἱεροῦ Προσκυνηματος», δηλαδὴ θρησκευτικοῦ χώρου ὁ ὁποῖος ἐτέθη, μὲ τὴ συναίνεση τοῦ κυρίου τοῦ χώρου, ἀπὸ μακροῦ χρόνου σέ δημόσια λατρεία καὶ κατέστη ἔτσι πράγμα ἐκτὸς συναλλαγῆς κατὰ τὸ ἄρθρο 966 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα, προορισμένο γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση θρησκευτικοῦ σκοποῦ (βλ. ΣΕ Ὁλομ. 2068/1999, πρβλ. ΣΕ Ὁλομ. 3345/1975, ΣΕ Ὁλομ. 1496/1974), ὑπάγονται στὴ διάταξη τοῦ ἄρθρου 59 τοῦ ν. 590/1977, ἡ ὁποία, κατὰ τὴ ρητὴ καὶ ἀδιάστικτη διατύπωσή της, ἐφαρμόζεται σέ ὅλα τὰ Ἱερά Προσκυνηματα πού βρῖσκονται στὴ γεωγραφικὴ περιοχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀνεξαρτήτως τοῦ μέχρι τὴ θέσπισις τοῦ ν. 590/1977 νομικοῦ τους καθεστώτος. Ἡ ἴδρυσις, συνεπῶς, ἰδιαίτερου νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου μὲ τὸ β.δ. 924/1966, ἐξαιρεθέντος ἀπὸ τὴν ἐκάστοτε ἰσχύουσα νομοθεσία περὶ ἱερῶν ναῶν, οὐδόλως κωλύει τὴν ὑπαγωγή του στό ἄρθρο 59 τοῦ ν. 590/1977, δηλαδὴ ἀφ' ἑνὸς τὴν ἀνάθεσις ἐκ τοῦ νόμου τῆς προεδρίας του στόν οἰκεῖο Μητροπολίτη καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν καθορισμὸ τῶν ἐιδικότερων ὄρων τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεώς του μὲ τίς προβλεπόμενες στὴν ἴδια διάταξη πράξεις τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Οἱ συναφεῖς, ἄλλωστε, πρὸς τὸν ἀνωτέρω χαρακτήρα τοῦ ὡς ἄνω νομικοῦ προσώπου νόμιμοι σκοποὶ του, ὅπως προσδιορίσθηκαν ἀρχικὰ μὲ τὸ β.δ. 924/1966 καὶ ἐπαναλαμβάνονται μὲ τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ προσαλλομένου Κανονισμοῦ 215/2010, διατηροῦνται εἰς τὸ ἀκέραιο, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἀνάπτυξις «τῶν θρησκευτικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐθνικῶν δεσμῶν μεταξύ ὄλων

τῶν καταγομένων ἐκ τοῦ Πόντου Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων» (άρ. 3 παρ. 7 τοῦ Καν. 215/2010). Ἀπό κανένα, ἐξ ἄλλου, στοιχείο τοῦ φακέλου δέν προκύπτει ὅτι μέ τίς διατάξεις τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος τῆς Παναγίας Σουμελά θίγεται ὁποιοσδήποτε ὄρος τεθείς μάλιστα καί ὑπέρ τρίτων, ὅπως τό αἰτοῦν Σωματεῖο τῆς μνημονευομένης στό ἄρθρο 4 τοῦ β.δ. 924/1966 δωρεᾶς τοῦ Σωματείου «Παναγία Σουμελά», μέ εἰσήγηση τοῦ ὁποίου, ὅπως προαναφέρθηκε, ἐκδόθηκε ὁ προσβαλλόμενος ἤδη Κανονισμός. Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω, οἱ λόγοι ἀκρωσεως μέ τούς ὁποίους προβάλλεται: α) ὅτι τό ἴδρυθῆν μέ τό β.δ. 924/1966 νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου δέν ὑπάγεται στό πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 59 τοῦ ν. 590/1977 ὡς ἴδρυθῆν βάσει ἐιδικοῦ νομοθετικοῦ καθεστῶτος (ἄρθρο 5 τοῦ ν. 4326/1963), β) ὅτι τό ἄρθρο 59 τοῦ ν. 590/1977 δέν μπορούσε νά τύχει ἐφαρμογῆς λόγω τοῦ ὅτι τό συσταθῆν μέ τό ὡς ἄνω διάταγμα νομικό πρόσωπο εἶχε χαρακτήρα προεχόντως «κοινοφελῆ» καί «ἐθνικό» καί ὄχι «ἐκκλησιαστικό» καί γ) ὅτι παραβιάζεται τό ἄρθρο 109 τοῦ Συντάγματος, διότι ἡ συνταγματική αὐτή διάταξη δέν ἐπιτρέπει «τὴν ἄσκηση δικαιοδοσίας ἐπὶ Ἱεροῦ –μὴ ἐνοριακοῦ– Ναοῦ ἢ Ἱεροῦ Προσκυνηματος, πού προέρχεται ἀπό ἰδιωτική πρωτοβουλία καί διάθεση περιουσιακῶν στοιχείων», πρέπει νά ἀπορριφθοῦν, οἱ δύο πρῶτοι, ὡς ἀβάσιμοι καί ὁ τρίτος προεχόντως ὡς ἀόριστος.

8. Ἐπειδή, κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, πρέπει νά ἀπορριφθοῦν ἡ αἴτηση ἀκρωσεως ... καί νά γίνουν δεκτές οἱ παρεμβάσεις τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Προσκυνηματος «Παναγία Σουμελά» καί τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας, Ναούσης καί Καμπανίας».

Ἐξηγητικό σημείωμα

Θεοδώρου Παπαγεωργίου, Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος:

Ἡ παρούσα ἀπόφαση εἶναι σημαντική γιὰ τίς σχέσεις Ἐκκλησίας καί Κράτους, καθ' ὅσον δέχεται ὅτι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 59 παρ. 1 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ν.

590/1977), ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας (Ι.Σ.Ι.) ἔχει τὴν νόμιμη δυνατότητα νά ἀνακηρύσσει Ἱερούς Ναούς, πού ἔχουν τεθεῖ ἀπό ἐτῶν στή δημοσία λατρεία, σέ «Ἱερά Προσκυνηματα» καί νά καθορίζει μέ δικό της Κανονισμό τὴ διοίκηση καί διαχείρισή τους, ἀκόμα καί ἐάν παλαιότερα ἡ Πολιτεία εἶχε μέ προγενέστερο, ἐιδικό νόμο ἢ διοικητική πράξη (π.χ. κατ' ἐξουσιοδότηση τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ νόμου 4326/1963) καταστήσει τούς ἴδιους Ναούς (κρατικά) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου καί εἶχε ρυθμίσει τὴ διοίκηση καί διαχείρισή τους κατὰ παράκαμψη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Οὐσιώδη ρόλο στήν παραδοχὴ αὐτῆ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας διαδραμάτισε ἡ μνεία τοῦ ἄρθρου 59 παρ. 1 Κ.Χ.Ε.Ε., ὅτι ἡ διάταξη αὐτὴ ἐφαρμόζεται σέ ὅλους τους Ἱ. Ναούς «ἀνεξαρτήτως τῆς μέχρι τοῦδε νομικῆς αὐτῶν μορφῆς καί καταστάσεως», γεγονός πού σημαίνει τὴν παροχὴ ἐιδικῆς νομοθετικῆς ἐξουσιοδότησης στήν Ι.Σ.Ι., ὡστε μέ Κανονισμό τῆς νά καταργεῖ τυχόν ἐιδικούς νόμους ἢ διοικητικές πράξεις, ὑπὸ τὴν προϋπόθεση ὅτι ἡ Ι.Σ.Ι. διαπιστώνει μέ ἐιδικὴ αἰτιολογία ὅτι αὐτοὶ οἱ Ναοὶ ἔχουν «προσκυνηματικό» χαρακτήρα. Στό σημεῖο αὐτό ἡ ἀπόφαση αὐτὴ δικαιώνει τίς γνωμοδοτήσεις ὑπ' ἀριθμ. 59/5.8.2006 καί 18/22.2.2007 τοῦ ἐπιστημονικοῦ συμβούλου τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Ἄν. Μαρίνου, πρὸς τίς ὁποῖες συντάχθηκε καί ἡ ὁμοία ὑπ' ἀριθμ. 22/11.3.2010 γνωμοδότησή μου ἐπὶ τοῦ σχεδίου τοῦ ψηφισθέντος Κανονισμοῦ 215/2010.

Στὴν ἐπίδικη περίπτωση, συνέτρεχε ἡ ἰδιαιτερότητα ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἰδιοκτήτους Ἱερούς Ναούς (ἀνεγερθέντες ἐπὶ ἰδιωτικῆς ἔκτασης, παραχωρημένης παλαιότερα ἀπὸ τό Δημόσιο σέ σωματεῖο), ὅποτε κρίθηκε ἐπίσης ὅτι ὁ κρινόμενος Κανονισμός 215/2010 τῆς Ι.Σ.Ι. δέν παραβίαζε τό ἄρθρο 109 τοῦ Συντάγματος (γιὰ τὴν προστασία τῆς βούλησης διαθετῶν καί δωρητῶν ὑπέρ κοινοφελῶν σκοπῶν), ἀφοῦ ὁ ἰδιοκτήτης τῶν Ἱερῶν Ναῶν συναίνεσε ρητῶς ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 59 παρ. 1 τοῦ Κ.Χ.Ε.Ε. καί ἐπὶ τοῦ σχεδίου Κανονισμοῦ πρὶν τὴν ψήφισή του, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀναλάβει τὴν προεδρία τοῦ Ἱ. Προσκυνηματος ὁ ἐπιχώριος Μητροπολίτης.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Κανονισμός συστάσεως και λειτουργίας
 του Κέντρου Παιδείας και Πολιτισμού
 «Ἡ Ἁγία Φιλοθέη ἡ Ἀθηναία»
 τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν:

1. Τά ἄρθρα 29 παρ. 2 καί 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Φ.Ε.Κ. Α'146/1977), ὅπως ἔχουν τροποποιηθεῖ διά τοῦ ἄρθρου 68 τοῦ Ν. 4235/2014.

2. Τάς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τό χριστεπώνυμον πλήρωμα, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπό τās Εὐαγγελικὰς ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας καί τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

3. Τάς ὑφισταμένας κοινωνικὰς, ποιμαντικὰς καί πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1040/27.3.2015 Πρότασιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

5. Τὴν ἀπὸ 2.4.2015 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἀποφασίζει

Συνιστᾷ εἰς τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν ἐκκλησιαστικόν ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Κέντρον Παιδείας, Πολιτισμοῦ καί Ἐθελοντισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», ἡ ὀργάνωσις, διοίκησις, διαχείρισις καί λειτουργία τοῦ ὁποῖου θά διέπεται ἀπὸ τās διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

Κανονισμός Λειτουργίας
 τοῦ Κέντρου Παιδείας καί Πολιτισμοῦ
 «Ἡ Ἁγία Φιλοθέη ἡ Ἀθηναία»
 τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ἄρθρον 1

Σύστασις - Ἐπωνυμία - Ἔδρα - Σφραγίδα

1. Εἰς τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν συνιστᾶται ἐκκλησιαστικόν ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Κέντρον Παιδείας, Πολιτισμοῦ καί Ἐθελοντισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν «Ἡ Ἁγία Φιλοθέη» (ἐφ' ἑξῆς «Κέντρον Παιδείας καί Πολιτισμοῦ καί Ἐθελοντισμοῦ»), τό ὁποῖο θά λειτουργῇ ὡς νομικόν πρόσωπον ἰδιωτικοῦ δικαίου, μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρος, ἐποπτευόμενον

ὑπὸ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας τό πνευματικόν καί ποιμαντικόν ἔργο θά ἐπικουρεῖ.

2. Ἔδρα τοῦ Ἰδρύματος τούτου εἶναι ἡ Ἀθήνα. Τό ἴδρυμα θά στεγάζεται καί θά λειτουργῇ εἰς ἰδιόκτητον δασικὴν ἔκτασιν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, κειμένην εἰς τὴν θέσιν Μαρσόρι τοῦ Δήμου Αὐλῶνος Ἀττικῆς, ἡ ὁποία ἔχει ἀγορασθεῖ ὑπὸ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς πρὸς χρῆσιν διά τās θρησκευτικὰς, πνευματικὰς, μορφωτικὰς καί ἐν γένει κοινωφελεῖς ἀνάγκας τοῦ ποιμνίου αὐτῆς.

3. Τό «Κέντρον Παιδείας» φέρεi δικὴν του σφραγίδα, στρογγύλην, εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ὁποίας ἀναγράφεται «Ι. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ - ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ Η ΑΓΙΑ ΦΙΛΟΘΕΗ Η ΑΘΗΝΑΙΑ», στό κέντρο δέ αὐτῆς φέρεi βυζαντινόν Σταυρόν.

Ἄρθρον 2

Δομή καί Σκοποί

Ἡ διοικητικὴ διαρθρωσις καί οἱ σκοποί τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

1. Ὁ *Τομεὺς Παιδείας*, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς σκοπόν:

α) τὴν συμβολὴν εἰς τὴν ἐν γένει ποιμαντικὴν, ἱεραποστολικὴν καί κοινωνικὴν διακονίαν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, εἰς τό πλῆθισιν τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως καί Παραδόσεως.

β) τὴν συμβολὴν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀγωγὴν, τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἑλληνορθοδόξου φρονήματος καί τὴν ἐν γένει πνευματικὴν οἰκοδομὴν τῶν παίδων καί τῶν νέων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

γ) τὴν παροχὴν -καθ' ὅλην τὴ διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἰδιαίτερος δέ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας- ἀσφαλοῦς καί υγιεινῆς φιλοξενίας καί ποιοτικῆς ψυχαγωγίας καί ἀναψυχῆς εἰς παῖδας καί νέους, προερχομένους κατὰ προτεραιότητα ἀπὸ τās ἐνορίας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καί ἀπὸ ἐτέρας Ἱ. Μητροπόλεις, μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν ὁμαλὴν καί ὀλοπλευρον ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικότητος τῶν.

δ) τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ του ποιμνίου καί τῶν στελεχῶν, κληρικῶν καί λαϊκῶν, τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί ἀλλῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καθὼς καί τὴν ἀνάπτυξιν καί συζήτησιν θεολογικῶν καί λοιπῶν θεμάτων.

2. *Ο Τομέας Πολιτισμοῦ*, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς σκοπὸν:

α) τὴν λειτουργίαν συνεδριακοῦ πολιτιστικοῦ κέντρου ἢ χώρων πολυδύναμων πολιτιστικῶν καὶ μορφωτικῶν χρήσεων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

β) τὴν ἀνάπτυξιν σταθερῶν ἢ περιοδικῶν δράσεων καὶ ἐνεργειῶν διὰ τὴν διοργάνωσιν πολιτιστικῶν, ἐπιστημονικῶν, θεσμικῶν, μορφωτικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἀθλῶν ἐκδηλώσεων, ἀλλὰ καὶ ἐκδηλώσεων πανελληνίου καὶ διεθνοῦς ἐνδιαφέροντος.

γ) τὴν καλλιέργειαν τῆς πολιτιστικῆς ιδέας, εἰς ἅπαντα τὰ κοινωνικά στρώματα, καὶ τὴν ἐν γένει ἐνίσχυσιν προσπαθειῶν καὶ δράσεων, αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνύψωσιν τῆς κοινωνίας.

δ) τὴν ἀνάληψιν πρωτοβουλιῶν ἐκπαιδευτικοῦ χαρακτῆρος, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν σχολικὴν κοινότητα καὶ τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν, μὲ στόχον τὴν βίωσιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν γνῶσιν τῆς ἱστορίας.

ε) τὴν διοργάνωσιν διαλέξεων, ἡμερίδων, σεμιναρίων, συνεδρίων, ἐργαστηρίων (διὰ ζώσης καὶ ἐξ ἀποστάσεως) καθὼς καὶ τὴν παρουσίασιν ἔργων τέχνης (εἰκαστικὰς ἐκθέσεις), ἐπίσης τὴν συγκρότησιν καὶ λειτουργίαν θερινῶν σχολείων διὰ τὴν χριστιανικὴν τοπικὴν παράδοσιν (ἐκκλησιαστικὰ μνημεῖα, λειτουργικὰ ἀντικείμενα, λατρευτικὰ καὶ μουσικὰ δρώμενα, ἐκδόσεις κ.λπ.), τὸν χριστιανικὸν καὶ λαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν διὰ βίου ἐκπαίδευσιν, τὴν ἱστορίαν καὶ ἀνθρωπογεωγραφίαν, ὅπως καὶ ἄλλα θέματα ἀπτόμενα τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος.

στ) τὴν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν περιβαλλοντικὴν εὐαισθητοποίησιν τοῦ ποιμνίου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

3. *Ο Τομέας Ἐθελοντισμοῦ*, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς σκοπὸν:

α) τὴν ὑποστήριξιν τῆς ιδέας τοῦ ἐθελοντισμοῦ εἰς τὸ ποίμνιον καὶ τὴν κοινωνίαν εἰς ἐθνικὸν καὶ διεθνές ἐπίπεδον.

β) τὴν ἐνεργοποίησιν παίδων, νέων καὶ ἐνηλίκων εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ ἐθελοντισμοῦ, τὴν ἐπιμόρφωσιν, ὀργάνωσιν καὶ συντονισμὸν ὄλων εἰς τὴν ἐπιδίωξιν θρησκευτικῶν καὶ κοινωφελῶν σκοπῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

γ) τὴν ἀνάληψιν ἐθελοντικῶν δράσεων καὶ τὴν συνεργασίαν μὲ φορεῖς ἐθελοντισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικόν καὶ τὴν συμμετοχὴ εἰς ἐθελοντικὰς πρωτοβουλίας, διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὄλων τῶν παραπάνω σκοπῶν καὶ τῶν τριῶν Τομέων τοῦ Ἰδρύματος.

ἄρθρον 3

Μέσα ἐπιτεύξεως σκοπῶν

Οἱ ἀνωτέρω σκοποὶ τοῦ «Κέντρου Παιδείας καὶ Πολιτισμοῦ» ἐπιτυγχάνονται:

α. Διὰ τῆς διοργάνωσεως κατασκηνωτικῶν προγραμμάτων διὰ μαθητὰς καὶ τῶν δύο φύλων καὶ ὄλων τῶν ἡλικιῶν (προσχολικῆ, Δημοτικοῦ, Γυμνασίου, Λυκείου), συμφώνως πρὸς τὰς προβλέψεις τῆς σχετικῆς νομοθεσίας.

β. Διὰ τῆς διοργάνωσεως φοιτητικῆς κατασκηνώσεως διὰ νέους καὶ νέας, ἡλικίας 18-30 ἐτῶν.

γ. Διὰ τῆς διοργάνωσεως κατασκηνωτικοῦ προγράμματος διὰ ἱεροσπουδαστὰς, ἀναγνώστας, ἱερόπαιδας, ὑποψηφίους κληρικούς καὶ ἐν γένει νέους συνεργάτας τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας.

δ. Διὰ τῆς διεξαγωγῆς συνεδρίων, ἡμερίδων καὶ λοιπῶν ἐπιμορφωτικῶν συναντήσεων διὰ τὰ στελέχη τῶν Κατασκηνώσεων, ὡς καὶ τὰ στελέχη ἄλλων Τομέων τοῦ ποιμαντικοῦ, πολιτιστικοῦ, μορφωτικοῦ, ἐθελοντικοῦ ἔργου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς.

ε. Διὰ τῆς φιλοξενίας ἐνοριακῶν ἐκδρομῶν καὶ κατασκηνωτικῶν προγραμμάτων, διανοριακῶν συναντήσεων, ἀθλητικῶν καὶ λοιπῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς ἢ καὶ ἄλλων Ἱ. Μητροπόλεων.

στ. Διὰ τῆς διοργάνωσεως μετακατασκηνωτικῶν συναντήσεων μεταξύ τῶν στελεχῶν καὶ τῶν κατασκηνωτῶν ἐκάστης κατασκηνωτικῆς περιόδου.

ζ. Διὰ τῆς φιλοξενίας ὁμάδων ὁμογενῶν ἢ ὁμοδόξων, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ γνωρίσουν τὸ φυσικὸν κάλλος καὶ τὴν πολιτιστικὴν κληρονομίαν τῆς χώρας μας.

η. Διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς λειτουργίας τῶν κατηχητικῶν σχολείων καὶ τῶν τριῶν βαθμίδων, τῶν νεανικῶν συντροφιῶν ἐργαζομένων νέων καὶ φοιτητῶν.

θ. Διὰ τῆς διοργάνωσεως διαλέξεων, ὁμιλιῶν καὶ συνεδρίων θρησκευτικοῦ περιεχομένου.

ι. Διὰ τῆς διοργάνωσεως προσκυνηματικῶν ἐκδρομῶν καὶ διὰ τῆς ἐνισχύσεως μαθητικῶν ἐκδρομῶν καὶ ἐκδηλώσεων.

ια. Διὰ τῆς ἐκδόσεως - παραγωγῆς ἐκπαιδευτικοῦ ὑλικοῦ (ἐνημερωτικῶν φακέλων, μορφωτικῶν παιγνίων), ἐντύπων, βιβλίων, τόμων πρακτικῶν, ψηφιακῶν ἐκδόσεων κ.λπ., διὰ τῆς δημοσιεύσεως διὰ παντός προσφόρου τρόπου καὶ παντός μέσου πληροφοριακοῦ ὑλικοῦ σχετιζομένου μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν, τὸν χριστιανικὸν καὶ λαϊκὸν πολιτισμὸν, τὴν ἱστορικὴν γνῶσιν, τὴν κοινωνικὴν λειτουργίαν, τοὺς θεσμούς καὶ τὴν τοπικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν διάθεσιν πρὸς τρίτους τοῦ παραγομένου ἐκδοτικοῦ ἀποτελέσματος.

ιβ. Διὰ τῆς ὑποβολῆς προτάσεων διὰ τὴν ἐκπόνησιν προγραμμάτων ἐρευνητικῶν καὶ ἀναπτυξιακῶν εἰς τοὺς τομεῖς ἐνδιαφέροντος τοῦ Ἰδρύματος καὶ τὴν ἐν γένει ἀνάθεσιν καὶ ἐκπόνησιν μελετῶν, ἐρευνῶν καὶ προγραμμάτων συναφῶν μὲ τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἰδρύματος καὶ διὰ τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἐφαρμογῆς τῶν προγραμμάτων αὐτῶν.

ιγ. Διὰ τῆς παντός εἶδους συνεργασίας μεθ' ἑταιρειῶν ἢ ἰδρυμάτων τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, ἰστιτούτων ἢ ἀναλόγων φορέων, διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν, καθὼς καὶ ἐκάστης ἀλλοῦ εἶδους ἐνεργείας, κρινομένης ἀναγκαίας ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος. Ἐπίσης, ἡ ἀνάληψις ἢ συμμετοχὴ εἰς πρωτοβουλίας καὶ δίκτυα ἐθνικῆς καὶ εὐρωπαϊκῆς ἐμβελείας, ἅτινα στοχεύουσιν εἰς τὴν παραγωγὴν πολιτιστικοῦ ἔργου καὶ τὸν κοινωφελῆ, φιλανθρωπικόν, πολιτιστικόν καὶ ἐκπαιδευτικὸν ἐθελοντισμὸν.

ιδ. Διά της διοργανώσεως και πραγματοποίησεως επισκέψεων και ξεναγήσεων εις θρησκευτικά μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής.

ιε. Διά της καταγραφής και επίσημάνσεως των επισκεψίμων σημείων αρχαιολογικού, θρησκευτικού, ιστορικού, λαογραφικού και μνημειακού ενδιαφέροντος.

ιστ. Διά της δημιουργίας και λειτουργίας Κέντρου εξ αποστάσεως Εκπαιδεύσεως γιά θέματα έθελοντισμού, παιδείας, πολιτισμού και περιβάλλοντος.

ιζ. Διά της μονίμου λειτουργίας διαδικτυακού ιστοτόπου και την έντυπον και ηλεκτρονικήν ενημέρωσιν σχετικώς προς τά άνωτέρω.

Άρθρον 4

Πόροι και διάθεσις αυτών

1. Πόροι του Ίδρύματος είναι:

α. Τά σχετικά κονδύλια των έτησίων Προϋπολογισμών των ένοριακών Ί. Ναών και των Ί. Μονών της Ί. Αρχιεπισκοπής Άθηνών.

β. Έπιχορηγήσεις της Ί. Αρχιεπισκοπής Άθηνών και των Ί. Μονών αυτής, ιδίως των Ίερών Μονών Κοιμήσεως Θεοτόκου Πεντέλης και Άσωμάτων - Πετράκη.

γ. Πάσα παροχή υπό φορέων του έλληνικού Δημοσίου.

δ. Χρηματοδότησις διά την συμμετοχήν εις προγράμματα της Εϋρωπαϊκής Ένώσεως.

ε. Τό προίον δυσκοφοριών ανά τους Ί. Ναούς της Ί. Αρχιεπισκοπής, όπως καθορίζονται δι' ειδικής αποφάσεως του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Άθηνών.

στ. Αί τυχόν εισφοραί συμμετοχής εις τά μορφωτικές και κατασκηνωτικές δράσεις του Ίδρύματος, αί όποίαι καταβάλλονται υπό των γονέων ή των κηδεμόνων των άνηλικών μαθητών, ή υπό των ένηλικών νέων ή από τά ασφαλιστικά τους ταμεία ή από άλλους εισφέροντας.

ζ. Προαιρετικά εισφοραί και δωρεά φυσικών και νομικών προσώπων, κληρονομίες και κληροδοσίες κινητών ή ακινήτων περιουσιακών στοιχείων, καθώς και πάσα άλλη νόμιμος προσφορά, έφ' όσον δέν αντιτίθεται εις τόν σκοπόν και τόν χαρακτήρα του Ίδρύματος.

η. Έσοδα εκ της διαχειρίσεως της κινητής και ακινήτου περιουσίας του Ίδρύματος.

θ. Πάν άλλον έσοδον, τό όποίο προέρχεται από νόμιμον και χρηστήν πηγήν.

2. Οί πόροι του Ίδρύματος διατίθενται κατόπιν αποφάσεως του Δ.Σ. αυτού και έγκρίσεως του οικείου Μητροπολιτικού Συμβουλίου διά:

α) Τήν φιλοξενίαν, διαμονήν, διατροφήν, ιατροφαρμακευτικήν περίθαλψιν, φύλαξιν, διαπαιδαγώγησιν, δημιουργικήν άπασχόλησιν, ποιοτικήν ψυχαγωγίαν και έν γένει φροντίδα και καλλιέργειαν των κατασκηνωτών ή συνέδρων.

β) Τήν διοργάνωσιν διαφόρων εκδηλώσεων του Ίδρύματος, ιδίως συναντήσεων, σεμιναρίων, ήμερίδων, συνε-

δρίων και λοιπών συνάξεων της Ί. Αρχιεπισκοπής Άθηνών.

γ) Τήν κάλυψιν των δαπανών συντηρήσεως, βελτιώσεως και επέκτασεως των κατασκηνωτικών έγκαταστάσεων και άνεγέρσεως και λειτουργίας συνεδριακού κέντρου ή χώρων πολυδυνάμων χρήσεων.

δ) Τήν κάλυψιν των ποικίλων παγίων και λοιπών δαπανών διοικήσεως και λειτουργίας του Ίδρύματος.

ε) Τήν προμήθειαν, διαφύλαξιν και συντήρησιν του άπαραιτήτου έξοπλισμού και των άναλωσίμων προς έξυπηρέτησιν των σχετικών άναγκών.

στ) Τάς άμοιβάς και τά ασφαλιστικά έργοδοτικά εισφοράς του έμμισθου προσωπικού, συμφώνως τάς διατάξεις της κειμένης νομοθεσίας.

ζ) Τήν κάλυψιν πάσης άλλης δαπάνης του Ίδρύματος, ή όποία προβλέπεται εις τόν έγκεκριμένον Προϋπολογισμόν του Ίδρύματος και πάσης άλλης δαπάνης, ήτις άνακύπτει και άποσκοπεί εις την επίτευξιν των σκοπών αυτού.

3. Η χρηματική περιουσία του Ίδρύματος κατατίθεται έπ όνόματι αυτού εις μίαν εκ των Τραπεζών της πόλεως των Άθηνών. Τηρουμένης της έπιφυλάξεως της παραγράφου 4 του άρθρου 7, τά αναλήψεις διενεργεί έντεταλμένον μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου ή υπάλληλος της Ί. Αρχιεπισκοπής Άθηνών, κατόπιν αποφάσεως του Δ.Σ. και ειδικής έγγραφου έξουσιοδοτήσεως του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Άθηνών ένεργούντος ως Προέδρου του Ίδρύματος.

4. Τά έσοδα και τά έξοδα του Ίδρύματος προσδιορίζονται από τόν προϋπολογισμό έσόδων και έξόδων κατά τό οικονομικόν έτος, τό όποίον αρχίζει την 1η Ιανουαρίου εκάστου έτους και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους.

Άρθρον 5

Διοικητικόν Συμβούλιον

1. Τό Ίδρυμα διοικείται υπό πενταμελούς Διοικητικού Συμβουλίου, τό όποίον άπαρτίζεται:

α. από τόν Μακαριώτατον Αρχιεπίσκοπον Άθηνών ως Πρόεδρον, μέ άναπληρωτήν του τόν Πρωτοσύγκελλον της Ίερής Αρχιεπισκοπής ή έτερον κληρικών, όριζόμενον έγγραφως υπό του Μακαριωτάτου,

β. από τόν Διευθυντήν του Ίδρύματος, ό όποίος εισηγείται τά θέματα,

γ. από δύο κληρικούς μετά των άναπληρωτών αυτών,

δ. από ένα λαϊκό μέλος, οίουδήποτε φύλου, μετά του άναπληρωτού του,

2. Τά μέλη του Δ.Σ., τά όποία δέν άπαγορεύεται νά τυγχάνουν μεταξύ τους σύζυγοι είτε συγγενείς εξ αίματος ή εξ άγχιστείας, διορίζονται από τόν Μακαριώτατον Αρχιεπίσκοπον Άθηνών. Η θητεία τους είναι τριετής και μπορούν νά επαναδιορισθούν. Τό αξίωμα του μέλους του Δ.Σ. είναι άμισθον και τιμητικόν.

3. Πάν μέλος, τό όποϊόν άποχωρεΐ ένεκα οϊασδήποτε αίτίας, άντικαθίσταται δι' άποφάσεως του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών και διά τό χρονικόν διάστημα μέχρι της λήξεως της θτείας των ύπολοίπων μελών του Δ.Σ.

4. Τό Δ.Σ. συνέρχεται τακτικώς άνά έξάρμνον και έκτάκτως κατόπιν προσκλήσεως του Μακαριωτάτου Προέδρου του ή αίτήσεως τουλάχιστον 3 μελών του.

5. Διά τήν ύπαρξιν άπαρτίας ήρέπει νά παρευρίσκειται ό Πρόεδρος ή, κατ' έντολήν του, ό άναπληρωτής του και δύο τουλάχιστον μέλη του Δ.Σ. Έάν κάποιο μέλος του Δ.Σ. δηλώσει κώλυμα συμμετοχής εις συνεδρίασιν του Δ.Σ., καλείται άντ' αυτού ό άναπληρωτής του.

6. Τό Δ.Σ. άποφασίζει διά σχετικής πλειοψηφίας των παρόντων μελών. Εις περιπτώσιν ίσοψηφίας ύπερισχύει ή ψηφος του Προέδρου.

7. Εις τās συνεδριάσεις του Δ.Σ. συμμετέχει αυτοδικαίως ως εισηγητής ό Διευθυντής του Ίδρύματος, άνευ δικαιώματος ψήφου, έκτός εάν έχει όρισθεΐ ως τακτικό μέλος του Δ.Σ.

Άρθρον 6

Άρμοδιότητες Διοικητικού Συμβουλίου

1. Τό Διοικητικόν Συμβούλιον άποφασίζει διά πās αν υπόθεσιν άφορῶσαν εις τήν συγκρότησιν και λειτουργίαν του Ίδρύματος. Ειδικότερα:

α. Μελετά και άποφασίζει διάφορα μέτρα διά τήν ένίσχυσιν και ευόδωσιν των σκοπών του Ίδρύματος.

β. Καταρτίζει τόν έτήσιον προγραμματισμόν των κατασκευάσεων του Ίδρύματος, του συνεδριακού κέντρου και έν γένει άπάντων των λοιπών δομών και μέσων του Ίδρύματος.

γ. Ψηφίζει τόν έτήσιον Προϋπολογισμόν έσόδων και έξόδων του Ίδρύματος, συντάσσει τόν έτήσιον Άπολογισμόν και ύποβάλλει αυτούς στό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον προς έγκρισιν.

δ. Άποφασίζει διά τās συμβάσεις έργου, προμηθειών και ύπηρεσιών, τήν σύναψιν συνεργασιών και δι' οϊανδήποτε πρόσληψιν προσωπικού και πās δαπάνην εις βάρος του προϋπολογισμού του Ίδρύματος.

ε. Καθορίζει, μέ τόν παρόντα Κανονισμόν, τό ειδικότερον πλαίσιον καθηκόντων του Διευθυντού του Ίδρύματος, των Ύπευθύνων των Τομέων Παιδείας, Πολιτισμού και Έθελοντισμού και επιλύει τά άνακύπτοντα ζητήματα.

στ. Άποφασίζει διά πάν άλλον θέμα, περιΐ του όποϊού δέν γίνεται λόγος στόν παρόντα Κανονισμό.

2. Έφ' όσον ό παρών Κανονισμός δέν όρίζει άλλως, από τās άποφάσεις του Δ.Σ., όσαι έχουν οικονομικόν χαρακτήρα ύποβάλλονται εις τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον προς έγκρισιν. Διά άποφάσεις σχετικές μέ συμβάσεις ή μέ παροχήν αγαθών και ύπηρεσιών, τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον δύναται νά θέτει χρηματικόν όριον των συναλλαγών, αι όποϊαι θά πραγματοποιούνται άνευ έγκρίσεως αυτού. Κατ' έξαιρεσιν, τό ύψος και ό τρόπος καταβολής των εισφορών συμμετοχής της περιπτώσεως

(στ) της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του παρόντος και πάσης άλλης σχετικής τακτικής εισφοράς θά καθορίζονται κατά περίπτωσιν δι' άποφάσεως του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών, ως Προέδρου του Ίδρύματος άνευ χρείας έγκρίσεως του Μητροπολιτικού Συμβουλίου.

3. Τό Ίδρυμα εκπροσωπείται δικαστικώς και έξωδικαστικώς, εις άπάσας τās έννόμους σχέσεις αυτού, υπό του Προέδρου του Δ.Σ. ή του άναπληρωτού αυτού ή υπό μέλους του Δ.Σ., ειδικώς έξουσιοδοτημένου διά τόν σκοπόν τουτον.

4. Ό Πρόεδρος, ή εις περιπτώσιν άπουσίας αυτού ό νόμιμος άναπληρωτής αυτού, καθορίζει τās εργασίας του Δ.Σ. και ύπογράφει τήν σχετικήν άλληλογραφίαν, άσκει έποπτεϊαν και επιλύει διαιτητικώς τās άναφουμένως διαφοράς των μελών του, όπου ύπάρχει άνάγκη.

Άρθρον 7

Προσωπικόν

1. Δι' άποφάσεως του Δ.Σ., κατόπιν προτάσεως του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών, όρίζεται ή προσλαμβάνεται διευθυντής του Ίδρύματος κληρικός ή λαικός, άνω των 30 έτών, πτυχιούχος άνωτάτης σχολής, μέ οργανωτικές ικανότητας και έμπειρίαν ως στέλλεχος του έκκλησιαστικού έργου επί θεμάτων είτε πολιτιστικών ή θεολογικών δράσεων, είτε παιδείας, ήτοι εκπαιδευσεως ή έπιμορφώσεως. Ό διευθυντής είναι άρμόδιος διά τήν έκτέλεσιν των άποφάσεων του Δ.Σ. και συντονίζει τήν όμαλήν λειτουργίαν του Τομέως Παιδείας, του Τομέως Πολιτισμού και του Τομέως Έθελοντισμού, δίδων έντολής και ως επιβλήπων και έποπτεϊών των Ύπευθύνων εκάστου Τομέως. Τό ύψος του επιδόματος ή του μισθοΐ του διευθυντού καθορίζεται κατόπιν άποφάσεως του Δ.Σ.

2. Δι' άποφάσεως του Δ.Σ., κατόπιν προτάσεως του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών, προσλαμβάνονται Ύπεύθυνοι Τομέων Παιδείας, Πολιτισμού και Έθελοντισμού, κληρικοί ή λαικοί, άνω των 25 έτών, πτυχιούχοι άνωτέρας ή άνωτάτης σχολής, μέ οργανωτικές ικανότητας και έμπειρίαν εις τόν τομέα ευθύνης τους. Τό ύψος του επιδόματος ή του μισθοΐ τους καθορίζεται κατόπιν άποφάσεως του Δ.Σ. Εις περιπτώσιν που δέν έχει όρισθεΐ ύπεύθυνος τομέως χρέη ύπευθύνου θά τελεί ό διευθυντής. Ό διευθυντής του κέντρου, άναπληροΐ τούς ύπευθύνους τομέως εις περιπτώσιν προσωρινού κωλύματος ή άπουσίας.

3. Δι' άποφάσεως του Δ.Σ. και διά τήν άρτιαν όργάνωσιν και τήν όμαλήν λειτουργίαν του Ίδρύματος, προσλαμβάνεται τό λοιπόν άπαιτούμενον προσωπικόν, έμισθον ή άμισθον εις έθελοντικήν βάση. Τό ύψος της άντιμισθίας του έμμίσθου προσωπικού καθορίζεται κατόπιν άποφάσεως του Δ.Σ. συμφώνως προς τήν ισχύουσαν νομοθεσίαν.

4. Όμοίως, δι' απόφασης του Δ.Σ., είναι δυνατή η σύναψις συμβάσεων έργου μετ' ανεξαρτήτων επαγγελματιών (λογιστών, γραφιστών, χοροδιδασκάλων κ.ά.), Διά τήν παροχήν εξειδικευμένων υπηρεσιών. Έργα, τών όποιων η κατ' αποκοπήν δαπάνη (έξοδα καί άμοιβές) δέν υπερβαίνει τό ποσό τών 10.001 ευρώ, ύλοποιούνται καί διά μόνης σχετικῆς προηγουμένης απόφασης του διευθυντού του Ίδρύματος.

Άρθρον 8
Βιβλία

1. Τηρείται άρχειο καί τά έξῆς βιβλία:
 - α. Βιβλίον Πρακτικῶν
 - β. Πρωτόκολλον Ἀλληλογραφίας
 - γ. Τά προβλεπόμενα υπό τών κειμένων καί έκάστοτε ίσχυουσών διατάξεων λογιστικά βιβλία καί στοιχεΐα
 - δ. Βιβλίον Κτηματολογίου
2. Ἄπαντα τά βιβλία θεωροῦνται υπό του γραφείου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Άρθρον 9
Διάλυσις - Τροποποιήσις Κανονισμού

1. Τό ἐκκλησιαστικόν Ίδρυμα διαλύεται όταν δέν πληροΐ τās ἐκκλησιολογικās προϋποθέσεις του ἢ άδυνατεΐ νά ἐκπληρώσει τούς σκοπούς του, δι' απόφασης του Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ἡ όποία ἐγκρίνεται υπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί δημοσιεύεται εις τήν Ἐφημερίδα

τῆς Κυβερνήσεως καί εις τό ἐπίσημον δεητίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ». Ἀπό τῆς διαλύσεως αὐτοῦ, ἡ περιουσία του θά ἀνήκει αὐτοδικαίως εις τό νομικόν πρόσωπον τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

2. Ὁ παρών Κανονισμός τροποποιεΐται δι' απόφασης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κατόπιν σχετικῆς προτάσεως του Δ.Σ. του Ίδρύματος, ἐγκεκριμένης υπό του Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.

Άρθρον 10
Μεταβατικά διατάξεις

1. Ἀπό τή δημοσίευσιν του παρόντος Κανονισμού δέν προκαλεΐται δαπάνη εις βάρος του νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

2. Ὁ Κανονισμός «Σύστασις καί λειτουργία Ἐκκλησιαστικοῦ Ίδρύματος υπό τήν ἐπωνυμίαν: «Ἐκκλησιαστικές Κατασκηνώσεις τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν “Ἡ Ἁγία Φιλοθέη”» (ΦΕΚ 197 Β/5.2.2013) καταργεΐται από τήν ἔναρξιν ίσχύος του παρόντος.

3. Ὁ παρών Κανονισμός νά δημοσιευθῆ εις τήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί εις τό ἐπίσημον δεητίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἀθῆναι, 2 Ἀπριλίου 2015

Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεΐς
Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Τροποποίηση κανονισμού λειτουργίας
του Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν:
«Ἐκκλησιαστικὸν Γηροκομεῖον»
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καὶ Κατερίνης

Ἡ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψει:

1) Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παρ. 4, 29 παρ. 2, 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/77 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὅπως τροποποιήθηκαν μέ τὸ ἄρθρο 68 παρ. 5 τοῦ Ν. 4235/14.

2) Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τὰς ἀπορροεύσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους.

3) Τὰς ὑφισταμένας κοινωνικὰς, ποιμαντικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καὶ Κατερίνης.

4) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 432/20.3.2015 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους καὶ Κατερίνης κ. Γεωργίου.

5) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. 71/Μ/13.12.2014 Πρακτικὸν τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομεῖου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καὶ Κατερίνης.

6) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 20/2015 Γνωμοδότησιν τοῦ Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

7) Τὴν ἀπὸ 2.4.2015 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἀποφασίζει

Τροποποιεῖ τὸν Κανονισμὸν λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Ἐκκλησιαστικὸν Γηροκομεῖον» (Β' 1607/13.7.2011) τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καὶ Κατερίνης, ὡς ἑξῆς:

Ἄρθρον 1

Τὸ ἄρθρο 1 τοῦ Κανονισμοῦ συστάσεως καὶ λειτουργίας τοῦ εὐαγοῦς Φιλανθρωπικοῦ ἰδρύματος ὑπὸ τὴν

ἐπωνυμίαν «Ἐκκλησιαστικὸν Γηροκομεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καὶ Κατερίνης» (Φ.Ε.Κ. 1607/Β' 13.7.2011) ἀντικαθίσταται ὡς ἑξῆς:

« Ἄρθρον 1

Σύσταση- Ἐπωνυμία- Ἔδρα.

Στὴν Περιφέρεια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πηλαταμώνος συνιστᾶται Ἐκκλησιαστικὸ Ἰδρυμα, τὸ ὁποῖο λειτουργεῖ ὡς Νομικὸν Πρόσωπον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ἰδίας διαχείρισης, μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρα, ἐποπτευόμενον ὑπὸ τῆς οἰκείας Μητροπόλεως, μέ τὴν ἐπωνυμία «Ἐκκλησιαστικὸν Γηροκομεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καὶ Κατερίνης καὶ Πηλαταμώνος - Μονάδα Φροντίδας Ἡλικιωμένων Μ.Κ.», τὸ ὁποῖο θὰ διέπεται ὑπὸ τὸν παρόντα Κανονισμὸ. Ἔδρα τοῦ Ἰδρύματος αὐτοῦ εἶναι ἡ κωμόπολις τοῦ Σβορώνου Πιερίας. Τὸ Ἰδρυμα στεγάζεται σὲ κτίριο ἰδιοκτησίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Τελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεση ἐπίβλεψη τοῦ ἐκάστοτε Μητροπολίτου Κίτρους καὶ εὐρίσκεται στὴν τοποθεσία Προσήλιόν της ὡς ἄνω κωμοπόλεως, δυναμικότητας μέχρι 44 κλινῶν γιὰ ἄνδρες καὶ γυναῖκες».

Ἄρθρον 2

Ἀπὸ τὴν παροῦσα Ἀπόφαση δὲν προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καὶ Κατερίνης.

Ἄρθρον 3

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ἄρχεται ἀπὸ τὴν δημοσίευσίν της εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος "ΕΚΚΛΗΣΙΑ".

Ἀθῆναι, 2 Ἀπριλίου 2015

Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Κανονισμός περί καταλογισμού και διοικητικής εκτέλεσης εσόδων της Ίερας Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψει:

1. τίς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παρ. 4, 9 παρ. 2-4 καί 46 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας» (ΦΕΚ Α' 146), ὅπως ἐτροποποιήθησαν ὑπό τοῦ ἄρθρου 68 παρ. 1 τοῦ Ν. 4235/2014 (ΦΕΚ Α' 32),
2. τίς διατάξεις τῶν ἄρθρων 4 παρ. 1, 5 παρ. 1 τοῦ Α.Ν. 976/1946 (ΦΕΚ Α' 58), ὅπως ἔχει τροποποιηθεῖ,
3. τήν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 289/23-6-2014 Πρόταση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σάμου καί Ἰκαρίας,
4. τήν ἀπό 26.8.2014 Ἀπόφαση τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,
5. τήν ὑπ' ἀριθμ. ΔΕΙΣΑ 1168256 ΕΞ 2014 Ἀπόφαση τῆς Γ.Γ. Δημοσίων Ἐσόδων (ΦΕΚ 3566/Β'/2014),
6. τήν ὑπ' ἀριθμ. ΔΗΛΕΔ Β 1023342 ΕΞ 2015 Ἀπόφαση τῆς Διευθύνσεως Ἡλεκτρονικῆς Διακυβέρνησης τῆς Γενικῆς Γραμματείας Δημοσίων Ἐσόδων τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν,
7. ψηφίζει τόν Κανονισμό καταλογισμού καί διοικητικῆς ἐκτελέσεως ἐσόδων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας, ὡς ἐξῆς:

«Καταλογισμός καί διοικητική ἐκτέλεση ἐσόδων
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας»

Ἄρθρον 1

Πεδίο ἐφαρμογῆς -
Διαδικασία εἰσπράξεως ἐσόδων

1. α. Οἱ πάσης φύσεως καί ἐξ οἰασδῆποτε αἰτίας (δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ δικαίου) ἀπορρέουσες χρηματικές ἀπαιτήσεις ὑπέρ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας καταλογίζονται σέ βάρος τοῦ ὀφειλέτη μέ ἀπόφαση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ὡς κυρίου διατάκτη, ὁ ὁποῖος διαθέτει τήν ἀρμοδιότητα καταλογισμοῦ γιά κάθε χρηματική ἀπαίτηση, ἡ ὁποία προέκυψε ἀπό τήν δραστηριότητα, διαχείριση, συναλλαγές ἢ ἔλλειμμα ὁποιασδήποτε ὑπηρεσίας ἢ ὀργάνου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας. Κατά τίς περιπτώσεις περιοδικῶς ὀφειλομένων χρηματικῶν παροχῶν, ἐπί τῶν ὁποίων προϋπάρχει ἔννομος σχέσις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας μετά τοῦ ὀφειλέτου (π.χ. σύμβαισι μισθώσεως) δέν ἀπαιτεῖται ἡ ἔκδοσις καταλογιστικῆς πράξεως καί ἀρκεῖ κατόπιν σχετικῆς εἰδοποιήσεως τῆς ἀρμο-

δίας ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας ἡ σύνταξις χρηματικοῦ καταλόγου κατά τοῦ ὀφειλέτου.

β. Οἱ καταλογιζόμενες ἀπαιτήσεις δύνανται νά ἀνατίθενται πρὸς εἰσπράξη στίς Δημόσιες Οἰκονομικές Ὑπηρεσίες ἀπό τά καθιστάμενα διά τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀρμόδια ὄργανα καί κατά τή διαδικασία τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ καί τῆς ὑπ' ἀριθμ. ΔΕΙΣΑ 1168256 ΕΞ 2014 Ἀπόφασις τῆς Γ.Γ. Δημοσίων Ἐσόδων (ΦΕΚ 3566/Β'/2014). Ἡ ἀνάθεση τῆς εἰσπράξεως ἀκολουθεῖ τήν ὀριζόμενην στόν παρόντα Κανονισμό διαδικασία καί κατανομή ἀρμοδιοτήτων στίς ὑπηρεσίες καί ὄργανα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας.

2. Ἡ ἀνάθεση τῆς εἰσπράξεως γίνεται μέ ἔγγραφη ἐντολή πρὸς τήν ἀρμόδια Δημόσια Οἰκονομική Ὑπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) φορολογίας τοῦ ὀφειλέτη, ἡ ὁποία ὑπογράφεται ἐκ μέρους τοῦ Μητροπολίτου Σάμου καί Ἰκαρίας καί στό κείμενο τῆς ὁποίας: α) δηλώνεται ὁ τραπεζικός λογαριασμός τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας, στόν ὁποῖο θά παρακατατεθεῖ ἡ εἰσπραχθεσόμενη ἀπαίτηση, β) δηλώνεται ὁ ὑπάλληλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας, ὁ ὁποῖος ἔχει ὀρισθεῖ ὡς ὑπόλογος τοῦ ἐσόδου καί ὡς ἐντεταλμένος πρὸς ἐπικοινωνία μετά τῆς Δ.Ο.Υ. καί γ) συνοδεύεται ἀπό τήν τριπλότυπη περιληπτική κατάστασι βεβαιώσεως καί τά ἔγγραφα, πού ἀποδεικνύουν τήν «ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ βεβαίωσι» τῆς ἀπαιτήσεως ὡς καί τήν ὕπαρξιν καί τό ὕψος τῆς ἀπαιτήσεως. Ἡ «ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ βεβαίωσι» ὡς διοικητική διαδικασία ὁλοκληρώνεται μέ τήν σύνταξιν Χρηματικοῦ Καταλόγου (Χ.Κ.) καί ἀφορᾷ σέ ἀπαιτήσεις ὀρισμένες, βέβαιαι καί ἐκκαθαρισμένες κατά τόν χρόνο τῆς συντάξεως τοῦ Καταλόγου. Μαζί μέ τόν Χρηματικό Κατάλογο καί τά λοιπὰ ἔγγραφα, τά ὁποῖα ἀποδεικνύουν τήν ἀπαίτηση, ἀποστέλλεται στήν Δ.Ο.Υ. Τά ἔγγραφα αὐτά δύνανται νά εἶναι εἴτε ἰδιωτικά (π.χ. συμβάσεις μίσθωσης, συμφωνητικά συμβιβασμοῦ) εἴτε δημόσια ἔγγραφα (ὑπηρεσιακές εἰσηγήσεις ἢ βεβαιώσεις περὶ ὀφειλῆς χρηματικῶν ἀπαιτήσεων, συμβολαιογραφικά ἔγγραφα, δικαστικές ἀποφάσεις, ἀποσπάσματα ἀπό λογιστικά βιβλία τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καί Ἰκαρίας) ἢ συνδυασμός τῶν ἀνωτέρω.

Μέ τόν Χρηματικό Κατάλογο συναποστέλλεται πρὸς τήν Δ.Ο.Υ. τριπλότυπη περιληπτική κατάστασι βεβαιώσεως ἐσόδου, τήν ὁποία ὑπογράφουν μετά τήν διενέργεια ταμειακῆς βεβαιώσεως τοῦ ἐσόδου τά ἀρμόδια

πρός βεβαίωση όργανα τής Δ.Ο.Υ. και τό ένα αντίτυπο τής όποίας έπιστρέφεται στην Ίερά Μητρόπολη Σάμου και Ίκαρίας ύπογεγραμμένο από τήν διενεργήσασα τήν ταμειακή βεβαίωση Δ.Ο.Υ., και τηρείται στό οικείο άρχείο τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας.

Άρθρον 2 Χρηματικός Κατάλογος

1. Ό Χρηματικός Κατάλογος (Χ.Κ.) όλοκληρώνει τήν «έν εύρειά έννοιά βεβαίωσι» του έσόδου, μέ βάση τήν όποία καθορίζεται μονομερώς από τά όργανα τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας τό περιεχόμενο τής χρηματικής άπαιτήσεως τής και τό πρόσωπο του όφειλέτη. Συνοπογράφεται από τόν διενεργήσαντα τήν έν εύρειά έννοιά βεβαίωσι υπάλληλο τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας (ό όποίος καταχώρισε τό έσοδο στό βιβλία έσόδων τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας) και τόν Μητροπολίτη. Η σύνταξη του καταλόγου γίνεται μέ βάση τά στοιχεία, πού άποδεικνύουν ή βεβαιώνουν τήν ύπαρξη τής άπαιτήσεως.

2. Ό Χρηματικός Κατάλογος πρέπει νά περιλαμβάνει: 1) τό είδος και τήν αιτία τής όφειλής, 2) τόν προσδιορισμό του ποσού τής όφειλής, 3) τό όνοματεπώνυμο και τό Α.Φ.Μ. του όφειλέτη, 4) τήν χρονική περίοδο και τήν προθεσμία άποπληρωμής τής όφειλής, 5) τόν όρισθέντα ειδικό Κωδικό Άριθμό Έσόδου (Κ.Α.Ε.) εκτός Κρατικού Προϋπολογισμού υπέρ τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας (έπί του παρόντος ό Κ.Α.Ε. 83974) και 6) τυχόν άλλες παρατηρήσεις. Μαζί μέ τόν Χρηματικό Κατάλογο συντάσσεται και συνοπογράφεται και περιληπτική κατάσταση εις τριπλούν, ή όποία περιλαμβάνει τόν ειδικό Κωδικό Άριθμό Έσόδου (Κ.Α.Ε.) εκτός Κρατικού Προϋπολογισμού (Κ.Α.Ε. 83974), στόν όποίο θά καταχωρίζεται ή είσπραξη γιά λογαριασμό τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας καθώς και τό συνολικό είσπρακτέο ποσό γιά κάθε όφειλέτη.

3. Ό Χρηματικός Κατάλογος μπορεί νά τροποποιηθεί από τά άνωτέρω άρμόδια προς ύπογραφή του όργανα τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας ως προς όρισμένα στοιχεία ή νά διαγραφεί έντελώς σύμφωνα μέ τήν ίδια άνωτέρω διαδικασία, προτού ή Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) προβεί στην ταμειακή βεβαίωσή του. Έάν ή ταμειακή βεβαίωση είναι λανθασμένη, διαγράφεται από τό άρμόδιο όργανο τής Δ.Ο.Υ. και γίνεται επαναβεβαίωση εις βάρος του ύπόχρεου.

Άρθρον 3 Διαδικασία έν στενή έννοία βεβαιώσεως άπαιτήσεων

1. Κατόπιν όλοκληρώσεως τής συντάξεως του χρηματικού καταλόγου και άποστολής του μέ τήν έντολή είσπραξεως του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη (βεβαίωσι έν εύρειά έννοια), ή Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) επιλαμβάνεται τής διαδικασίας (κατά τό άρθρο

91 του Κ.Ε.Δ.Ε.) και διενεργεί τήν ταμειακή βεβαίωση, μέ τήν όποία τό ως τότε όφειλόμενο ποσό καθίσταται ληξιπρόθεσμο.

2. Ό Μητροπολίτης δύναται, αύτοπροσώπως ή διά έξουσιοδοτήσεως του προς άλλον υπάλληλο, νά ύποβάλει στην άρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) όποιοδήποτε σχετικό έγγραφο ζητηθεί κατά τή διενέργεια τής διαδικασίας βεβαίωσης και εκτέλεσης ή νά προβεί σε παροχή διευκρινίσεων ή άλλων πληροφοριών.

Άρθρον 4 Άπόδοση άπαιτήσεων

1. Τά είσπραττόμενα από τήν Δ.Ο.Υ. ποσά, μετά τήν άφαίρεση των δαπανών είσπράξεως, άποδίδονται στην Ίερά Μητρόπολη Σάμου και Ίκαρίας και κατατίθενται στόν τραπεζικό λογαριασμό, τόν όποιον έχει καθορίσει ή έντολή είσπράξεως του Μητροπολίτου. Σε περίπτωση χρηματικής άπαιτήσεως, ή όποία προέκυψε από τήν δραστηριότητα, διαχείριση, συναλλαγές ή έλλειμμα όποιασδήποτε ύπηρεσίας ή όργάνου τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας, ή άπαιτηση αύτή άποδίδεται στην ύπηρεσία ή τό όργανο αύτό υπό τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας.

2. Σε περίπτωση μή είσπράξεως ή μή άποδόσεως άποσταλείσας προς είσπραξη άπαιτήσεως τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας από τήν άρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία έντός τριών έτών από τήν άποστολή τής βεβαιώσεως του άρθρου 1, λήγει αύτοδικαίως ή ισχύς τής έντολής είσπράξεως, και ή Ίερά Μητρόπολη Σάμου και Ίκαρίας άνακτά τήν έξουσία είσπράξεως κατά του όφειλέτη τής.

Άρθρο 5 Υποδείγματα Χρηματικών Καταλόγων - Τριπλοτύπων Καταστάσεων Βεβαιώσεως Έσόδων

Οι χρηματικοί κατάλογοι και οι τριπλότυπες περιληπτικές καταστάσεις βεβαιώσεως έσόδων άκολουθούν τά κατωτέρω πρότυπα, αναλόγως συμπληρούμενα κατά περίπτωση:

Άρθρον 6

Άπό τήν δημοσίευση του παρόντος Κανονισμού δέν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού τής Ίεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας.

Ό παρών Κανονισμός ισχύει από τής δημοσιεύσεως του στην Έφημερίδα τής Κυβερνήσεως. Ό Κανονισμός δημοσιεύεται στό έπίσημο Δελτίο τής Έκκλησίας τής Ελλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Άθήνα, 31 Μαρτίου 2015

Ό Άθηνών ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ό Άρχιγραμματέυσ
Ό Μεθώνης Κλήμης

Κανονισμός λειτουργίας εκκλησιαστικού ιδρύματος μέ την έπωνυμία: «Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο (Γ.Φ.Τ.) της Ίερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου»

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έχουσα υπ' ὄψει:

1) Τάς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παρ. 4, 29 παρ. 2, 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/77 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὅπως ἐτροποποιήθησαν διά τοῦ ἄρθρου 68 παρ. 5 τοῦ Ν. 4235/14.

2) Τάς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρός τό χριστεπώνυμον πλήρωμα, τās ἀπορρεούσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τῶν Νόμων τοῦ Κράτους.

3) Τάς ὑφισταμένες κοινωνικές, ποιμαντικές καί πνευματικές ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου.

4) Τήν υπ' ἀριθμ. 19/20.1.2015 Πρᾶξιν καί τήν υπ' ἀριθμ. 27/20.1.2015 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ζακύνθου κ. Διονυσίου.

5) Τήν ἀπό 9.2.2015 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

6) Τήν ἀπό 4.3.2015 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἀποφασίζει

τήν σύστασιν καί λειτουργίαν Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπό τήν έπωνυμίαν «Γενικό Φιλόπτωχον Ταμείο» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου, τό ὅποιον θά διέπεται ἀπό τόν κάτωθι Κανονισμό:

Κανονισμός Λειτουργίας

Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος μέ τήν έπωνυμία:
«Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο (Γ.Φ.Τ.)
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΓΕΝΙΚΟ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ἄρθρον 1

Ἐπωνυμία - Μορφή - Σφραγίδα

1. Συστᾶται στήν Ἱερά Μητρόπολιν Ζακύνθου Κοινωφελές Ἐκκλησιαστικό Ἰδρυμα μέ τήν έπωνυμία: «Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου».

Τό Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο (στό ἐξῆς ἀναφερόμενο καί μέ τά ἀρχικά Γ.Φ.Τ.) θά λειτουργεῖ ὡς ἐξαρτημένη ὑπηρεσία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως καί μή κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρα, ὑπό τήν έποπτεία καί τόν έλεγχο αὐτῆς.

2. Ἡ σφραγίδα τοῦ Ἰδρύματος εἶναι κυκλική φέρουσα στό μέσο αὐτῆς ὡς ἐμβλημα τό μονόγραμμα Χ Ρ καί περιμετρικά θά ἀναγράφεται ὁ τίτλος τοῦ Ἰδρύματος ὡς ἐξῆς: Στόν ἐξωτερικό κύκλο: «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ», στόν δέ ἐσωτερικό «ΓΕΝΙΚΟ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟ ΤΑΜΕΙΟ».

Ἄρθρον 2

Ἔδρα

Ἔδρα τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ πόλις τῆς Ζακύνθου καί συγκεκριμένα τά Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου. Παραρτήματα τοῦ Ἰδρύματος τοῦτου δύνανται νά ἱδρύνονται καί νά λειτουργοῦν σέ κάθε Ἑνορία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἐδρεύοντα καί στεγαζόμενα στοῦς οἰκείους ἐνοριακοῦς Ἱεροῦς Ναοῦς (Ἑνοριακά Φιλόπτωχα Ταμεία).

Ἄρθρον 3

Σκοπός

Σκοπός τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φιλοanthρωπικοῦ αὐτοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ παροχή πάσης ὑλικῆς, οικονομικῆς, κοινωνικῆς, ψυχικῆς καί πνευματικῆς ὑποστήριξης ἀπόρων καί ἀδυνάμων συνανθρώπων μας.

Εἰδικότερα στοῦς σκοπούς τοῦ Ἰδρύματος περιλαμβάνονται:

1. Ἡ οικονομική συνδρομή καί ἡ περίθαλψη ἐνδεῶν καί ἀπόρων οικογενειῶν καί ἀτόμων.

2. Ἡ παροχή «Γευμάτων Ἀγάπης» σέ ἀναξιοπαθοῦντες.

3. Ἡ ἱατροφαρμακευτική περίθαλψη ἀσθενῶν.

4. Ἡ χορήγηση βοήθειας σέ ἀπόρους μαθητές καί μαθήτριες, σπουδαστές, παιδιά πολυτέκνων καί ἡ βοήθεια γιά τήν οικογενειακή ἀποκατάσταση νέων ζευγαριῶν.

5. Ἡ παροχή οικονομικῆς καί ἄλλης βοήθειας σέ ὄσους βρίσκονται σέ νοσοκομεία ἢ σέ ἄλλα θεραπευτήρια καί ἔχουν ἀνάγκη.

6. Η ενίσχυση τών φιланθρωπικών ιδρυμάτων, τών ένοριακών κέντρων, τών κατηχητικών σχολείων, καθώς και τών πνευματικών - πολιτιστικών κέντρων τής 'Ιερās Μητροπόλεως.

7. Η ενίσχυση τών κατασκευάσεων τής 'Ιερās Μητροπόλεως Ζακύνθου.

8. Η ύποστήριξη τών πολιτιστικών και πνευματικών έργων και έκδηλώσεων τής 'Ιερās Μητροπόλεως, οι οποίες άποσκοπούν στην ενίσχυση του φιλανθρωπικού και προνοιακού έργου αυτής.

9. Η προμήθεια και ή διανομή εντύπων, εικόνων, βιβλίων, δώρων, ρουχιισμού, τροφίμων, γλυκισμάτων κ.ά. σέ σχολεία, (κρατητήρια ή φυλακές), ιδρύματα για άτομα μέ ειδικές ανάγκες, νοσοκομεία, καταυλισμούς άθιγγάνων, προσφύγων, μεταναστών, σεισμοπληκτών και πλημμυροπαθών.

10. Η οικονομική ενίσχυση τών Ένοριακών Φιλόπτωχων Ταμείων, έφ' όσον παρίσταται ανάγκη.

11. Η παροχή έπιχορηγήσεων σέ άναγνωρισμένα φιλανθρωπικά ιδρύματα ή σωματεία.

12. Η έκδοση εντύπων και περιοδικού σχετικού μέ τίς δραστηριότητες του Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου.

13. Η διοργάνωση έκδρομών για τούς μαθητές τών κατηχητικών σχολείων, τεχνικών σχολών, εργαζόμενων νέων, γερόντων, ιερέων καθώς και ή διοργάνωση έορτών, έκδηλώσεων, έκθέσεων, άλλων πολιτιστικών έκδηλώσεων και σεμιναρίων για τόν καταρτισμό τών πιστών.

14. Η ενίσχυση αντίστοιχων κοινωφελών προσπαθειών, μη κερδοσκοπικών, καθώς και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και σωματείων.

15. Η παντοειδής συνδρομή σέ πληγέντες από έκτακτα φυσικά φαινόμενα (πλημμυροπαθείς, σεισμόπληκτους κ.λπ.)

16. Η καταβολή έξόδων για τήν άποφυλάκιση ατόμων που βρίσκονται στις φυλακές για διάφορες αιτίες.

17. Η οικονομική ενίσχυση και πνευματική συμπαράσταση σέ πρόσφυγες, μετανάστες και άτομα που χρειάζονται άπεξάρτηση από έθισμό σέ ναρκωτικές ουσίες.

18. Η κάλυψη τής δαπάνη συστάσεως και λειτουργίας υπηρεσιών γραφείων του Γ.Φ.Τ. και ή μισθοδοσία τών απαραίτητων συνεργατών, οι όποιοι εργάζονται για τήν ύλοποίηση τών σκοπών του Γ.Φ.Τ.

Άρθρον 4

Πόροι του Γ.Φ.Τ.

Πόροι του ιδρύματος είναι:

α) Τά άναγραφόμενα στους προϋπολογισμούς τών 'Ιερών Μονών, τών Ένοριακών 'Ιερών Ναών και τών 'Ιερών Προσκυνημάτων τής 'Ιερās Μητροπόλεως σχετικά έτήσια κονδύλια καθώς έπίσης και τά έσοδα που προέρχονται από κληρονομίες, κληροδοσίες, δωρεές και άφιέρωματα τρίτων προς τό 'Ιδρυμα.

β) Ποσοστό 2% από τίς μηνιαίες εισπράξεις σέ χρήμα τών Ένοριακών Φιλόπτωχων Ταμείων (Ε.Φ.Τ.), τά όποία είναι παραρτήματα του 'Ιδρύματος.

γ) Τό προϊόν από τήν περιφορά δίσκου στους 'Ιερούς Ναούς τής 'Ιερās Μητροπόλεως Ζακύνθου, δυνάμει έγκυκλίου αυτής.

δ) Οι εισπράξεις του έτήσιου γενικού «Έράνου τής Άγάπης» τών ένοριακών ναών. Σέ περίπτωση νομίμου ιδρύσεως Ένοριακού Φιλόπτωχου Ταμείου τά έσοδα εκ του «Έράνου τής Άγάπης» θά διανέμονται σέ ποσοστό 60% υπέρ του Γ.Φ.Τ. και 40% υπέρ του Ε.Φ.Τ. έκάστης ένορίας.

ε) Οι πάσης φύσεως έπιδοτήσεις, έπιχορηγήσεις, προσφορές, δωρεές και τυχόν κληροδοσίες προερχόμενες από Έθνικούς Πόρους, Πόρους τής Εύρωπαϊκής Ένωσης και γενικά κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, Υπουργείο, Δήμος, Περιφέρειες, Δημόσιο.

στ) Οι τυχόν τόκοι από καταθέσεις όπως και κάθε νόμιμη πρόσδοδος άποβλήπουσα στους σκοπούς του 'Ιδρύματος, μη κατονομαζόμενη ρητά στον παρόντα Κανονισμό άλλα συνάδουσα προς τά εκκλησιαστικά ήθη.

ζ) Κάθε άλλο έσοδο προερχόμενο από νόμιμη πηγή.

Άρθρον 5

Διάθεση Πόρων Γ.Φ.Τ.

Οι πόροι του Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου διατίθενται άποκλειστικά για τήν έπίτευξη τών σκοπών που άναφέρονται στο άρθρο 3 του παρόντος Κανονισμού. Η διάθεση τών πόρων σέ σκοπούς διαφορετικούς από τούς άναφερόμενους στον παρόντα Κανονισμό δέν έπιτρέπεται.

Άρθρον 6

Διοίκηση και Έκπρωσώπηση του Γ.Φ.Τ.

1. Τό Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο διοικείται από πενταμελές (5) Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) τό όποιο άποτελείται από:

α) Τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ζακύνθου, ως Πρόεδρο.

β) Τόν έκάστοτε Πρωτοσύγκελλο ή Γενικό Άρχιερατικό Έπίτροπο ως Άντιπρόεδρο και

γ) Τρία (3) μέλη, από τά όποία ένας (1) κληρικός και δύο (2) λαϊκοί, προερχόμενοι και από τά δύο φύλα, μέ τούς αντίστοιχους άναπληρωτές τους.

2. Τά μέλη αυτά επιλέγονται από τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη και διορίζονται μέ σχετική άπόφασή του.

3. Η θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τριετής (3) και τά μέλη του είναι επανεκλέξιμα.

4. Παραιτούμενα και έκλιπόντα για όποιοδήποτε λόγο μέλη του Δ.Σ. ως και μέλη που άπουσιάζουν άδικαιολόγητα έπί τρεις (3) συνεχείς συνεδριάσεις του Δ.Σ. ή που παραβαίνουν τό καθήκον τής έχεμύθειας και τής προστασίας τών προσωπικών δεδομένων τών εύρισκομένων σέ ένδεια, νόσο ή πενία κ.ά., αντικαθίστανται από τόν Μη-

τροπολίτη, κατόπιν προηγούμενης αιτιολογημένης απόφασης του Δ.Σ.

5. Μέ εισήγηση του Προέδρου και έγκριση του Δ.Σ. δύναται νά αντικαθίσταται μέλος αυτού και πρό της λήξεως της θητείας του, έφ' όσον συντρέχουν λόγιοι σοβαροί ως άνωτέρω.

6. Τό Δ.Σ. συνέρχεται, κατόπιν προσκλήσεως του Προέδρου, σέ τακτική συνεδρίαση υποχρεωτικώς μία φορά τό έξάμνηνο και έκτάκτως, έφ' όσον παρίσταται ανάγκη, πάλη μέ πρόσκληση του Προέδρου ή μέ αίτηση τριών (3) τουλάχιστον μελών, αναγράφοντας στήν αίτησή τους τό θέμα συγκλήσεως.

7. Τό Δ.Σ. βρίσκεται σέ άπαρτία και άποφασίζει έγκυρα, έφ' όσον είναι παρόντα τρία (3) τουλάχιστον από τά πέντε (5) συνοδικά μέλη του.

8. Οι άποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Σέ περίπτωση ίσοψηφίας υπερισχύει ή ψήφος του Προέδρου.

Άρθρον 7

1. Τό Δ.Σ. στήν πρώτη συνεδριάσή του συγκροτείται σέ σώμα και μέ φανερή ψηφοφορία εκλέγει τόν γραμματέα και τόν ταμία.

2. Ο Πρόεδρος όρίζει δύο (2) οικονομικούς έλεγκτές, εκτός των μελών του Δ.Σ., από άτομα κατάλληλα για τό σκοπό αυτό, μέ αντίστοιχη κατάρτιση και έμπειρία, ή όποία άπαιτείται για τήν εκτέλεση των καθηκόντων τους, σύμφωνα μέ τό άρθρο 13 του παρόντος Κανονισμού.

Άρθρον 8

Άρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου

Τό Διοικητικό Συμβούλιο:

α) Άποφασίζει για κάθε θέμα που έχει σχέση μέ τήν πραγματοποίηση των σκοπών του Γ.Φ.Τ.

β) Μελετά και άποφασίζει για τήν παροχή διακονίας, όπως είναι τά συσσίτια προς τούς άπορους και άναξιοπαθούντες, και κάθε οργανωμένης προνοιακής δραστηριότητας ή διακονίας, σύμφωνα μέ τούς σκοπούς του Γ.Φ.Τ. (άρθρο 3 του παρόντος), μέ τήν επιφύλαξη των διατάξεων του Ν. 590/1977 και μέ άποφάσεις του ρυθμίζει τήν λειτουργία αυτών, τίς όποίες υποβάλλει για έγκριση στό Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

γ) Καταρτίζει και ψηφίζει τόν έτήσιο προϋπολογισμό και άπολογισμό έσόδων και έξόδων του Γ.Φ.Τ., τούς όποιους υποβάλλει προς έγκριση στό Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

δ) Μελετά τρόπους για τήν εξεύρεση πόρων για τήν καλύτερη επίτευξη των σκοπών του Ίδρύματος.

ε) Άποφασίζει για τήν πρόσληψη και τήν μισθοδοσία των άπαραίτητων κοινωνικών λειτουργών και των υπολοίπων υπαλλήλων ή συνεργατών του Ίδρύματος, σύμφωνα μέ τίς κείμενες διατάξεις.

στ) Άσκει διά του Προέδρου αυτού τήν έποπτεία της λειτουργίας του Γ.Φ.Τ. και των κατά ένορίες παραρτημάτων αυτού (Ε.Φ.Τ.).

ζ) Άσκει τόν έλεγχο του Γ.Φ.Τ. και των παραρτημάτων (Ε.Φ.Τ.) και όρίζει τά πρόσωπα που θά τόν διενεργούν, σέ τακτική βάση ή σέ έκτακτες περιπτώσεις.

Άρθρον 9

Καθήκοντα Προέδρου

Ο Πρόεδρος:

α) Έχει τήν άνώτατη κανονική και διοικητική έποπτεία του Ίδρύματος. Είναι αρμόδιος νά άποφασίζει περί πάσης φύσεως υποθέσεως που άφορα στήν όργάνωση και λειτουργία του Γ.Φ.Τ. και των Ε.Φ.Τ. πλην των περιπτώσεων για τίς όποίες όρίζει διαφορετικά ή ισχύουσα νομοθεσία ή ό παρών Κανονισμός.

β) Έκπροσωπεί τό Γ.Φ.Τ. και τά παραρτήματά του σέ όλες τίς έννομες σχέσεις τους και έναντι κάθε άρχης, δικαστικής, διοικητικής ή εκκλησιαστικής και συμβάλλεται εξ όνόματος αυτού.

γ) Συγκαλεί τό Δ.Σ. τακτικά άνά έξάμνηνο ή έκτακτα, έφ' όσον παρίσταται ανάγκη και καταρτίζει τόν κατάλογο των προς συζήτηση θεμάτων σέ συνεργασία μέ τόν γραμματέα.

δ) Προεδρεύει των Συνεδριάσεων του Δ.Σ., εισηγείται τά θέματα της Ήμερησίας Διατάξεως και υπογράφει τήν άλληλογραφία του Γ.Φ.Τ.

Άρθρον 10

Καθήκοντα Άντιπροέδρου

Ο Άντιπρόεδρος αντικαθιστά τόν Πρόεδρο στά καθήκοντά του, όταν άπουσιάζει ή έχει κάποιο κώλυμα. Δύναται επίσης, μετά από σχετική άπόφαση του Δ.Σ., νά υπογράφει τήν άλληλογραφία του Γ.Φ.Τ., κατόπιν ειδικής έντολής του Προέδρου και σέ περίπτωση άδυναμίας παροχής αυτής, κατόπιν ειδικής έντολής του Δ.Σ., έξαιρουμένων των θεμάτων που άνάγονται σέ ζητήματα κανονικής έποπτείας, του γενικού τεκμηρίου αρμοδιότητας και γενικώς ζητήματα, που άπτονται της αρμοδιότητας του Προέδρου ως Μητροπολίτου.

Άρθρον 11

Τηρούμενα βιβλία και στοιχεία

1. Στο Γ.Φ.Τ. τηρούνται τά ακόλουθα βιβλία και στοιχεία μέ τήν συμβατική τους μορφή ή μέ τήν μορφή ηλεκτρονικού άρχείου:

α) Βιβλίο πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου

β) Βιβλίο Ταμείου

γ) Βιβλίο δωρητών

δ) Βιβλίο άπόρων και γενικότερα βοηθούμενων άτόμων από τό Γ.Φ.Τ.

ε) Πρωτόκολλο άλληλογραφίας

στ) Στελέχη διπλοτύπων γραμματίων εισπράξεων

ζ) Στελέχη διπλοτύπων ένταλημάτων πληρωμών

Τά υπό στοιχεία β, στ και ζ βιβλία θεωρούνται άρμόδιως υπό της Ίερās Μητροπόλεως Ζακύνθου.

2. Όλα τα βιβλία τηρούνται από τον γραμματέα εκτός από το βιβλίο του Ταμείου, τα γραμμάτια εισπράξεων και τα εντάλματα πληρωμών, τα οποία τηρεί ο Ταμίας.

3. Ο γραμματέας διεξάγει την αλληλογραφία και φυλάσσει το Άρχειο και την σφραγίδα του Ίδρύματος.

Άρθρον 12

Καθήκοντα Ταμία

1. Ο Ταμίας εισπράττει τα πάσης φύσεως έσοδα του Ίδρύματος και ένεργεί όμοίως τις πληρωμές, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δ.Σ. και κατόπιν έντολής του Σεβασμιώτατου Προέδρου ή Αντιπροέδρου.

2. Καταθέτει σε τραπεζικό λογαριασμό, άνελληπιώς, τις ένεργούμενες εισπράξεις, κρατώντας στα χέρια του μέχρι του ποσού των χιλίων (1.000) ευρώ για την κάλυψη των τρεχουσών άναγκών του Ίδρύματος.

3. Ο Ταμίας εκδίδει με έντολή του Σεβασμιώτατου Προέδρου τα γραμμάτια είσπραξης και εντάλματα πληρωμών και τα καταχωρίζει στο οικείο Βιβλίο Ταμείου. Τα έσοδα και τα έξοδα προσδιορίζονται από τον προϋπολογισμό και τόν άπολογισμό που έχουν καταρτισθεί και υποβάλλονται προς έλεγχο στο Διοικητικό Συμβούλιο.

Άρθρον 13

Καθήκοντα Έλεγκτών

1. Οι έλεγκτές, στο τέλος κάθε έτους, ένεργούν τακτικό έλεγχο στα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία και υποβάλλουν έκθεση στο Δ.Σ. με τις παρατηρήσεις τους για την κανονική τήρηση των αποφάσεων του Δ.Σ., την σωστή διάθεση των πόρων του Γ.Φ.Τ., την κανονική τήρηση του βιβλίου Ταμείου και την κάλυψη των έσόδων και έξόδων με νόμιμα παραστατικά. Επίσης είσηγοούνται στο Δ.Σ. τρόπους για την βελτίωση του συστήματος διαχείρισης του Γ.Φ.Τ.

2. Οι έλεγκτές είναι δυνατόν να ένεργούν και έκτακτους έλέγχους, έπειτα από έγγραφη έντολή του Προέδρου.

Άρθρον 14

1. Η χρηματική περιουσία του Γ.Φ.Τ. έφ' όσον υπερβαίνει τα δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ κατατίθεται σε λογαριασμό άναγνωρισμένης Τράπεζας στην Ελλάδα ή άλλου Πιστωτικού Ίδρύματος στο όνομα της Ιερής Μητροπόλεως και με την ένδειξη «Γ.Φ.Τ.». Ο λογαριασμός θα έξυπηρετεί άποκλειστικώς τις άνάγκες και τις συναλλαγές του Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου.

2. Για την άνάληψη όποιουδήποτε ποσού από τόν λογαριασμό, άπαιτείται άπόφαση του Δ.Σ. ύπογεγραμμένη από τόν Πρόεδρο και τα ύπόλοιπα μέλη, στην όποία θα έξουσιοδοτείται ο ταμίας για την άνάληψη. Η άπόφαση αυτή θα καταχωρείται στο βιβλίο Πρακτικών και αντίγραφο του σχετικού άποσπάσματος, ύπογεγραμμένο από

τόν Σεβασμιώτατο Πρόεδρο, θα προσκομίζεται στην Τράπεζα για την άνάληψη.

Άρθρον 15

Τό Διοικητικό Συμβούλιο με άπόφασή του δύναται να έξουσιοδοτεί τόν Πρόεδρο για την παροχή οικονομικών ένισχύσεων μέχρι συνολικού ποσού χιλίων ευρώ (1.000) άνά μήνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΕΝΟΡΙΑΚΑ ΦΙΛΟΠΤΩΧΑ ΤΑΜΕΙΑ

Άρθρον 16

Για την καλύτερη έκπλήρωση των σκοπών του Ίδρύματος, τό Γ.Φ.Τ. με άπόφαση του Δ.Σ. αυτού δύναται να συστήνει σε κάθε ένορία της Ιερής Μητροπόλεως παράρτημα του Γ.Φ.Τ., ύπό την έπωνυμία: «Ένοριακό Φιλόπτωχο Ταμείο του Ιεροϋ Ναού...», συμπληρούμενη με τό όνομα του Ένοριακού Ναού. Η άπόφαση του Δ.Σ. θα περιέχει όλες τις προβλέψεις για την έγκατάσταση, διοίκηση, διαχείριση, έκπροσώπηση και γενικώς τη λειτουργία του ένοριακού Γ.Φ.Τ. Για τόν διορισμό της πρώτης Διοικούσας Έπιτροπής του Ε.Φ.Τ. είναι άπαραίτητη σχετική άπόφαση του Δ.Σ. του Γ.Φ.Τ., έπειτα από πρόταση του άρμόδιου Έκκλησιαστικού Συμβουλίου, ή όποία έγκρίνεται ύπό του Μητροπολιτικού Συμβουλίου.

Άρθρον 17

Διοίκηση

1. Κάθε Ε.Φ.Τ. διοικείται από τριμελή (3) Διοικούσα Έπιτροπή, ή όποία άποτελείται από έναν από τούς έφημέριους της ένορίας ως Πρόεδρο και δύο (2) τακτικά και δύο (2) άναπληρωματικά μέλη. Η θητεία των μελών της Διοικούσας Έπιτροπής του Ε.Φ.Τ. είναι τριετής και είναι δυνατόν να άνανεώνεται.

2. Τα τακτικά και άναπληρωματικά μέλη προτείνονται από τόν Πρόεδρο του Ε.Φ.Τ. και διορίζονται από τό Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη ύπό την ιδιότητα του Προέδρου του Γ.Φ.Τ. Σε περίπτωση άποχώρησης ενός από τα μέλη της Διοικούσας Έπιτροπής, την θέση του καταλαμβάνει ο πρώτος άναπληρωματικός.

3. Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Ε.Φ.Τ. είναι δυνατόν να άντικατασταθούν και πρό της λήξεως της θητείας τους, έφ' όσον συντρέχουν άποχωρώντες λόγοι γι' αυτό.

4. Μέλη της Δ.Ε. του Ε.Φ.Τ. τα όποία άπουσιάζουν άδικαιολόγητα επί δύο συνεχείς συνεδριάσεις αυτής, θεωρούνται άυτοδικαίως παραιτηθέντα.

Άρθρον 18

1. Η Διοικούσα Έπιτροπή συνεδριάζει κατόπιν προηγούμενης προσκλήσεως του Προέδρου ή μετά από αίτηση δύο (2) τουλάχιστον μελών της.

2. Η Διοικούσα Έπιτροπή κατά την πρώτη συνεδρίαση της εκλέγει τόν Γραμματέα και τόν Ταμία.

3. Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ βρίσκεται σὲ ἀπαρτία καὶ ἀποφασίζει ἐγκύρως, ἐφ' ὅσον εἶναι παρόντα ἅπαντα τὰ μέλη. Ἐάν μετὰ ἀπὸ νόμιμη πρόσκληση ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν βρεθῆι σὲ ἀπαρτία, τότε ἡ συνεδρίαση ἀναβάλλεται καὶ ἐπαναλαμβάνεται, μὲ τὰ ἴδια θέματα, μετὰ ἀπὸ δύο (2) ἡμέρες.

ἄρθρον 19

Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ, γιὰ νὰ διευκολύνει τὴν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου της, μπορεῖ νὰ καταρτίζει ἐπικουρικές ἐπιτροπές φιλοπτώχου ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν ἐνοριτῶν, στίς ὁποῖες ἀναθέτει συγκεκριμένα, κατὰ περίπτωσιν, καθήκοντα.

ἄρθρον 20

Ὅλα τὰ Ε.Φ.Τ. ἐποπτεύονται ἀπὸ τὸ Δ.Σ. τοῦ Γ.Φ.Τ. καὶ τὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιον, οἱ ὁποῖοι διενεργοῦν τὸν σχετικὸ ἔλεγχο κατὰ τὴν κρίσιν τους ἢ ἐφ' ὅσον προκύψει θέμα.

ἄρθρον 21

Πόροι

Πόροι κάθε Ε.Φ.Τ. εἶναι:

α) Εἰσπράξεις ἀπὸ κουτιά ὑπὲρ τῶν πτωχῶν καὶ ἀπὸ τὴν περιφορὰ δίσκων στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς ἐνορίας, ἢ ὁποῖα ἐγένε μετὰ ἀπὸ ἀδεια τοῦ Μητροπολίτη καὶ μὲ σκοπὸ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου.

β) Προαιρετικές εἰσφορές, δωρεές ἢ κληροδοτήματα.

γ) Εἰσπράξεις ἀπὸ διάφορες κληρώσεις, ἀπὸ ἐράνων καὶ ἀπὸ ἄλλης φιλανθρωπικές ἐκδηλώσεις.

δ) Τυχόν ἔκτακτες οικονομικές ἐνισχύσεις ἀπὸ τὴν Ἱερά Μητρόπολιν ἢ ἀπὸ τὸ Γενικὸ Φιλοπτῶχο Ταμεῖο.

ε) Ποσοστὸ 40% ἀπὸ τὸν γενικὸ ἔρανο τῆς «Ἀγάπης» τὸν ὁποῖο διεξάγει ἡ Μητρόπολις, ἐάν ἔχει συσταθεῖ καὶ λειτουργεῖ νομίμως τὸ Ε.Φ.Τ.

στ) Ἐπιχορηγήσεις τοῦ Δημοσίου, Δήμων ἢ Ὁργανισμῶν ἢ Συλλόγων καὶ κάθε ἄλλη προσφορά ἢ ὁποῖα προέρχεται ἀπὸ φυσικά ἢ νομικά πρόσωπα, πού ἀποβλέπει στοὺς σκοποὺς τοῦ Ε.Φ.Τ., δὲν κατονομάζεται ρητὰ στὸ παρόντα Κανονισμὸ, ἀλλὰ συνάδει πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικά ἦθη.

ἄρθρον 22

Διάθεση Πόρων

1. Οἱ πόροι τοῦ Ε.Φ.Τ. διατίθενται γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῶν ἐνδεῶν καὶ ἀναξιοπαθούτων ἐνοριτῶν καὶ συγκεκριμένα:

α) Ὡς τακτικὸ ἢ ἔκτακτο οικονομικὸ βοήθημα σὲ χρῆμα ἢ σὲ εἶδη ρουχισμοῦ καὶ ἱματισμοῦ ἢ σὲ εἶδη τροφίμων

β) Γιὰ ἰατρική, φαρμακευτικὴ ἢ νοσοκομειακὴ περίθαλψη καὶ γιὰ εἰσαγωγή σὲ διάφορα θεραπευτήρια

γ) Γιὰ ὑποτροφίες καὶ σπουδαστικά ἐπιδόματα

δ) Γιὰ ἐνίσχυση τῶν φιλανθρωπικῶν σκοπῶν τῆς Ἱερᾶς Μητρόπολης

ε) Σὲ κάθε ἄλλο φιλανθρωπικὸ σκοπὸ πού δὲν ἀναφέρεται ρητὰ στὸ παρόν.

2. Ἡ ἐξακρίβωση τῆς ἐνδεῖας κάθε ἀτόμου γίνεται μὲ μέριμνα καὶ ἀποκλειστικὴ εὐθύνη τῆς Διοικοῦσας Ἐπιτροπῆς, ἢ ὁποῖα τηρεῖ εἰδικὸ βιβλίον, ὅπου καταχωροῦνται τὰ στοιχεῖα τοῦ βοηθούμενου, τὸ εἶδος καὶ τὸ ποσὸ τῆς ἐνίσχυσης τὸ ὁποῖο τοῦ παρέχεται.

ἄρθρον 23

Τηρούμενα Βιβλία

1. Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τηρεῖ τὰ ἀκόλουθα βιβλία καὶ στοιχεῖα:

α) Βιβλίον πρακτικῶν Διοικοῦσας Ἐπιτροπῆς

β) Βιβλίον Ταμείου

γ) Βιβλίον ἐνδεῶν καὶ ἐμπεριστάτων ἀτόμων

δ) Βιβλίον πρωτοκόλλου

ε) Διπλότυπα γραμμάτια εἰσπράξεων

στ) Διπλότυπα ἐντάλματα πληρωμῶν

Τὰ ὑπὸ στοιχεῖα β, ε καὶ στ βιβλία θεωροῦνται ὑποχρεωτικῶς ἀπὸ τὴν Ἱερά Μητρόπολιν Ζακύνθου.

2. Τὰ βιβλία πρακτικῶν, ἐνδεῶν, πρωτοκόλλου τηρεῖ ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνῶ τὸ βιβλίον ταμείου, τὰ ἐντάλματα καὶ τὰ γραμμάτια τηρεῖ ὁ Ταμίας.

3. Γιὰ κάθε εἰσπράξιν ἢ πληρωμὴ ὁ Ταμίας ἐκδίδει γραμμάτιο ἢ ἐντάλμα ἀντιστοίχως, τὰ ἀντίγραφα τῶν ὁποίων παραμένουν στὸ στέλεχος.

ἄρθρον 24

1. Ἡ χρηματικὴ περιουσία κάθε Ε.Φ.Τ., ἐφ' ὅσον ὑπερβαίνει τὸ ποσὸ τῶν πεντακοσίων (500) εὐρώ, κατατίθεται σὲ λογαριασμὸ ἀναγνωρισμένης Τράπεζας στὴν Ἑλλάδα ἢ ἄλλου Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος στὸ ὄνομα τοῦ Ε.Φ.Τ. Ὁ λογαριασμὸς αὐτὸς θὰ ἐξυπηρετεῖ ἀποκλειστικὰ τίς ἀνάγκες καὶ τίς συναλλαγὰς τοῦ Ε.Φ.Τ.

2. Γιὰ τὴν ἀνάληψη ὁποιοῦδήποτε ποσοῦ ἀπὸ τὸν λογαριασμὸ ἀπαιτεῖται ἀπόφαση τῆς Διοικοῦσας Ἐπιτροπῆς τοῦ Ε.Φ.Τ., ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τὸν Πρόεδρο καὶ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, καθὼς καὶ ἡ ἐξουσιοδότηση τοῦ Ταμία γιὰ τὴν ἀνάληψη. Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ θὰ καταχωρεῖται στὸ βιβλίον Πράξεων μὲ αὐξοῦσα ἀριθμὸ. Ἀκριβὲς ἀντίγραφό της, ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τὸν Πρόεδρο, θὰ προσκομίζεται ἀπὸ τὸν Ταμία στὴν Τράπεζα γιὰ τὴν ἀνάληψη τοῦ σχετικοῦ ποσοῦ.

ἄρθρον 25

Ὁ Ταμίας, ὕστερα ἀπὸ ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς πού θὰ καταχωρηθεῖ στὸ βιβλίον Πράξεων, μπορεῖ νὰ ἔχει πρὸχειρα στὴν διάθεση τοῦ Ἐνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου ποσὸ μέχρι διακόσια (200) εὐρώ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση ἔκτακτων περιστατικῶν ἀπορίας.

~ Άρθρον 26

Τό Ίδρυμα καταργείται μέ απόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κατόπιν προτάσεως τοῦ Δ.Σ. καί ἐγκρίσεως αὐτῆς ἀπό τόν οικεῖο Μητροπολίτη. Σέ περίπτωση καταργήσεως Ἰδρύματος θά καταργοῦνται αὐτοδικαίως τά ὑπαγόμενα σέ αὐτό Ε.Φ.Τ. καί ἡ περιουσία τους θά περιέρχεται στίς οικεῖες Ἐνορίες, ἡ δέ περιουσία τοῦ Ἰδρύματος θά ἀνήκει στήν Ἱερά Μητρόπολη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Τελικές Διατάξεις - Ἰσχύς

~ Άρθρον 27

Κάθε θέμα πού ἀνακύπτει κατά τήν ἐφαρμογή τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ καί δέν προβλέπεται ρητά ἀπό αὐτόν ρυθμίζεται μέ απόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Γενικοῦ Φιλόπτωχου Ταμείου καί πάντοτε σύμφωνα μέ τούς Ἱεροῦς Κανόνες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τόν Καταστατικό Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τίς διατάξεις καί τούς νόμους πού διέπουν τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στήν Ἑλληνική Ἐπικράτεια, καθώς ἐπίσης μέ τό Σύνταγμα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, τόν Ἀστικό Κώδικα καί γενικότερα τούς νόμους τοῦ Κράτους.

~ Άρθρον 28

1. Ἡ ἰσχύς τοῦ παρόντος ἀρχίζει ἀπό τήν δημοσίευσή του στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί στό ἐπίσημο Δελτίο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

2. Ὁ Κανονισμός αὐτός μπορεῖ νά τροποποιηθεῖ μετά ἀπό αἰτιολογημένη πρόταση - απόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Γ.Φ.Τ., ἡ ὁποία ὑποβάλλεται ἀρμοδίως στή Διарκή Ἱερά Σύνοδο πρὸς ἐγκριση καί ἔκδοση σχετικῆς ἀπόφασης. Οἱ τροποποιήσεις αὐτές ἔχουν ἰσχύ μετά τήν δημοσίευσή τους στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί στό ἐπίσημο Δελτίο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» .

~ Άρθρον 29

Κάλυψη δαπάνης

Μέ τόν παρόντα Κανονισμό οὐδεμία δαπάνη προκαλεῖται σέ βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου.

Ἀθῆναι, 4 Μαρτίου 2015

Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Μεθώνης Κλήμης

**Κανονισμός συστάσεως και λειτουργίας
ἐκκλησιαστικοῦ ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν:
«Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα Διαχειρίσεως Κοινοφελῶν Περιουσιῶν»
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης**

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν:

1. Τὰ ἄρθρα 29 παρ. 2 καὶ 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Φ.Ε.Κ. Α' 146/1977), ὅπως ἔχουν τροποποιηθεῖ μέ τὸ ἄρθρο 68 τοῦ Ν. 4235/2014,
2. Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπὸ τὰς Εὐαγγελικὰς ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους,
3. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 155/233/ 12.3.2015 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐσταθίου,
4. Τὴν ἀπὸ 15/24.3.2015 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κ. Θεοδώρου Παπαγεωργίου.
5. Τὴν ἀπὸ 2.4.2015 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἐπιφέρει

Συνιστᾷ εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα Διαχειρίσεως Κοινοφελῶν Περιουσιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης», ἡ ὀργάνωσις, διοίκησις, διαχείρισις καὶ λειτουργία τοῦ ὁποῖου θὰ διέπεται ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

Κανονισμός συστάσεως καὶ λειτουργίας
ἐκκλησιαστικοῦ ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν:
«Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα Διαχειρίσεως
Κοινοφελῶν Περιουσιῶν»
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἄρθρον 1

Σύστασις - Ἐπωνυμία - Ἐδρα - Σφραγίδα

Στὴν Ἱερά Μητρόπολιν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης συνιστᾶται Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα μέ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα Διαχειρίσεως Κοινοφελῶν Περιουσιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης».

τῆς», τὸ ὁποῖο θὰ ἐδρεύει στὸ κτίριο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Λυσάνδρου 5 στή Σπάρτη.

Τὸ Ἴδρυμα ἀποτελεῖ ἐξαρτημένη ὑπηρεσία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης μέ αὐτοτελεῖ διαχείριση καὶ μὴ κερδοσκοπικὸ χαρακτῆρα.

Τὸ Ἴδρυμα χρησιμοποιεῖ κυκλική σφραγίδα. Στὴν ἐξωτερική της πλευρά ἡ σφραγίδα φέρει τὴν ἔνδειξη ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ, ἐσωτερικά δέ τὴ φράση «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΚΟΙΝΩΦΕΛΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ». Στὸ μέσο αὐτῆς φέρει τὸν Δικέφαλο Ἄετό.

Ἄρθρον 2

Σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος

Σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ ἐπωφελέστερη ἐκπροσώπηση, διοίκηση καὶ διαχείριση ἐκάστης ἤδη καταλειφθείσης ἢ μελλούσης νὰ καταλειφθεῖ στὴν Ἱερά Μητρόπολιν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κοινοφελoῦς περιουσίας ὡς κεφαλαίου αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως, σύμφωνα μέ τὸν σκοπὸ καὶ τὸν τρόπο ἀξιοποιήσεως πού ἔχει καθορισθεῖ ἀπὸ τὸν δωρητὴ ἢ διαθέτη της. Στὴν ἐκπροσώπηση, διοίκηση καὶ διαχείριση τοῦ Ἰδρύματος ὑπάγονται διὰ τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ τὰ ἤδη καταλειφθέντα στὴν Ἱερά Μητρόπολιν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κληροδοτήματα:

α) Μιχαὴλ καὶ Σταυρούλα Παπαμιχαλοπούλου, β) Νικολάου Μανίνου, γ) Δημητρίου Βαβαρούτσου, δ) Γεωργίας Γ. Μπούσαλη, ε) Βασιλικῆς Λιναρδάκη, στ) Ἑλένης Χρ. Καρύδη.

Κάθε νέα κοινοφελῆς περιουσία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης δύναται νὰ ὑπαχθεῖ στὴ διοίκηση καὶ διαχείριση τοῦ Ἰδρύματος μέ ἀπόφαση τροποποιήσεως τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 3

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος

Ἡ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος ἐπιβαρύνει οικονομικά τὴν Ἱερά Μητρόπολιν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης. Πέραν αὐτοῦ οἱ πόροι μέ τοὺς ὁποῖους συντηρεῖται τὸ Ἴδρυμα εἶναι ἀκόμη:

1. Οιαδήποτε δωρεά ή επιχορήγηση από τό Δημόσιο ή άλλα Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ.

2. Κρατικές επιχορηγήσεις, επιχορηγήσεις εκ προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Περιφερειακής ή Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Όργανισμών και άλλων Προσώπων Δημοσίου ή Ίδιωτικού Δικαίου.

3. Δωρεές ή Κληρονομίες υπέρ του Ίδρύματος.

4. Πάν ετερο έσοδο προερχόμενο εκ νομίμου πηγής και μη προβλεπόμενο εκ του παρόντος άρθρου.

Άρθρον 4

Διοίκηση - Διοικητικό Συμβούλιο

1. Τό Ίδρυμα υπάγεται στην πνευματική και διοικητική έποπτεία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας και Σπάρτης, διοικείται δέ από τριμελές Διοικητικό Συμβούλιο. Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι ο εκάστοτε Μητροπολίτης Μονεμβασίας και Σπάρτης αναπληρούμενος από τον νόμιμο αναπληρωτή του. Τά υπόλοιπα μέλη του Συμβουλίου επιλέγονται, διορίζονται για τριετή θητεία και παύονται υπό του Μητροπολίτου κατά την απόλυτη κρίση του. Όμοίως επιλέγονται δύο (2) αναπληρωματικά μέλη του Συμβουλίου, πού αναπληρώνουν σε περίπτωση κωλύματος τά τακτικά μέλη κατά τή σειρά επιλογής τους. Τό άξίωμα αυτών πού μετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο είναι τιμητικό και άμισθο. Τά μέλη δύνανται νά επανεκλεγούν άπεριορίστως.

2. Τό Διοικητικό Συμβούλιο κατά την πρώτη Συνεδρία αυτού όρίζει μεταξύ των μελών του τον ταμία και τον γραμματέα.

3. Σε περίπτωση κατά την όποία μέλος του Δ.Σ. κωλύεται στην άσκηση των καθηκόντων του ή δέν ανταποκρίνεται πλήρως στις υποχρεώσεις οι όποιες άπορρέουν από τά καθήκοντά του ή δέν επιδεικνύει τό άπαιτούμενο ενδιαφέρον στην άσκηση των καθηκόντων του ή προβαίνει σε ενέργειες πού έρχονται σε αντίθεση με τον σκοπό του Ίδρύματος ή παραιτείται πρό της λήξεως της θητείας του, παύεται και αντικαθίσταται με άπόφαση του Μητροπολίτη.

4. Τό Δ.Σ. συνεδριάζει τακτικά την πρώτη Δευτέρα του μηνός Οκτωβρίου εκάστου έτους, έκτάκτως δέ όταν παρίσταται ανάγκη.

5. Τό Δ.Σ. λογίζεται σε άπαρτία, όταν παρίστανται και τά τρία μέλη αυτού, από τά όποία τό ένα είναι ο Πρόεδρος, οι δέ άποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών.

6. Ο Πρόεδρος εκπροσωπεί τό Ίδρυμα δημοσία ένώπιον κάθε Αρχής, κάθε Δικαστηρίου αλλά και παντός τρίτου. Διενεργεί και υπογράφει τή επίσημη άλληλογραφία του Ίδρύματος.

7. Ο ταμίας τηρεί τά άπαραίτητα λογιστικά βιβλία του Ίδρύματος και τά άποδεικτικά στοιχεία έσόδων και έξόδων του Ίδρύματος και των διαχειριζόμενων κοινω-

φελών περιουσιών. Υπογράφει μετά του Προέδρου τίς διπλότυπες άποδείξεις εισπράξεων και πληρωμής.

8. Ο γραμματέας του Δ.Σ. διενεργεί την άλληλογραφία του Ίδρύματος. Τηρεί τό πρωτόκολλο και τό αρχείο αυτής. Τηρεί τό βιβλίο πράξεων του Δ.Σ., καταρτίζει μετά του ταμία τον Προϋπολογισμό και τον Άπολογισμό του Ίδρύματος και των επιμέρους διαχειριζόμενων κοινωφελών περιουσιών, οι όποιοι μετά την έγκρισή τους από τό Διοικητικό Συμβούλιο υποβάλλονται προς έγκριση στο Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

Άρθρον 5

Άρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου

Τό Διοικητικό Συμβούλιο έχει τίς κάτωθι άρμοδιότητες:

1. Άποφασίζει για κάθε θέμα τό όποιο άφορά στην όργάνωση, διοίκηση και λειτουργία του Ίδρύματος.

2. Συνεργάζεται για όλα τά σχετικά ζητήματα με τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο της Ήρας Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης, με τά Έκκλησιαστικά Συμβούλια των Ένοριών, με τά Δ.Σ. των κοινωφελών και λοιπών Έκκλησιαστικών Ίδρυμάτων της περιφέρειάς της Ήρας Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης, με διαφόρους πολιτιστικούς, επιστημονικούς και λοιπούς Φορείς καθώς και με τή Δημοτική και Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση και έν γένει τίς άρμόδιες Κρατικές Ύπηρεσίες, καθώς επίσης και με φυσικά και νομικά πρόσωπα για την προαγωγή και επίτευξη των σκοπών του Ίδρύματος και των κοινωφελών περιουσιών.

3. Μεριμνά για την έξέυρεση οικονομικών πόρων και για την εύρυθμη, άπρόσκοπτη και άποτελεσματική λειτουργία του Ίδρύματος.

4. Καταρτίζει τον έτήσιο προϋπολογισμό και τον έτήσιο άπολογισμό του Ίδρύματος και κάθε επιμέρους κοινωφελούς περιουσίας, τους όποιους και υποβάλλει προς έγκριση στο οικείο Μητροπολιτικό Συμβούλιο. Τά έσοδα και έξοδα του Ίδρύματος και των διαχειριζόμενων περιουσιών προσδιορίζονται από τον προϋπολογισμό έσόδων και έξόδων κατά τό οικονομικό έτος, τό όποιο αρχίζει την 1η Ιανουαρίου εκάστου έτους και τελειώνει την 31η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους.

5. Άποφασίζει σύμφωνα με τον νόμο για κάθε θέμα διοικήσεως, διαχειρίσεως και άξιοποιήσεως των διαχειριζόμενων υπ' αυτού κοινωφελών περιουσιών, άκόμα και άν δέν αναφέρεται στον παρόντα κανονισμό.

6. Συνάπτει και τροποποιεί κάθε είδους συμβάσεις (π.χ. μισθώσεως, έργου, εργασίας κ.λπ.) με σκοπό την έπωφελέστερη διαχείριση εκάστης κοινωφελούς περιουσίας και την επίτευξη του σκοπού του δωρητή ή διαθέτη της. Άποφασίζει την πρόσληψη ή την ανάθεση έντολών βοηθητικού προσωπικού (π.χ. λογιστή, δικηγόρου κ.λπ.), άπαραίτητου για την εύρυθμη λειτουργία του Ίδρύματος και τή διαχείριση των κοινωφελών περιουσιών.

7. Ἀπευθύνεται ἐνώπιον κάθε ἀρμοδίας Ἀρχῆς, παντός Δικαστηρίου καί ἐνώπιον παντός τρίτου ἐκπροσωπώντας δικαστικά καί ἐξωδικαστικά κάθε κοινωφελεῖ περιουσία.

8. Ἀπευθύνεται ἐνώπιον κάθε ἀρμοδίας Ἀρχῆς, παντός Δικαστηρίου καί ἐνώπιον παντός τρίτου ζητώντας τήν ἀλλοίωσιν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ τρόπου ἀξιοποιήσεως ἐκάστης κοινωφελοῦς περιουσίας στίς περιπτώσεις πού ὀρίζει ὁ νόμος.

9. Ἀποφασίζει γιά κάθε ἄλλο θέμα, τό ὁποῖο ἀνακύπτει κατά τήν ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ καί δέν προβλέπεται ρητά σ' αὐτόν, πάντοτε μέ τήν ἐπιφύλαξιν τῆς ἐγκρίσεως τῶν πράξεων του ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μονεμβασίας καί Σπάρτης.

ἄρθρον 6

Τηρούμενα Βιβλία

Τό Ἴδρυμα τηρεῖ τά ἀκόλουθα Βιβλία:

1. Βιβλίον Πρωτοκόλλου εἰσερχομένων καί ἐξερχομένων ἐγγράφων
2. Βιβλίον Πρακτικῶν Δ.Σ.
3. Βιβλίον Ταμείου
4. Βιβλίον - φάκελον ἐκάστης κοινωφελοῦς περιουσίας

ἄρθρον 7

Γιά κάθε θέμα πού δέ ρυθμίζεται ἀπό τόν παρόντα Κανονισμό ἀποφασίζει τό Δ.Σ. κατά τήν κυρίαρχη κρίσιν του.

ἄρθρον 8

Σέ περίπτωση διαλύσεως τοῦ Ἰδρύματος ὁλόκληρη ἡ περιουσία του, κινητή καί ἀκίνητη, ὡς καί τό ἀρχεῖο του παραδίδονται ἀπό τό Δ.Σ. στήν Ἱερά Μητροπόλιν Μονεμβασίας καί Σπάρτης, στήν ὁποία αὐτοδικαίως ἀνήκουν.

ἄρθρον 9

Ὁ παρών Κανονισμός τροποποιεῖται ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο μετά ἀπό πρόταση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας καί Σπάρτης.

ἄρθρον 10

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀρχίζει ἀπό τή δημοσίευσή του στήν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» καί τό περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ἄρθρον 11

Ἀπό τή δημοσίευσιν τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ δέν προκαλεῖται δαπάνη σέ βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης.

Ἐν Ἀθήναις τήν 2α μηνός Ἀπριλίου 2015

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ὁ Μεθώνης Κλήμης

**Κανονισμός συστάσεως και λειτουργίας
Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπό τήν ἐπωνυμίαν
«Μητροπολιτικός Ξενών Φιλοξενίας Συγγενῶν Ἀσθενῶν
“Ἰάκωβος καί Ἀλίκη Βασιλάκη”
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν»**

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ ὄψει:

1) Τάς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παρ. 4, 29 παρ. 2, 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/77 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὅπως ἐτροποποιήθησαν διά τοῦ ἄρθρου 68 παρ. 5 τοῦ Ν. 4235/14.

2) Τάς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τό χριστεπώνυμον πλήρωμα, τās ἀπορρεούσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τῶν Νόμων τοῦ Κράτους.

3) Τάς ὑφισταμένας κοινωνικάς, ποιμαντικάς καί πνευματικάς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν.

4) Τήν ὑπ' ἀριθμ. 26/16.1.2015 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Χρυσόστομου.

5) Τήν ἀπό 9.3.2015 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

6) Τήν ἀπό 2.4.2015 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἀποφασίζει

τήν σύστασιν καί λειτουργίαν Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπό τήν ἐπωνυμίαν «Μητροπολιτικός Ξενών Φιλοξενίας Συγγενῶν Ἀσθενῶν “Ἰάκωβος καί Ἀλίκη Βασιλάκη”» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, τό ὁποῖον θά διέπεται ἀπό τόν κάτωθι Κανονισμό:

Κανονισμός συστάσεως καί λειτουργίας
Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπό τήν ἐπωνυμίαν
«Μητροπολιτικός Ξενών Φιλοξενίας Συγγενῶν
Ἀσθενῶν “Ἰάκωβος καί Ἀλίκη Βασιλάκη
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν».

Ἄρθρον 1

Συνιστᾶται παρά τή Ἱερά Μητροπόλιν Πατρῶν Ἐκκλησιαστικόν Ἰδρυμα ὑπό τήν ἐπωνυμίαν «Μητροπολιτικός Ξενών φιλοξενίας συγγενῶν ἀσθενῶν “Ἰάκωβος καί Ἀλίκη Βασιλάκη”», μέ ἔδραν τήν πόλιν τῶν Πατρῶν καί δὴ τήν δωρηθεῖσαν εἰς τήν Ἱεράν Μητρόπολιν Πατρῶν

διώροφον οἰκίαν ἐπί τῆς παλαιᾶς ἐθνικῆς ὁδοῦ Πατρῶν - Ἀθηνῶν ἀριθμ. 57. Τό Ἰδρυμα αὐτό ἀποτελεῖ ἐξερτημένην ὑπηρεσίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως καί μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρος.

Ἄρθρον 2

Σκοπός τοῦ ὡς ἄνω Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ δωρεάν φιλοξενία τῶν ἀπόρων συγγενῶν τῶν φιλοξενουμένων εἰς τὰ Νοσηλευτικά Ἰδρύματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν.

Ἄρθρον 3

1. Τό Ἰδρυμα διοικεῖται ὑπό Πενταμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου (Δ.Σ.) ἀποτελουμένου ἐκ τῶν:

α) Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν, ὡς Προέδρου, ἀναπληρωμένου ὑπό τοῦ Πρωτοσυγκέλλη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν.

β) Τοῦ ἐκάστοτε ὑπευθύνου Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Παναγία ἡ Βοήθεια» τοῦ Περιφερειακοῦ Πανεπιστημιακοῦ Νοσοκομείου Πατρῶν «Παναγία ἡ Βοήθεια», ὡς Ἀντιπροέδρου.

γ) Τοῦ ἐκάστοτε ἐκπροσώπου τῆς οἰκογενείας Βασιλάκη καί

δ) Δύο (2) μελῶν ὀριζομένων ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

2. Τά Μέλη τοῦ Δ.Σ. διορίζονται διά πράξεως τοῦ Μητροπολίτου ἐπί τριετῆ θητεία καί τό ἀξίωμά των εἶναι τιμητικόν καί ἄμισθον, δύνανται δέ νά ἐπαναδιορίζονται.

3. Τό Δ.Σ. κατά τήν πρώτην συνεδρίαν αὐτοῦ ἐκλέγει μεταξύ τῶν μελῶν αὐτοῦ τόν γραμματέα καί τόν ταμίαν.

Ἄρθρον 4

Τό Δ.Σ. ἔχει τās ἐξῆς ἀρμοδιότητας:

α) Συντάσσει τόν ἐτήσιον Προϋπολογισμόν καί Ἀπολογισμόν τοῦ Ἰδρύματος, τοὺς ὁποίους καί ὑποβάλλει πρὸς ἔγκρισιν εἰς τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον.

β) Ὅριζει τόν ὑπεύθυνον διά τήν λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος, καθὼς καί τό βοηθητικόν προσωπικόν.

γ) Ἐπιλύει ὁποιοδήποτε σχετικόν θέμα ἤθελε προκύψει.

ἄρθρον 5

Καθήκοντα ὑπευθύνου:

Ἡ ἐποπτεία καί ἡ εὐρυθμία λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος ἀσκεῖται ὑπό τοῦ ὑπευθύνου, τοῦ ὁποίου τά καθήκοντα καί οἱ ἀρμοδιότητες ὀρίζονται ὡς ἑξῆς:

1. Ἐχει τήν ἐποπτείαν καί τήν λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος, ἐνῶ παραλλήλως κατευθύνει καί ἐλέγχει ἅπαν τό βοηθητικόν προσωπικόν (ἐμμισθον καί ἐθελοντικόν) γιά τήν καλήν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ.

2. Ἐπιμελεῖται τῶν συμφερόντων τοῦ Ἰδρύματος καί διαφυλάσσει τήν περιουσίαν αὐτοῦ.

3. Εἰσηγείται εἰς τό Δ.Σ. περί παντός θέματος, τό ὁποῖον ἀνάγεται εἰς τήν εὐρυθμίαν λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος

4. Εὐθύνεται διά τήν τήρησιν τῆς εὐταξίας εἰς τοὺς χώρους τοῦ Ἰδρύματος, τῆς καθαριότητος καί τῆς ἐξασφαλίσεως καλῶν συνθηκῶν διαμονῆς τῶν φιλοξενουμένων.

ἄρθρον 6

Καθήκοντα Ἀντιπροέδρου

Ὁ ἀντιπρόεδρος εἰσηγείται εἰς τό Δ.Σ. περί τῶν χρηζόντων φιλοξενίας εἰς τό Ἰδρυμα καί ἐπιμελεῖται μετά τοῦ ὑπευθύνου τά τῆς φιλοξενίας αὐτῶν.

ἄρθρον 7

Τηρούμενα Βιβλία

1. Τά τηρούμενα Βιβλία εἶναι:

α) Βιβλίον Πρακτικῶν τοῦ Δ.Σ.

β) Βιβλίον Πρωτοκόλλου

γ) Βιβλίον Φιλοξενουμένων

δ) Ἀρχεῖον Ἐγκριθέντων Προϋπολογισμῶν καί Ἀπολογισμῶν

ε) Φάκελος Ἀλληλογραφίας

στ) Βιβλίον Ἀκινήτων καί Κινητῶν περυσιακῶν στοιχείων

2. Τό Ταμεῖον τοῦ Ἰδρύματος ἀποτελεῖ κλάδον τοῦ Ταμείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν.

ἄρθρον 8

Δικαιούχοι φιλοξενίας

Εἰς τόν Μητροπολιτικόν Ξενῶνα δύνανται νά φιλοξενηθοῦν ἐμπερίστατοι οἰκεῖοι καί συγγενεῖς νοσηλευομένων εἰς τά νοσηλευτικά Ἰδρύματα τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν (Περιφερειακόν Πανεπιστημιακόν Νοσοκομεῖον «Παναγία ἡ Βοήθεια», Γενικόν Νοσοκομεῖον Πατρῶν «Ἅγιος Ἀνδρέας», κ.λπ.), τῆ εἰσηγήσει τοῦ Ἐφημερίου του Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Περιφερειακοῦ Πανεπιστημιακοῦ Νοσοκομείου «Παναγία ἡ Βοήθεια», τοῦ Ἐφημερίου τοῦ Γενικοῦ Νοσοκομείου Πατρῶν «Ἅγιος Ἀνδρέας», ἢ τῆς Διευθύνσεως τῶν Νοσοκομείων Πατρῶν καί ἐγκρίσεως τοῦ Δ.Σ.

ἄρθρον 9

Δικαιώματα - Ὑποχρεώσεις φιλοξενουμένων

1. Οἱ φιλοξενούμενοι πρέπει νά διατηροῦν τό δωμάτιόν τους καθαρόν, ὡς καί τοὺς κοινοχρήστους χώρους καί νά μή προκαλοῦν φθορᾶς εἰς τόν ἐξοπλισμόν τοῦ Ξενῶνος.

2. Ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις οἶνονπνευματωδῶν ποτῶν καί τό κάπνισμα εἰς τά δωμάτια καί τοὺς κοινοχρήστους χώρους τοῦ Ξενῶνος.

3. Οἱ φιλοξενούμενοι δέον νά φροντίζουν, ὅπως μή δημιουργοῦνται προβλήματα μετ' ἄλλων φιλοξενουμένων. Εἰς περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν κάποιος φιλοξενούμενος δημιουργεῖ προβλήματα εἰς τοὺς ἄλλους φιλοξενούμενους ἢ εἰς τήν Διεύθυνσιν ἀπομακρύνεται, κατόπιν σχετικῆς εἰσηγήσεως τοῦ ὑπευθύνου πρὸς τό Δ.Σ.

4. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ξενῶνος δέν εὐθύνεται διά τυχόν ἀπωλείας ἀντικειμένων τῶν φιλοξενουμένων.

5. Ἡ διάρκεια φιλοξενίας ἀντιμετωπίζεται κατά περίπτωσιν. Κατά κανόνα εἶναι βραχεία καί δέν δύναται νά υπερβαίῃ τήν διάρκειαν ἑνός μηνός, παρά μόνον εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις, εἰδικῶς ἡτιοιογημένας.

6. Οἱ φιλοξενούμενοι ὑποχρεοῦνται νά διατηροῦν τό δωμάτιον των εἰς τήν κατάστασιν εἰς τήν ὁποίαν τό παρέλαβον καί νά διάγουν εἰς αὐτό κοσμίως καί εὐπρεπῶς.

ἄρθρον 10

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος

Οἱ πόροι τοῦ Ἰδρύματος προέρχονται:

α) Ἐκ δωρεῶν ἰδιωτῶν

β) Ἐκ κρατικῶν ἢ ἄλλων ἐπιχορηγήσεων φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων

γ) Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν

δ) Ἐξ ἐτησίης δισκοφορίας εἰς τοὺς Ἱεροῦς Ἐνοριακοῦς Ναοὺς καί τὰς Ἱερὰς Μονὰς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν.

ἄρθρον 11

Τό Ἰδρυμα ἔχει ἰδίαν σφραγίδα, ἡ ὁποία φέρει εἰς τό κέντρον αὐτῆς εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος (Φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ) καί εἰς δύο ἐπαλληλίους κύκλους ἀναγραφόμενας τὰς φράσεις: «Ξενῶν φιλοξενίας συγγενῶν ἀσθενῶν Ἰάκωβος καί Ἀλίκη Βασιλίκη», τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν».

ἄρθρον 12

Τροποποιήσις - Διάλυσις

1. Τροποποιήσις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ γίνεται ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου καί ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐπικυρουμένης ὑπό τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

2. Τό Ἰδρυμα διαλύεται Ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ

Δ.Σ., όταν δέν εκπληρώνη τούς σκοπούς αὐτοῦ ἢ καθίσταται ἀνέφικτος ἢ λειτουργία αὐτοῦ, ἐπικυρουμένης τῆς ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. ὑπό τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

3. Εἰς περίπτωσιν διαλύσεως τοῦ Ἰδρύματος τά περιουσιακά στοιχεῖα αὐτοῦ ἀνήκουν αὐτοδικαίως εἰς τήν Ἱεράν Μητρόπολιν Πατρῶν.

ἄρθρον 13

Ὁ παρών Κανονισμός ἰσχύει ἀπό τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

ἄρθρον 14
Κάλυψις Δαπάνης

Ἀπό τās διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ δέν προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Πατρῶν.

Ἀθήνα, 2 Ἀπριλίου 2015

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Μεθώνης Κλήμης

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

Ἱερά Μητρόπολις Ἰωαννίνων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίου Ἀθανασίου Ἰωαννίνων (Μητροπολιτικός),

Ἁγίου Νικολαίου Δεματίου Ἰωαννίνων,

Ἁγίου Γεωργίου Νεοχωρίου Ἰωαννίνων,

Ἁγίου Δημητρίου Ἀβγοῦ Ἰωαννίνων,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσίευσως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῆ 24ῃ Ἀπριλίου 2015

† Ὁ Ἰωαννίνων ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ὑδρας, Σπετσῶν, Αἰγίνης, Ἐρμιονίδος καί Τροιζινίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 817/1978 «Περί ρυθμίσεως ἐνίων ἐκπαιδευτικῶν καί ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων (Φ.Ε.Κ. 170^Α/08.10.1978), τὸ Π.Δ. 582/1980 «Περί κατανομῆς θέσεως Ἱεροκλήρων εἰς τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καί τὸ ἄρθρον 21 τοῦ Καν. 230/2012 «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 73^Α/09.04.2012) καί προκειμένου νά πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν Ἱεροκλήρικος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ προβλεπόμενα κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσίευσως τῆς πα-

ρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ὑδρᾷ τῆ 29ῃ Ἀπριλίου 2015

† Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καί Αἰγίνης
ΕΦΡΑΙΜ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

τὸν Ἀρχιμ. Χριστόδουλον Κασιόφαν,

(κατὰ κόσμον Δημήτριον)

Ἐφημέριον Ἱ.Ν. Ἀγ. Χαραλάμπους Λεοντίτου

(νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλοῦμεν σε ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Ἰωάννου Οἰκονόμου, ἐνεργοῦντος ὡς ἀνακριτοῦ συνωδᾷ τῆ ὑπ' ἀριθ. 509/20.4.2015 ἐντολῆ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσάλων κ. Τιμοθέου καί δυνάμει τοῦ ἄρθρου 110 τοῦ Ν. 5383/1932 ἐν Καρδίτῃ καί ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσάλων τῆ 16ῃ τοῦ μηνός Ἰουλίου 2015, ἡμέρα Πέμπτη καί ὥρα 10.00 π.μ. προκειμένου νά ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποδιδομένων σοι κατηγοριῶν.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι, ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανίσεως σου θέλει ἐνεργηθῆσι κατὰ σοῦ τὰ ὑπὸ τῶν ἄρθρων 62 καί 112 τοῦ Ν.5383/1932 ὡς ταῦτα ἰσχύουσι κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 44 παρ. 1 τοῦ Ν. 590/1977 διατασσόμενα.

Ἐν Καρδίτῃ τῆ 30ῃ Ἀπριλίου 2015

Ὁ Ἀνακριτὴς

Πρωτοπρ. Ἰωάννης Οἰκονόμου

Ὁ Γραμματεὺς

Πρωτοπρ. Ἀθανάσιος Τζιώρας

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 12.5.2015

Συνήλθε τὴν Τρίτη 12 Μαΐου 2015, στὴν πρώτη Συνεδρία Της γιὰ τὸν μῆνα Μάιο, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατὰ τὴν σημερινή Συνεδρία:

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικά τῆς Ἐξουσιοδοτήσεως.

Ὁ Μακαριώτατος, κατὰ τὴν ἔναρξη τῆς σημερινῆς Συνεδρίας, ἐνημέρωσε τὰ Μέλη τῆς Δ.Ι.Σ. γιὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὸ Κάιρο στὶς 23 καὶ 24 Ἀπριλίου ἐ.ξ., ὅπου παρέστη στὰ θυρανοίξια τῆς ἱστορικῆς ροτόντας τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ στὰ ἐγκαίνια τοῦ μουσείου τῆς ὁμωνύμου παλαιφάτου Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς Μονῆς στὸ Παλαιὸ Κάιρο.

Ἀκολούθως ἐνημέρωσε γιὰ τὶς προσπάθειες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὴν ἴδρυση σχολείου στὴν πληγείσα ἀπὸ σεισμό Ἀϊτή σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς.

Ἡ Δ.Ι.Σ. ἀποφάσισε τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῶν Σεβασμιωτῶν Μητροπολιτῶν Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Σεραφεὶμ καὶ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐσταθίου στὸν Ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ, Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἀριστείδη Μπαλτᾶ εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς ἐθιμοτυπικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ὑπουργοῦ στὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν.

Τέλος, ἡ Δ.Ι.Σ. ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 13.5.2015

Συνήλθε τὴν Τετάρτη 13 Μαΐου 2015, στὴν δευτέρη Συνεδρία Της γιὰ τὸν μῆνα Μάιο ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατὰ τὴν σημερινή Συνεδρία:

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικά τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

Ἀκολούθως καθόρισε τὸ πρόγραμμα τῶν ἑορτασικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἱερᾶς μνήμης τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Παύλου, ὡς ἀκολούθως:

α) Τὴν Κυριακὴ 28 Ἰουνίου 2015 καὶ ὥρα 19.00, στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναὸ Ἀποστόλου Παύλου Κορίνθου, θὰ τελεσθεῖ Πανηγυρικός Ἑσπερινός, στὸν ὁποῖο θὰ χοροστατήσῃ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμος, μὲ τὴ συμμετοχὴ Μελῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

β) Τὴν ἴδια ἡμέρα καὶ ὥρα, στὸν Ἱερό Ναὸ Ἀγίου Παύλου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ψαρῶν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, θὰ τελεσθεῖ Πανηγυρικός Ἑσπερινός, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λήμνου καὶ Ἀγίου Εὐστρατίου κ. Ἱεροθέου.

γ) Τὸ πρωὶ τῆς ἑορτῆς, Δευτέρα 29 Ἰουνίου 2015, στὸν Ἱερό Ναὸ Ἀγίου Παύλου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ψαρῶν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, θὰ τελεσθεῖ ὁ Ὅρθρος καὶ ἡ Θεία Λειτουργία, ἱερουργουντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, μὲ τὴν συμμετοχὴ Σεβασμιωτῶν Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν. Κατὰ τὴν Θεία Λειτουργία θὰ ὁμιλήσῃ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος.

δ) Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας καὶ ὥρα 19.00, στὸν Ἱερό Βράχο τοῦ Ἀρείου Πάγου τῶν Ἀρχαίων Ἀθηνῶν, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κηρύγματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, θὰ τελεσθεῖ Μέγας Πανηγυρικός Ἑσπερινός, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, μὲ τὴν συμμετοχὴ τῶν Σεβασμιωτῶν Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν.

ε) Κατὰ τὶς ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις γιὰ τὸν ἑορτασμό τῆς ἱερᾶς μνήμης τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Παύλου, οἱ ὁποῖες πραγματοποιιοῦνται στὴν Ἱερά Μητρόπολη Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας ὑπὸ τὸν τίτλο «Παύλεια», τὸν Μακαριώτατο Πρό-

εδρο καί τά Μέλη τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου θά ἐκπροσωπήσει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Διδυμοτείου, Ὁρεσιτιάδος καί Σουφλίου κ. Δαμασκηνός.

Ἡ Δ.Ι.Σ. ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

Αὔριο τό πρωί, πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνεδρίας τῆς Δ.Ι.Σ., ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος καί τά Μέλη αὐτῆς θά μεταβοῦν στόν Προσκυνηματικό Ἱερό Ναό τῆς Ἁγίας Βαρβάρας τοῦ ὁμωνύμου δήμου Ἀττικῆς γιά τήν προσκύνηση τοῦ ἱεροῦ λειψάνου αὐτῆς.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 14.5.2015

Συνῆλθε τήν Πέμπτη 14 Μαΐου 2015, στήν τρίτη Συνεδρία Της γιά τόν μήνα Μάιο ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατά τήν σημερινή Συνεδρία:

Ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ἐπικύρωσε τά Πρακτικά τῆς προηγούμενης Συνεδρίας.

Πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνεδρίας τῆς Δ.Ι.Σ., ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος καί τά Μέλη αὐτῆς μετέβησαν στόν Προσκυνηματικό Ἱερό Ναό τῆς Ἁγίας Βαρβάρας τοῦ ὁμωνύμου δήμου Ἀττικῆς γιά τήν προσκύνηση τοῦ ἱεροῦ λειψάνου αὐτῆς, ἐν μέσῳ κοσμοσυρροῆς τοῦ πιστοῦ λαοῦ.

Μετά τήν προσκύνηση τοῦ ἱεροῦ λειψάνου ὁ Μακαριώτατος δήλωσε τά ἑξῆς: «Θαυμάζω τό μεγαλεῖο καί τόν ψυχισμό αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Πρέπει νά εἴμαστε ὑπερήφανοι γιά αὐτόν τόν λαό. Δέν πρέπει νά τόν περιφρονοῦμε. Ἡ αἰσιοδοξία μας γιά τό αὔριο κρύβεται στίς καρδιές αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Θαυμασμός ἀπεριόριστος καί μεγαλεῖο τό νά περιμένουν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι ἕξι καί ἐπτά ὀλόκληρες ὥρες, γιά νά ἔρθουν καί νά ἐναποθέσουν τόν ἀσπασμό στό τίμιο λείψανο τῆς Ἁγίας Βαρβάρας.

Ἡ δεύτερη παρατήρησή μου εἶναι ὅτι ἔρχονται αὐτοί οἱ ἄνθρωποι γιά νά προσκυνήσουν τό σκῆνωμα τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, ἀλλά ἔχουν καί τά χέρια τους γεμάτα ἀγάπη, φάρμακα, τά ὅποια εἴτε ἀγοράζουν, εἴτε εἶναι δικά τους. Τά φέρνουν ἐδῶ γιά τούς συνανθρώπους τους, σέ μία ἐποχή πού τό φάρμακο δέν εἶναι εὐκόλο.

Ἡ τρίτη παρατήρησή μου εἶναι ὅτι ἀκούγονται διάφορα σχόλια, διάφορα λόγια, ἀπό διαφόρους,

ἐπισήμους καί μή. Δέν θέλω νά σχολιάσω καί νά ἀντιπῶ σέ αὐτά τά λόγια τους. Τά ἀφήνω νά περάσουν ἀπαρατήρητα. Γι' αὐτά θά μιλήσει ἡ ἱστορία. Θά ἤθελα ὅμως νά πῶ ὅτι κυρίως αὐτοί οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἄνθρωποι τῶν λόγων καί τά λόγια μᾶς ἔχουν κουράσει. Τά λόγια ἔφεραν αὐτόν τόν τόπο σέ αὐτήν τήν κατάσταση, γιατί ἔλειψε ὁ Λόγος. Χρειαζόμαστε Λόγο καί ὄχι λόγια.

Ἡ Ἁγία Βαρβάρα ἔκανε τό θαῦμα της καί ἔδειξε πῶς εἶναι στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά εἶναι καί μία ἀνακεφαλαίωση τῆς πίστεώς μας ὅτι τά ἱερά λείψανα τῶν Ἁγίων εἶναι αὐτά πού δυναμώνουν καί κάνουν τούς ἀνθρώπους πρότυπα σέ αὐτήν τήν κοινωνία. Πρότυπα πού ἔχουμε τόσο μεγάλη ἀνάγκη σέ ὅλους τους χώρους».

Ἡ Δ.Ι.Σ. ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως καί ἐνέκρινε ἀποσπάσεις Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σέ Ἱερές Μητροπόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἀνακοινωθέν

τῆς Ἱερᾶς Συνόδου 14.5.2015

Τῆ στιγμή πού ὁ τόπος μας διέρχεται μακροχρόνια καί πολύπλευρη κρίση καί ἡ ὑπεύθυνη Κυβέρνηση δίνει τή μάχη γιά τό αὔριο τῆς χώρας, δυστυχῶς συνέβησαν κατά τίς τελευταῖες ἡμέρες ἀνησυχητικά γεγονότα, τά ὅποια εἶδαν τό φῶς τῆς δημοσιότητας καί δέν ἦταν δυνατό νά μὴν ἀπασχολήσουν τή Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο κατά τίς πρόσφατες συνεδρίες τοῦ μηνός Μαΐου ἐ.ἔ..

1. Ἀρχηγός νεότευκτου πολιτικοῦ κόμματος, προφανῶς γιά λόγους πολιτικοῦ ὀφέλους, σχολίασε ἀρνητικά καί διαμαρτυρήθηκε γιά τήν καθιερωμένη περιφορά τοῦ Ἐπιταφίου στό ἀκριτικό χωριό Ἐκίνος τῆς ὄρεινῆς Ξάνθης, ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται χάριν τῶν Ὁρθοδόξων πού ἐκεῖνη τήν ἡμέρα λόγω ὑπηρεσίας ὑποχρεοῦνται νά εὐρίσκονται ἐκεῖ. Μέ τή στάση του αὐτή δείχνει νά ἀγνοεῖ, ὡς μή ὄφελε, τήν εἰρηνική συνύπαρξη Χριστιανῶν καί Μουσουλμάνων στή Θράκη, οἱ ὅποιοι μάλιστα γιά τίς δηλώσεις αὐτές διαμαρτυρήθηκαν μέ δημοσιεύματα. Πρέπει νά ὑπογραμμισθεῖ γιά ὅσους ἀγνοοῦν τά πράγματα στή Θράκη, ὅτι παρεμβάσεις μακρόθεν εἶναι ἐπικίνδυνες, ὅπως καί ἡ καλλιέργεια διχαστικῶν τάσεων, σέ περίοδο μάλιστα πού ἡ ἐνότητα πρέπει νά ἐπιδιώκεται καί μέ θυσίες.

2. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀφίξεως ἐκ Βενετίας τῶν Τιμίων Λειψάνων τῆς Ἁγίας Ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας, ὕστερα ἀπό χίλια χρόνια καί πλέον, ὁ κοινοβουλευτικός ἐκπρόσωπος τοῦ πρώτου κόμματος ἐξέφρασε ἀπόψεις προσβλητικές γιά τό θρησκευτικό συναίσθημα καί τίς παραδόσεις τοῦ λαοῦ μας. Ὁ ἴδιος ὁ λαός ὁμως, μέ τήν ἀθρόα καί συνεχῆ συμμετοχή του στό Προσκύνημα καί τίς Ἀκολουθίες, δίνει ἠχηρή ἀπάντηση στά ὅσα ἀσεβῶς διατυπώθηκαν καί διασαλπίζει τήν πίστη καί τήν ἀφοσίωσή του στά ὅσα καί ἱερά τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐκφράζοντας τή λύπη της γιά τά ὅσα ἀτυχῶς συνέβησαν καί διευπλώθησαν, συγκαίρει τόν εὐσεβῆ λαό μας, τόν φύλακα τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, τόν ὁποῖο μέ ὅλες τίς δυνάμεις της καί μέ στοργή διακονεῖ, καί εὐχεται ὁ Ἀναστάς Κύριος νά καταυγάζει στίς καρδιές ὅλων τό ἀνέσπερο Φῶς τῆς ἐλπίδας τῆς Ἀναστάσεως, ἡ δέ Ἁγία Μεγαλομάρτυς Βαρβάρα νά συμπαρίσταται στόν δύσκολο καθημερινό ἀγώνα.

Ἐκ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Συνοδικό Γραφεῖο Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων

*Συνάντηση μέ τήν Ἀναπληρώτρια
Ἱπουργό Τουρισμοῦ*

Συναντήσεις συνεργασίας μέ τήν Ἀν. Ἱπουργό Τουρισμοῦ κ. Ἐλενα Κουντουρά καί στελέχη τοῦ Ἱπουργείου Τουρισμοῦ εἶχε τήν Τετάρτη, 22 Ἀπριλίου 2015, Ἀντιπροσωπεία τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τήν Ἀντιπροσωπεία τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου ἀποτελοῦσαν οἱ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Σπυρίδων Κατραμάδος, Γραμματεὺς, καί κ.κ. Βασίλειος Τζέροπος καί Χρῆστος Πετρέας, Μέλη.

Ἡ συνάντηση αὐτή τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Συν. Γραφείου μέ τήν κ. Ἱπουργό εἶχε ὡς σκοπό τήν ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης ἐνημέρωση γιά τήν ἔως σήμερα συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διά τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων, μέ τό Ἱπουργεῖο Τουρισμοῦ, μέ ἰδιαίτερη ἔμφαση στό ἤδη ὑπάρχον «Πρωτόκολλο Συνεργασίας», καθώς καί στίς προβλεπόμενες ἀπό αὐτό κοινές δράσεις. Ἀπό τήν πλευρά της ἡ κ. Ἱπουργός τόνισε ὅτι τά θέματα ἀνάπτυξης καί

προώθησης τοῦ Προσκυνηματικοῦ Τουρισμοῦ ἀποτελοῦν ἀπό τίς πρώτες προτεραιότητες τοῦ Ἱπουργείου Τουρισμοῦ.

Στή συνέχεια ἡ Ἀντιπροσωπεία εἶχε συνάντηση ἐργασίας μέ τούς κ.κ. Εὐγενία Σπυροπούλου, Χριστίνα Κυριακοπούλου καί Χαρίλαο Καλπίδη, στελέχη τοῦ Ἱπουργείου Τουρισμοῦ, ἀρμόδια γιά θέματα Ἐναλλακτικοῦ Τουρισμοῦ, στόν ὁποῖο ἐντάσσεται καί ὁ Προσκυνηματικός Τουρισμός. Κατά τή διάρκεια τῆς συνάντησης, ἡ ὁποία διαξήχθη σέ πολύ καλό κλίμα, συζητήθηκαν ζητήματα πού ἄπτονται τῆς ἤδη ὑπάρχουσας, βάσει καί τοῦ ὑπογραφέντος σχετικοῦ «Πρωτοκόλλου», συνεργασίας τοῦ Ἱπουργείου Τουρισμοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἀποφασίστηκε ἡ ἄμεση ἐπανεργοποίηση τῆς Κοινῆς Ἐπιτροπῆς Ἱπουργείου Τουρισμοῦ καί Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιά Θέματα Προσκυνηματικοῦ Τουρισμοῦ, ἡ ὁποία καί θά συγκληθεῖ ἄμεσα.

Τέλος, ἡ Ἀντιπροσωπεία τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου εἶχε ὀλιγόλεπτη ἐθιμοτυπική συνάντηση γνωριμίας καί μέ τόν νέο Γεν. Γραμματέα τοῦ Ἱπουργείου Τουρισμοῦ κ. Γεράσιμο Ζαχαράτο.

Ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

*Ὁ Μακαριώτατος τίμησε
τούς ἀφυπηρετησάντες ἱερεῖς*

«Ὅταν οἱ ρίζες θεριέφουν καί ἡ παράδοση προχωρήσει θά γεννηθεῖ ἡ ἐλπίδα καί ἡ αἰσιοδοξία», τόνισε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος κατά τήν ἐκδήλωση πού πραγματοποιήθηκε πρὸς τιμὴν τῶν ἀφυπηρετησάντων ἱερέων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν στίς 27.4.2015.

Ἡ ἐκδήλωση, ἡ ὁποία διοργανώθηκε ἀπό τό «Ἴδρυμα Ποιμαντικῆς Ἐπιμορφώσεως» τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πραγματοποιήθηκε στό Δουρούτσιο Πνευματικό Κέντρο ἔναντι Ἱ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου «Χατζηκώστα». Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔφτασε συνοδευόμενος ἀπό τόν Πρωτοσύγκελλο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, Ἀρχιμανδρίτη Συμεὼν Βολιώτη καί τόν Γενικό Διευθυντή τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ποιμαντικῆς Μερίμνης, Πολιτισμοῦ καί Ἐπικοινωνίας Πρωτοπρεσβύτερο Ἀδαμάντιο Αὐγουστίδη. Τούς ὑποδέχθηκε ὁ ὑπεύθυνος συντονισμοῦ τοῦ προγράμματος γιά τίς συνάξεις τῶν ἀφυπηρετησάντων ἱερέων π. Ἰγνάτιος Μόσχος.

Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Ἀδαμάντιος Αὐγουστίνδης καλωσόρισε τούς ἱερεῖς καί εὐχήθηκε «οἱ ἐμπειρίες τῆς ζωῆς καί οἱ δοκιμασίες νά εἶναι πηγὴ ἔμπνευσης γιά τούς νεότερους».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀνέφερε πὼς ἡ συνάντησις αὐτὴ τοῦ ἔφερε στὴν μνήμη τὴν ἐποχὴ πού ἦταν νέος στὴν Ἱερά Μονὴ Ὁσίου Λουκᾶ καί ὑπῆρχε κάποιος μοναχὸς πολὺ μεγάλος σέ ἡλικία, ὁ ὁποῖος καθημερινά πρωὶ καί ἀπόγευμα φρόντιζε ὥστε νά εἶναι πάντα ἀναμμένο τὸ καντῆλι στὴν Ἁγία Τράπεζα. «*Τώρα καταλαβαίνω ὅτι ἡ προσφορά αὐτοῦ τοῦ μοναχοῦ ἦταν πολὺ σημαντικὴ*» εἶπε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καί προσέθεσε πὼς «*ἡ μονὴ τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ κράτησε 1200 χρόνια χάρι σέ αὐτούς τούς κληρικούς πού παρέδιδαν ἀναμμένο τὸ καντῆλι στους νεότερους. Ἡ Ἐκκλησία μᾶς χρειάζεται ὅλους*».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μίλησε γιά τίς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων καί ὑπογράμμισε πὼς «*ἂν σκεφτοῦμε τούς ἀνθρώπους πού πέρασαν ἀπὸ τὴ ζωὴ μας θά διαπιστώσουμε πὼς ὅλοι μᾶς οἰκοδόμησαν. Ὁ καθένας μὲ τὸν δικό του τρόπο, ἀκόμη καί ἀρνητικά νά μᾶς φέρθηκε, εἶναι μία οἰκοδομὴ γιά ἐμᾶς*».

Μίλησε, ἐπίσης, γιά τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς λέγοντας πὼς δέν εἶναι ἔργο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἀλλὰ ὅσων συμβάλλουν καί προσφέρουν γιά νά ὑλοποιοῦνται τὰ προγράμματα τονίζοντας πὼς «*εἶναι κυρίως καρπὸς τῆς ἀγάπης τοῦ λαοῦ*».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔκανε λόγο γιά τὴν ἀξία τῆς παράδοσης καί τὴν δύναμη πού μᾶς προσφέρουν οἱ ρίζες μας, οἱ ὁποῖες, ὅπως εἶπε «*εἶναι πολὺ σημαντικὲς*». Κάλεσε τούς ἱερεῖς νά μὴν ἀφήσουν τὸ καντῆλι νά σβῆσει καί ἐπεσήμανε πὼς «*ἡ παράδοσή μας, οἱ ρίζες μας, ὅσα ξεχάσαμε, ὅταν τὰ ξαναβροῦμε καί ξαναβροθῶμε ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο, θά εἶναι καί τὸ φάρμακο τῆς πατρίδας μας. Ὅταν οἱ ρίζες θεριέψουν, ὅταν ἡ παράδοση, μὲ ὅλες τίς μορφές, προχωρήσει, τότε γεννιέται ἡ ἐλπίδα καί ἡ αἰσιοδοξία*».

Στὴ συνέχεια πραγματοποιήθηκε μουσικὴ ἐκδήλωση μὲ τούς π. Εἰρηναῖο Νάκο, Γεώργιο Δεμελῆ καί Στέλλα Βαλλάση, μέλη τῆς ὀρχήστρας «Κανών» τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς καί Παραδοσιακῆς Μουσικῆς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Στὸ τέλος τῆς ἐκδήλωσης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀπένευσε σέ ὅλους τούς ἱερεῖς ἀναμνηστικὴ ἐπι-

στολή καί ψηφιακὸ δίσκο μὲ παραδοσιακὴ μουσική.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

γιά τὰ ἐθνικά καί θρησκευτικὰ σύμβολα

«Οἱ ἀξίες δέν ἀγοράζονται, θέλουν ἀγῶνα καί θυσία» τόνισε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ἀπὸ τὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Πέτρου Ἀργους, πολιοῦχου τῆς πόλης, ὅπου τέλεσε τὸ μυστήριον τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας τὴν Κυριακὴ 3.5.2015, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴ μνήμη τοῦ Ἁγίου Πέτρου, Ἐπισκόπου Ἀργους.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀναφέρθηκε στὴν ζωὴ τοῦ Ἁγίου Πέτρου λέγοντας πὼς «*εἶναι μία δυνατὴ προσωπικότητα στὴν ἱστορία τοῦ τόπου μας. Αὐτὴν τὴν δύσκολη περίοδο ὁ Θεὸς ἤθελε νά δώσει ἕνα δῶρο στὴν Πελοπόννησο καί ἔστειλε τὸν Ἅγιο Πέτρο, ὁ ὁποῖος ἦταν δίκαιος, μὲ πολὺ σοφία καί φιλάνθρωπος. Ἐκείνη τὴν δύσκολη ἐποχὴ, λοιπὸν, ὑπῆρχαν δυνατὲς προσωπικότητες πού ἤξεραν νά ἀγαποῦν τὸν Θεὸ καί νά φροντίζουν τὸν ἄνθρωπο*».

Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὑπογράμμισε πὼς «*ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ δίνει ἀνάπαυση, γλυκύτητα, ἐλπίδα καί αἰσιοδοξία. Μᾶς μαθαίνει τὸν τρόπο νά πορευόμαστε. Μᾶς μαθαίνει νά εἴμαστε σοφοί. Καί ἡ σοφία ἔχει δύο ὄψεις, ὑπάρχει ἡ σοφία τῆς ἐκπαίδευσης καί ἡ ἄνωθεν κατερχομένη, ἐκεῖ πού συναντῶνται τὰ δύο εἶδη σοφίας, δημιουργεῖται ὁ χαρισματικὸς ἄνθρωπος. Ἐπίσης, ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου μᾶς μαθαίνει νά ζοῦμε ἐκκλησιαστικά, δηλαδὴ κοινωνικά. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι εἶμαι ἀδελφός μὲ τὸν ἄλλον καί δέν μᾶς χωρίζει τίποτε. Ἔτσι πορεύεται πάντα ἡ Ἐκκλησία*».

«Πησιάζοντας τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἁγίου Πέτρου καί βλέποντας τούς καρποὺς πού προσέφερε διακρίνουμε τίς ἀνάγκες καί τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας» ἐπεσήμανε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καί προσέθεσε πὼς «*εἶναι γνωστὴ ἡ ἀνασφάλεια πού νιώθουμε καί τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουμε. Δέν ὑπάρχει τὸ αἰσιόδοξο μήνυμα καί ἡ ἐλπίδα. Σημασία ἔχει νά δοῦμε τί θά κάνουμε καί ὅχι ποιὸς ἔφταιξε. Καλούμαστε νά δοῦμε τὴ διαφορὰ μεταξὺ ἀτόμου καί προσώπου. Ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἄτομο καί τὸν ἐνδιαφέρει μόνο τὸ ἐγὼ του, ἐνῶ τὸ πρόσωπο ἔχει τὴ δύναμη νά βλέπει τὸν ἄλλον στὰ μάτια, δέν εἶναι ἀτομιστής. Ὅταν ὁ*

ἄνθρωπος γίνεται πρόσωπο ἔχει τὴν ἐλευθερία του καὶ τὴν δημιουργικότητά του. Καλούμαστε νὰ περιορίσουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας».

Ἄνεφερε, ἐπίσης, ὅτι οἱ πράξεις καὶ οἱ συμπεριφορές τῶν ἀνθρώπων ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ ποιὸς ἔχουμε ὡς πρότυπα, συγκεκριμένα τόνισε πὼς «οἱ ἄνθρωποι πὺ ἀκολουθοῦν τὴν διδασκαλία καὶ τὰ βήματα τοῦ Ἁγίου Πέτρου θυσιάζουν τὸν ἑαυτό τους καὶ γίνονται μάρτυρες γιὰ τὴν ἀγάπη τῶν συνανθρώπων τους».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὑπογράμμισε πὼς ἡ μετανοία μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσει νὰ ξεπεράσουμε τίς δυσκολίες, ἀλλὰ «μετάνοια, σημαίνει ἀλλάζω μυαλό, ἀλλάζω νοοτροπία, ἀλλάζω τρόπο ζωῆς».

Ἐπεσήμανε, ἐπίσης, πὼς σήμερα ἐπειδὴ ἀποκοβόμαστε ἀπὸ τίς ρίζες μας χάνουμε τὰ πρότυπά μας. Κάποτε στίς αἰθούσες σχολείων ὑπῆρχαν πορτραῖτα τῶν ἡρώων τῆς Ἐπανάστασης καὶ ἤρθαν οἱ προοδευτικοὶ καὶ τὰ πέταξαν στὰ σκουπίδια, θεωρώντας ὅτι δέν μᾶς χρειάζονται. «Εἶναι ντροπή γιὰ παράδειγμα σέ αὐτόν τὸν ἡρωϊκὸ τόπο, ὅπως εἶναι τὸ Ἄργος, νὰ μὴν ἔχουμε τοὺς ἥρωες στὰ σχολεῖα ἢ στὰ γραφεῖα μας. Πὼς θὰ ἔχουμε ἔτσι ἀντισώματα;» ἀναρωτήθηκε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἐπισήμανε πὼς «γίνεται λόγος νὰ κατεβάσουμε καὶ τίς εἰκόνες ἀπὸ τὰ σχολεῖα. Πὼς περιμένουμε λύση στὰ προβλήματα; Ὅποια λύση καὶ ἂν βρεθεῖ θὰ εἶναι προσωρινή. Χρειάζεται νὰ μὴν ὑπάρχει ἐγωισμός».

Συλλειτουργήσαν οἱ Μητροπολίτες Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Ἀλέξανδρος, Μεσσηνίας Χρυσόστομος, Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καὶ Πετροπόλεως Ἀθναγόρας, Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καὶ Ὠρωποῦ Κύριλλος, Ἀργολίδος Νεκτάριος καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ἐπιδαύρου Καλλίνικος. Παρέστησαν ἐκπρόσωποι τῆς Περιφέρειας, τοῦ Δήμου, Βουλευτές, Πολιτευτές, ἐκπρόσωποι Σωμάτων Ἀσφαλείας, Τοπικῶν Συλλόγων, Φορέων καὶ Ὄργανισμῶν.

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ

*Κυκλοφορήθηκε ὁ Ε΄ Τόμος
τῶν Ἔργων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου
Χριστοδούλου*

Μέ ἰδιαίτερη συγκίνηση καὶ τιμὴ ἡ Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος καὶ οἱ ἐκδόσεις «Ἐν Πλῶ - Ἀκρίτας» παραδίδουν στὴν Ἐκκλησία καὶ

στοὺς μελετητές τῆς σύγχρονης Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τὸν Ε΄ Τόμο τῶν Ἔργων τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου, τοῦ ἀπὸ Δημητριάδος, μέ τίτλο «Ἀρθρογραφία Β΄»

Ὁ Τόμος περιλαμβάνει τὸ 2ο καὶ τελευταῖο μέρος τῆς πολυτοῦς Ἀρθρογραφίας του, πὺ καταλαμβάνει μία μακρὰ περίοδο πενήντα περίπου ἐτῶν, ἀπὸ τὸ 1965 ἕως τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Ἀφορᾶ σέ κείμενα πὺ δημοσιεύτηκαν τόσο στὸν Ἐκκλησιαστικὸ, ὅσο καὶ στὸν κοσμικὸ Τύπο, σπάνια κείμενα τῶν νεανικῶν Διακονικῶν καὶ Ἱερατικῶν του χρόνων, μέσα ἀπὸ τὰ ὅποια διακρίνεται εὐκρινῶς ἡ ἐξέλιξη καὶ ἡ ὠρίμανση τοῦ συγγραφέως στὴν πορεία τῶν ἐτῶν, ὁ τρόπος σκέψης του, καθὼς καὶ τὸ ἔντονο ἐνδιαφέρον του γιὰ ὅλα τὰ θέματα πὺ πρέπει νὰ ἀπασχολοῦν τὴ δράση καὶ τὸ ἔργο ἑνὸς ὑπεύθυνου ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός καὶ ἡγέτου: ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ, ὀρθόδοξη πνευματικότητα, κοινωνικά ζητήματα, ἐθνικά θέματα, Παιδεία, διεθνεῖς ἐξελίξεις κ.ο.κ.

Τὸ περιεχόμενο τοῦ Τόμου διαρθρῶνεται σέ ἑξι ἐνότητες, πὺ περιλαμβάνουν τὰ κείμενα τοῦ αἰοδίου Προκαθημένου: α΄ στὸ περιοδικὸ «Ὁρθόδοξος Ἐπιστολία» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος, β΄ στὸ ἱστορικὸ περιοδικὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐφημέριος», γ΄ στὸ περιοδικὸ «Πειραικὴ Ἐκκλησία» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, δ΄ στὴν ἐφημερίδα «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», ε΄ στὴν ἐφημερίδα «Ἐλεύθερος Τύπος», ἐνῶ στὴν σ΄ ἐνότητα δημοσιεύονται διάφορα ἄρθρα στὸν περιοδικὸ Τύπο.

Τὸ ἔργο προλογίζει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων κ. Νεκτάριος, ἐκ τῶν παλαιότερων καὶ πλέον πιστῶν καὶ εὐγνωμόνων πνευματικῶν τέκνων τοῦ αἰοδίου Πρωθιεράρχου.

Τὴν ἐκτενῆ εἰσαγωγή ὑπογράφει ὁ βετεράνος Δημοσιογράφος κ. Γεώργιος Παπαθανασόπουλος, πνευματικὸ τέκνο, ἐπίσης, τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὁ ὁποῖος συνδέθηκε μαζί του μέ βαθύτατους πνευματικούς καὶ φιλικούς δεσμούς, ἀπὸ τὰ νεανικά του χρόνια.

Τὴν ἔρευνα, συλλογὴ καὶ ἐπιμέλεια τῶν κειμένων ἔχει ὁ Ἀρχιμ. Ἐπιφάνιος Οἰκονόμου, Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος καὶ πνευματικὸ τέκνο τοῦ ἀξέχαστου Ἀρχιεπισκόπου.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ

Οικουμενικόν Πατριαρχεῖον

Ἐξελέγη νέος Ἐπίσκοπος Χριστουπόλεως

Στίς 27.4.2015 ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐξελέξε ὡς Βοηθό Ἐπίσκοπο Χριστουπόλεως τόν Ἀρχιμανδριτή Μακάριο Γρινιεζάκη, μέχρι σήμερα ἱεροκήρυκα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης. Ὁ νεοεκλεγείς Ἐπίσκοπος θά ἀναλάβει διακονία στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑσθονίας. Ὁ Ἐπίσκοπος Χριστουπόλεως σπούδασε στήν Ἀνωτέρα Ἐκκλησιαστική Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καί στή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί στή συνέχεια παρακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στή Βοστώνη τῶν ΗΠΑ καί στή Λουβαίν τοῦ Βελγίου μέ ειδίκευση στή Χριστιανική Ἠθική. Ἡ διδακτορική του διατριβή μέ ἀντικείμενο τή Βιοθική ἐνεκρίθη ἀπό τήν Ἱατρική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης. Ὁ Ἐπίσκοπος Μακάριος διδάσκει στήν Πατριαρχική Ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστική Ἀκαδημία Κρήτης καί τό 2011 ὀρίσθηκε ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ὡς Γραμματεὺς τῆς Πανορθόδοξου Ἐπιτροπῆς Βιοθικῆς.

Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας

*Πραγματοποιήθηκε
τό Ἐτήσιο Ἱερατικό Συνέδριο*

Ὁλοκληρώθηκε γιά ἄλλη μία χρονιά μέ μεγάλη ἐπιτυχία τό ἐτήσιο Ἱερατικό Συνέδριο τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καί Μεγ. Βρετανίας, Ἑξαρχίας Δυτικῆς Εὐρώπης καί Ἰρλανδίας, ἀναπόσπαστης Ἐπαρχίας τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου. Τή Σύναξη ὀργάνωσε ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή, μέ τήν σύμπραξη καί συνεργασία τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἱερατικοῦ Συνδέσμου «Ἁγ. Ἀθανάσιος».

Στό τριήμερο Συνέδριο, 28η-30η Ἀπριλίου 2015, συμμετεῖχαν οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, Πανιερ. Μητροπολίτης Διοκλείας κ. Κάλλιστος, Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κυανέων κ. Χρυσόστομος καί Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Τροπαίου κ. Ἀθανάσιος, οἱ Ἱερεῖς καί Διάκονοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, μερικές Πρεσβυτέρες καί Διακόνισσες, καθώς ἐπίσης καί ἄλλοι ἀδελφοί.

Οἱ ἐργασίες τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου ἔλαβαν χώρα κυρίως στήν ἐξαιρετικά φιλόξενη Κοινότητα τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου στό Νότιο Λονδίνο, τήν ὁποία διακονεῖ ὡς Ἱερ. Προϊστάμενος ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Χριστόδουλος Περασόπουλος. Μέσα στό πλαίσιο τῆς τριήμερης αὐτῆς Σύνταξης οἱ Σύνοδοι, εὐρισκόμενοι στήν ἀγκαλιά τῆς Ὁμογένειας τοῦ Νοτίου Λονδίνου, εἶχαν τήν εὐκαιρία νά ἐπισκεφθοῦν τίς Κοινότητες Ἁγίου Γεωργίου Kingston-upon-Thames, Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης Croydon, Ἁγίου Νεκταρίου Battersea καί Ἁγίου Νικολάου Shepherds Bush, καθώς ἐπίσης καί τήν Ἑλληνορθόδοξη Ἀκαδημία Ἁγίου Κυπριανοῦ Croydon (Ἑλληνορθόδοξο Δημοτικό Σχολεῖο μέ 400 παιδιά) καί νά φιλοξενηθοῦν ἀναλόγως, ἀπό τοὺς κατά τόπους Ἱερεῖς καί τοὺς ἐκεῖ ἀφοσιωμένους καί γενναιόδωρους λαϊκοὺς Ἀρχοντες.

Οἱ ἐργασίες τῆς Σύνταξης ξεκίνησαν μέ Προσευχή καί Ψαλμωδία. Κατόπιν ἀναγνώσθηκε τό μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, μέσφ τοῦ ὁποίου ὁ Παναγιώτατος μετέφερε τήν εὐλογία του πρὸς τή Σύναξη καί τοὺς Συνέδροις.

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας

*Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος
στά θυρανοίξια τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καῖρου*

Στό Κάιρο μετέβη στίς 23.4.2015 ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μακα-

ριωτάτου Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου, γιά τήν τελετή θυρανοξίων τῆς ἱστορικῆς μονῆς Ἁγίου Γεωργίου, τῆς Ροτόντας τῆς Ἀνατολῆς καί τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μουσείου.

Τόν Ἀρχιεπίσκοπο συνόδευσαν οἱ Μητροπολίτες Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, Καλαβρύτων καί Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος, ὁ Γενικός Διευθυντής τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας κ. Ἀλέξανδρος Κατσιάρας καί ὁ Διευθυντής τῆς ΜΚΟ Ἀποστολή κ. Κωνσταντῖνος Δήμτσας. Στό Κάιρο βρισκόνταν, ἐπίσης, οἱ Μητροπολίτες Κιτίου κ. Χρυσόστομος, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσόστομου, Διδυμοτείχου, Ὁρεσιτιάδος καί Σουφλίου κ. Δαμασκηνός, Γλυφάδας, Ἑλληνικοῦ, Βούλας, Βουλιαγμένης καί Βάρης κ. Παῦλος, Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμος, ἀκαδημαϊκοί, ἄνθρωποι τῆς τέχνης καί τῶν γραμμάτων.

Ἡ Ἱερά Μονή τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εὑρίσκεται στήν περιοχὴ τοῦ Παλαιοῦ Καΐρου. Πρόκειται γιά τήν περιοχὴ τῆς ἀρχαίας Βαβυλῶνος τῆς Αἰγύπτου, ἡ ὁποία πῆρε τήν ὀνομασία τῆς μετά τήν ἐγκατάσταση τῶν Βαβυλωνίων αἰχμαλώτων πού ἔφερε στήν Αἴγυπτο ὁ Φαραώ Ραμσῆς Α΄ (1390 π.Χ.) ἀπό τήν ἐκστρατεία του στήν Ἀσία. Βρίσκεται κοντά στίς πυραμίδες, μεταξύ τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος καί τῆς Ἡλιουπόλεως.

Στόν κῶρο αὐτό οἱ Βαβυλώνιοι ἀνήγειραν φρούριο. «Βαβυλὼν φρούριον ἐρμυρόν, ἀποστάτων ἐνταῦθα Βαβυλωνίων, εἶτα διαπραξάντων ἐνταῦθα κατοικίαν παρὰ τῶν βασιλέων» (Στράβων, Γεωγραφία, κεφ.ΧVII). Τό φρούριο, λεγόμενο Κάσρ ἔλ Ρούμ ἢ Κάσρ ἔλ Σάμμα (Παλάτι τῶν Λαμπάδων, εἶτε λόγω τῆς λατρείας τῆς φωτιᾶς, εἶτε λόγω τῶν φωτεινῶν σημείων πρὸς συνεννόηση) γνώρισε τρεῖς ἀνακαινίσεις ἀπό τοὺς Ρωμαίους αὐτοκράτορες Ὁκταβιανό, Τραϊανό καί Ἀρκάδιο, συνεπεία τῆς γεωγραφικῆς σπουδαιότητος τοῦ κῶρου.

Μετά τήν ὀριστικὴ ἐπικράτηση τοῦ χριστιανισμοῦ στήν Αἴγυπτο, ὅταν τό ἔτος 383 μ.Χ. ὁ Μέγας Θεοδόσιος μέ διάταγμά του καταργεῖ τοὺς ναοὺς τοῦ παγανισμοῦ, τό Ρωμαϊκὸ φρούριο μετατρέπεται σέ Ναὸ ἀπὸ στρατιωτικούς πρὸς τιμὴν τοῦ στρατιωτῆ Ἁγίου Γεωργίου, ἐνῶ ἡ Βαβυλῶνα εἶχε καταστῆ Ἱεπισκοπή. Μετά τήν ἀραβικὴ κατά-

κτηση τῆς Νειλοκώρας (7ος αἰ. μ.Χ.) μετονομάζεται σέ Φουσιτάτ (στρατόπεδο, παραλλαγή τῆς βυζαντινῆς λέξεως Φοσσάτο, ἐκ τῆς λατινικῆς fossatum) καί μετὰ τήν ἴδρυση τοῦ Καΐρου λέγεται Μίσιρ ἄλ Ἀττίκατ ἢ Μίσιρ ἄλ Γκατίμαντ.

Ἡ Μονή, πλέον, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στό διάβα τῶν αἰώνων, λειτούργησε ὡς γυναικεῖο μοναστήρι, νοσοκομεῖο, πτωχοκομεῖο, γηροκομεῖο, σχολεῖο καί κοιμητήριο, γνώρισε δέ ἀλλεπάλληλες καταστροφές καί ἀνακαινίσεις, μέ τελευταία αὐτὴ τοῦ 1904, ὅταν ὑπέστη σοβαρότατες καταστροφές ἀπὸ πυρκαγιά καί ἀποκατεστάθη ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Φώτιο (1900-1925).

Στίς 24.4.2015 παρουσίᾳ τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Προκόπη Παυλόπουλου τελέσθηκε ἡ Θεία Λειτουργία καί ἡ ἀκολουθία τῶν Θυρανοξίων τῆς ἱστορικῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου Παλαιοῦ Καΐρου. Τό μυστήριον τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας τέλεσε ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρος καί συλλειτουργῆσε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος.

Συλλειτουργῆσαν, ἐπίσης, ὁ Μητροπολίτης Κιτίου κ. Χρυσόστομος, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, Ἀρχιερεῖς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καί τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας καί παρέστησαν ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Κυπριακῆς καί τῆς Αἰγυπτιακῆς Κυβέρνησης, τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων Καΐρου, κληρικοί καί λαϊκοὶ ἀπὸ Ἑλλάδα καί Αἴγυπτο.

Στό Κάιρο ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τιμᾶται τὴν πρώτη Παρασκευὴ μετὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου, στίς 23 Ἀπριλίου, κι αὐτὸ διότι ἡ Παρασκευὴ γιά ὀλόκληρη τὴν Αἴγυπτο εἶναι ἡμέρα ἀργίας καί ἐπειδὴ ἀρκετοὶ μουσουλμάνοι τιμοῦν καί σέβονται τὸν Ἅγιο Γεώργιο ἔχει ἀποφασισθεῖ νά ἑορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Παρασκευῆ, ὥστε νά μποροῦν καί αὐτοὶ νά ἔρχονται στήν Ἱερά Μονή.

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρος στόν χαιρετισμὸ του εὐχαρίστησε τὸν Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιά τὴν παρουσία τους.

Εὐχαρίστησε τὸν Πρόεδρο πού βρίσκεται στό Κάιρο, γιά νά δώσει κουράγιο σέ ὄλους, καθὼς, ὅπως εἶπε, «εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού δίνει καί θά δώσει ἀγῶνες γιά τὴν Ἑλλάδα».

Ἄπευθυνόμενος πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Ἑμῆς τῆς Κύπρου ὁ Πατριάρχης τόνισε: «Προσευχόμαστε ὁ Στρατηλάτης Ἅγιος Γεώργιος νὰ δώσει τὰ δίκαια, γιατί ξέρει νὰ θαυματουργεῖ στό νησί τῆς Κύπρου».

Ὁ κ. Παυλόπουλος ἀναφέρθηκε στήν ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας στήν Αἴγυπτο καί «στή συμβίωση τῶν λαῶν» σέ αὐτά ἐδῶ τὰ χῶματα καί εὐχαρίστησε τὸν Θεό πού «τόν ἀξίωσε νὰ βρίσκεται στήν Ροτόντα τῆς Ἀνατολῆς». Συνεχάρη τὴν οἰκογένεια Μαρτίνου γιὰ τὴν δωρεά καί εὐχήθηκε «νὰ ὑπάρξουν μιμητές πού θὰ στηρίξουν τὸν λαό καί τὸ Ἔθνος αὐτές τίς δύσκολες ὥρες». «Ἡ Πολιτεία θὰ σταθεῖ δίπλα σας καί θὰ σᾶς στηρίξει» εἶπε ὁ κ. Παυλόπουλος στὸν Πατριάρχη καί προσέθεσε: «Ἄναγνωρίζω τὴν εὐμένεια τῆς Αἰγυπτιακῆς Πολιτείας ἀπέναντι στήν Ὁρθοδοξία καί τὸν Ἑλληνισμό καί τοὺς εὐχαριστῶ λέγοντας πὺς οἱ ἀγωνίες εἶναι κοινές. Ὁ ἀγῶνας εἶναι κοινός γιὰ τὰ ἰδανικά πού ἀφοροῦν τὸν ἄνθρωπο, τὸν ἀνθρωπισμό καί τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη. Στὸ Κάιρο τὸ ἔργο σας εἶναι γνωστό καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μέ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος εἶναι ἐδῶ γιὰ νὰ ἀναγνωρίσει τὸ ἔργο σας καί νὰ σᾶς πεῖ αὐτὸ πού τόνισα ἀπὸ πλευρὰ Πολιτείας. Εἴμαστε μαζί σέ ἕναν ἐνιαῖο ἀγῶνα Ἐκκλησία καί Πολιτεία, γιὰ νὰ στηρίξουμε τίς παραδόσεις τοῦ Ἐθνους καί τοῦ Γένους μας.»

Στὴ συνέχεια πραγματοποιήθηκαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ μουσείου.

Ἐκκλησία τῆς Κύπρου

Ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας μετέφερε τὴν δεξιὰ χεῖρα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κερκύρας, Παξῶν καί Διαποντίων Νήσων κ. Νεκτάριος μετέφερε τὸ ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς 24 Ἀπριλίου 2015 στήν Λευκωσία τῆς Κύπρου καί συγκεκριμένα στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Μάρκου (δῆμος Στροβόλου), τὴν δεξιὰ χεῖρα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος πρὸς εὐλογία καί προσκύνησιν.

Τὴν χεῖρα τοῦ Ἁγίου ὑποδέχτηκε ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Τριμυθοῦντος κ. Βαρνάβας. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ λειψάνου ἦταν παλλαϊκὴ.

Ὁ κ. Νεκτάριος ἔλαβε μέρος στὸν Πανηγυρικό Ἑσπερινό, καί πλῆθος πιστῶν προσκύνησε τὸ χαριτόβρυτο λείψανο.

Τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς 26 Ἀπριλίου, στὸν Ἱερό Ναὸ συλλειτούργησαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος καί ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κερκύρας κ. Νεκτάριος. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς παραμονῆς του στήν Κύπρο ὁ κ. Νεκτάριος τέλεσε τρισάγιο στὰ Φυλακισμένα Μνήματα τῶν Ἀγωνιστῶν τοῦ Κυπριακοῦ Ἀγῶνος 1955-59.